

**LİSELERE GEÇİŞ SİSTEMİ (LGS) SINAV SİSTEMİNDE
SORULAN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ (DKAB)
DERSİ SORULARININ VE İLİŞKİLİ OLDUĞU
KAZANIMLARIN YENİLENMİŞ BLOOM
TAKSONOMİSİNDE ANALİZİ (2017-2022 YILLARI
ÖRNEĞİ)**

Rumeysa Zeynep TEL AKSAKAL

**Yüksek Lisans Tezi
Felsefe ve Din Bilimleri
Ana Bilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAYA
2023
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**LİSELERE GEÇİŞ SİSTEMİ (LGS) SINAV SİSTEMİNDE SORULAN DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ (DKAB) DERSİ SORULARININ VE İLİŞKİLİ OLDUĞU
KAZANIMLARIN YENİLENMİŞ BLOOM TAKSONOMİSİNDE ANALİZİ (2017-2022
YILLARI ÖRNEĞİ)**

(Analysis of the Religious Culture and Moral Knowledge Course (DKAB) Questions Asked in High
School Entrance Exams (LGS) and the Related Achievements in the Revised Bloom Taxonomy
(Examples of 2017-2022))

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rumeysa Zeynep TEL AKSAKAL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAYA

Bayburt
Ocak, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğretim Üyesi Fatih KAYA danışmanlığında 192217010 numaralı Rumeysa Zeynep TEL AKSAKAL tarafından hazırlanan “Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Sınav Sisteminde Sorulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) Dersi Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde Analizi (2017-2022 Yılları Örneği)” adlı bu çalışma 19.01.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı (Atatürk Üni. Ortak) programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ceyhun OZAN

İmza:.....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Behram HASANOV

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAYA

İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

...../...../2023

Doç. Dr. Murat KUL

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Sınav Sisteminde Sorulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) Dersi Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde Analizi (2017-2022 Yılları Örneği)” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 2023

İmza

Rumeysa Zeynep TEL AKSAKAL

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmam süresince beni her anlamda destekleyen bilgi ve tecrübeleriyle beni aydınlatan kendisini tanımaktan büyük mutluluk duyduğum danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAYA'ya değerli eleştiri ve görüşleriyle çalışmamın güzelleşmesine katkı sağlayan Sayın Doç. Dr. Ceyhun OZAN'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Beni sevgiyle yetiştirip bu günlere getiren evlatları olmaktan gurur duyduğum bütün başarılarımın kaynağı olan annem Medine TEL ve babam Celal TEL'e benim için mutluluk kaynağı olan biricik kardeşlerim Yusuf Ziya TEL ve Alperen TEL'e bana hep inanıp güvendikleri ve daima yanımda oldukları için çok teşekkür ederim.

Değerli eşim aynı zamanda meslektaşım olan Ayhan AKSAKAL'a tez sürecim boyunca beni her anlamda desteklediği bana hep inandığı ve daima elimden tuttuğu için sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışmamı arkamda iki dağ gibi duran canıma can katan annem Medine TEL ve babam Celal TEL'e adıyorum.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİSELERE GEÇİŞ SİSTEMİ (LGS) SINAV SİSTEMİNDE SORULAN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ (DKAB) DERSİ SORULARININ VE İLİŞKİLİ OLDUĞU KAZANIMLARIN YENİLENMİŞ BLOOM TAKSONOMİSİNDE ANALİZİ (2017-2022 YILLARI ÖRNEĞİ)

Rumeysa Zeynep TEL AKSAKAL

OCAK 2023, 90 Sayfa

Eğitim faaliyetlerinin çerçevesini oluşturan öğretim programları amaçlardan, amaçlara götüren kazanımlardan ve kazanımların sınanmasından meydana gelmektedir. Bu araştırmanın amacı, Liselere Geçiş Sistemi (LGS)'de sorulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (DKAB) sorularını ve öğretim programındaki ilişkili oldukları kazanımları Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde (YBT) analiz etmektir. Veriler analiz edilirken nitel araştırma çeşitlerinden doküman analizi tercih edilmiştir. Bu çalışmanın veri kaynaklarını 2017- 2018, 2018-2019, 2019- 2020, 2020-2021 ve 2021-2022 eğitim öğretim yılları arasında LGS sınavında sorulan DKAB sorularıyla 2010 yılında yayınlanan DKAB programında yer alan 8. Sınıf kazanımları ve 2018 yılına ait olan yeni öğretim programında yer alan 8. Sınıf kazanımları oluşturmaktadır. Çalışmada 50 adet DKAB sorusu ve ilişkili olduğu 25 kazanım YBT'de analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; 2017-2022 yılları arasında yapılan LGS sınavlarının DKAB öğretim programında yer alan kazanımlarla örtüştüğü, bazı kazanımlardan her sene soru sorulurken bazı kazanımların sorularda hiç ölçülmediği bazı yıllarda bir kazanımdan iki soru sorulduğu ve bazı yıllarda sorulan soruların iki kazanımı ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır. Sorular YBT'nin bilgi boyutu açısından incelendiğinde genellikle kavramsal bilgiyi (39 soru) ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bilişsel süreç açısından soruların genellikle anlama basamağında (33 soru) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kazanımlar bilgi boyutu açısından incelendiğinde genellikle kavramsal bilgi boyutunda (18 kazanım), bilişsel süreç açısından incelendiğinde genellikle anlama basamağında (16 kazanım) olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla soru ve kazanımlar genel olarak değerlendirildiğinde YBT'nin bilgi boyutunda kavramsal bilgi bilişsel süreç basamaklarında incelendiğinde anlama basamağında yığıldığı soru ve kazanımların basamaklara dengeli bir dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, kazanım, LGS, yenilenmiş bloom taksonomisi, öğretim programı.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

ANALYSIS OF THE RELIGIOUS CULTURE AND MORAL KNOWLEDGE COURSE (DKAB) QUESTIONS ASKED IN HIGH SCHOOL ENTRANCE EXAMS (LGS) AND THE RELATED ACHIEVEMENTS IN THE REVISED BLOOM TAXONOMY (EXAMPLES OF 2017-2022)

RUMEYSA ZEYNEP TEL AKSAKAL

JANUARY 2023, 90 Pages

Curriculum, which forms the framework of educational activities, consists of objectives, achievements leading to objectives and testing of attainment. The purpose of this research is to analyze the Religious Culture and Moral Knowledge Lesson (DKAB) questions asked in the High School Entrance System (LGS) and the related acquisitions in the curriculum in Revised Bloom's Taxonomy (YBT). While analyzing the data, document analysis, one of the qualitative research types, was preferred. The data sources of this study are the DKAB questions asked in the LGS exam between the academic years 2017- 2018, 2018-2019, 2019- 2020, 2020- 2021 and 2021-2022, the 8th grade achievements in the DKAB program published in 2010 and the new teaching for 2018. 8th grade attainments in the program. In the study, 50 DKAB questions and 25 related acquisitions were analyzed in YBT. As a result of the research; It has been concluded that the LGS exams held between 2017-2022 coincide with the achievements in the DKAB curriculum, some achievements are asked every year, while some achievements are not measured in the questions, in some years two questions are asked from one achievement, and in some years the questions asked measure two achievements. When the questions were examined in terms of knowledge dimension, it was concluded that the questions were generally at the understanding level (33 questions) in terms of cognitive process, in which it generally measured conceptual knowledge (39 questions). When the acquisitions are examined in terms of knowledge, it is generally found that they are in the conceptual knowledge dimension (18 acquisitions), and when they are examined in terms of cognitive process, they are generally in the understanding level (16 acquisitions). Therefore, when the questions and achievements are evaluated in general, it is concluded that when the conceptual knowledge and cognitive process steps of the SCT are examined in the knowledge dimension, the questions and acquisitions that are piled in the understanding level do not show a balanced distribution to the steps.

Keywords: Religious culture and ethics course, outcome, LGS, renewed bloom taxonomy, curriculum.

İÇİNDEKİLER

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
I. Araştırmanın Amacı	3
II. Araştırma Sorusu ve Araştırma Alt Soruları.....	3
III. Araştırmanın Önemi.....	3
IV. Tanımlar	5

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. DKAB Dersi Öğretim Programları	7
1.2. Ölçme ve Değerlendirme	8
1.3. Orijinal Bloom Taksonomisi (OBT).....	10
1.4. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi	11
1.4.1. Bilgi Birikimi Boyutu:.....	13
1.4.2. Olgusal Bilgi.....	13
1.4.3. Kavramsal Bilgi.....	14
1.4.4. İşlemsel Bilgi	15
1.4.5. Üstbilişsel Bilgi	16
1.4.6. Bilişsel Süreç Boyutu	18
1.5. Taksonomi Tablosunun Kullanımı.....	25
1.6. Liselere Geçiş Sistemi (LGS).....	26
1.6.1. Sınavın Kapsamı.....	26
1.7. Yapılan Diğer Çalışmalar	27

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi	30
2.2. Veri Kaynakları	30
2.3. Veri Toplama Araçları	31
2.4. Verilerin Analizi.....	31
2.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları.....	35
3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları.....	42
3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları.....	49
3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumları	57
3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumları	63
3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumları	70
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA.....	85
ÖZGEÇMİŞ.....	90

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Bilgi Birikimi Boyutundaki Ana ve Alt Gruplar	18
Tablo 2. Bilişsel Süreç Boyutu.....	24
Tablo 3. 2018-2019 DKAB LGS Sorusu ve İlişkilendirildiği Kazanımın YBT 'de Analizine Dair Örnek.....	32
Tablo 4. 2020-2021 DKAB LGS Sorusu ve İlişkilendirildiği Kazanımın YBT'de Analizine Dair Örnek	32
Tablo 5. 2017-2018 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi	35
Tablo 6. 2017-2018 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	41
Tablo 7. 2017-2018 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	42
Tablo 8. 2018-2019 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Oldukları Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi	43
Tablo 9. 2018-2019 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	48
Tablo 10. 2018-2019 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Değerlendirilmesi	49
Tablo 11. 2019-2020 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Oldukları Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi	50
Tablo 12. 2019-2020 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	55
Tablo 13. 2019-2020 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	56
Tablo 14. 2020-2021 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi	57
Tablo 15. 2020-2021 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	62
Tablo 16. 2020-2021 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	63
Tablo 17. 2021-2022 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi	64
Tablo 18. 2021-2022 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	69
Tablo 19. 2021-2022 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi	70
Tablo 20. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının Bilgi Boyutu Açısından Değerlendirilmesi	71

Tablo 21. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının BSB Açısından Değerlendirilmesi.....	73
Tablo 22. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi Boyutunda Değerlendirilmesi.....	75
Tablo 23. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların BSB Açısından Değerlendirilmesi	77

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

LGS	: Liselere Geçiş Sistemi
DKAB	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
OBT	: Orijinal Bloom Taksonomisi
YBT	: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi
BSB	: Bilişsel Süreç Boyutu
TDB	: Temel Dini Bilgiler
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
DÖGM	: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
ALES	: Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
OKS	: Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı
SBS	: Seviye Belirleme Sınavı
TEOG	: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş
TTK	: Talim ve Terbiye Kurulu
İTVA	: İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
Ed.	: Editör
Çev.	: Çeviren

GİRİŞ

Eğitim kelimesi, Latince “Educere” anlamına gelmekte ve bütün canlıların insan, hayvan ve bitkilerin hem bakımı hem yetiştirilmesi için kullanılmaktadır. Bununla birlikte eğitim kavramına yönelik insanların ve toplumların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda birçok tanım yapılmıştır. Örneğin Eski Yunan’da toplumun amaçları, Rönesans’ın etkisiyle gelişen bireycilik ve milliyetçilik düşünceleri, 18. Yüzyılda bireyi önceleyen insancıl görüş, 20. Yüzyılda etkin olan toplumsal görüş “eğitim” kavramının tanımlanmasında etki etmiştir.¹ Örneğin Çiçero eğitimi, “Çocuğu insan hâline getirme sanatı”, Eflatun, “Bedene ve ruha yetenekli olduğu sanatı vermek”, Rousseau, “İnsanı doğasına göre yetiştirmek”, Spencer, “İnsanı mükemmel bir hayat yaşamaya hazırlamak”, Durkheim ise “Yetişmiş nesiller tarafından henüz olgun hâl kazanmamış kişiler üzerindeki her türlü etki” olarak tanımlamışlardır.²

Literatürde geçen belli başlı eğitim tanımları, farklılıklarıyla birlikte şu şekilde ifade edilebilir: Demirel eğitimi, bireyin davranışlarını dönüştürme süreci olarak tanımlamıştır. Akpınar’a göre eğitim bireyin bulunduğu toplumda davranış şekillerini kazandığı zaman dilimlerinin toplamıdır.³ Ertürk’e göre ise eğitim, bireyin davranışlarında kendi deneyimleri aracılığıyla şuurlu olarak istenilen şekilde davranış meydana getirme sürecidir. Sosyal bir varlık olan insan, toplum içerisinde yaşamının gereğı olarak uyması gereken kuralları öğrenmelidir. Bu noktada eğitim, toplumun beklediğı bu davranış kurallarını bireylere “istendik davranışlar” olarak kazandırmak zorundadır. Bu istendik davranışlar eğitim sisteminin amaçlarıdır.⁴

Millî Eğitim Temel Kanunu incelendiğinde genel amacı, bütün bireyleri, fizyolojik, psikolojik ve duyuşsal bakımdan sağlıklı ve dengeli bir kişiliğe sahip, özgür düşünebilen, geniş bir bakış açısına sahip, insan haklarına saygılı, toplumsal sorumluluklarının farkında; yapıcı, yenilikçi ve yararlı kişiler olarak yetiştirmek olduğu görülür.⁵

Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin kazanacağı özellikler, öğretim programının hedeflerini, hedefler doğrultusunda öğretilecek bilgiler programın içeriğini, öğretim sürecinde kullanılacak yöntem ve teknikler programın süreç boyutunu ve son olarak hedeflere ulaşmada etkililiğın ölçülmesi programın sınaa-ölçme durumunu oluşturur.⁶

¹ Asuman Seda Saracaloğlu-Adnan Küçüköğlü (ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019), 3.

² Gürbüz Ocak (ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 3.

³ Semra Güven-Mehmet Akif Özerbaş (ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021), 2.

⁴ Ruhi Sarpkaya (ed.), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2021), 2.

⁵ Millî Eğitim Temel Kanunu, Resmi Gazete 14574, (24 Haziran 1973), Kanun No. 1739, md. 2/2.

⁶ Süleyman Çelenk (ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021), 1.

Öğretim programlarında yer alacak kazanımların belirlenmesinde yardımcı olan ve öğretim sürecine ışık tutan 1950-60'lı yıllarda ortaya çıkan taksonomiler bütün dünyada tercih edilmiş ve yapılan eleştirilere rağmen vazgeçilemez bir kaynak olmuştur. Bu taksonomilerin en çok tercih edilenlerinden biri ise Bloom'un bir grup arkadaşıyla beraber 1956 yılında hazırladığı Bilişsel Alan Taksonomisidir.⁷ Temel kazanılması gereken davranışların birbiriyle ardışık olarak, basitten karmaşığa doğru bir sıralama takip ederek ve birbirinin ön şartı olarak tanımlanan taksonomilerin eğitim alanında göz ardı edilemeyecek etkileri olmuş ve bu derecelendirmeler farklı ülkelerde program değerlendirme ve geliştirme, öğrenme süreçlerini planlama, ölçme ve değerlendirme, ve öğretmenlerin gelişimi için kullanılmıştır.⁸

Eğitim sistemini oluşturan dört temel öge vardır. Bunlar; girdi, işlem, çıktı ve kontrol ögeleridir. Eğitim sisteminin kontrol edilmesi değerlendirme süreciyle gerçekleşmektedir. Sistemi oluşturan ögelerin planlandığı gibi işlemesine, eksik olan kısımların belirlenip düzeltilmesine değerlendirme süreci katkı sağlar. Eğitim sisteminin tam olarak ileri gitmesi ve gelişim göstermesi için öğretim süreçleri içinde önemli bir yeri olan değerlendirme ögesi bir karara varma sürecidir.⁹

Günümüz eğitim sistemi incelendiğinde iki tür değerlendirme görmekteyiz. Bunlardan ilki, öğrencilerin okuldaki başarılarını ölçmek amacıyla dersin öğretmeni tarafından hazırlanıp uygulanan öğretmenlerin hazırladığı testler; ikincisi ise merkezî olarak hazırlanıp uygulanan sınavlardır.¹⁰

Merkezî sınavlar öğrencinin başarısını ölçerek bir üst eğitim kurumuna geçişi belirlendiğinden dolayı öğrencilerin hayatında yadsınamaz bir öneme sahiptir. Toplumun neredeyse tamamı merkezî sınavlarda ki başarıyı iyi bir üniversite ve elde edilecek sağlam bir statü olarak görmektedir.¹¹ Üniversiteye geçişin ilk aşaması da ortaöğretim kurumlarına geçiş sınavlarıdır.

Türk eğitim sistemi incelendiğinde ortaöğretim kurumlarına geçiş sınavlarının 1955 yılında başladığı görülür. Bu sınavlar süreç içerisinde bazı değişiklikler geçirse de öncelik öğrencileri sınava dayalı olarak yerleştirmek olmuştur. LGS (Liselere Geçiş Sistemi) ise 2017

⁷ Maksut Önlen vd., "2005-2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5, 6 ve 7. Sınıf Kazanımlarının Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Karşılaştırmalı Analizi", *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 5/1 (2020), 2.

⁸ Sedat Yüksel, "Bilişsel Alanın Sınıflamasında (Taksonomi) Yeni Gelişmeler ve Sınıflamalar", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5/3, 480.

⁹ Satılmış Tekindal (ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 3.

¹⁰ Cansu Vural, *Son 10 Yılda Yapılan Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG ve LGS) Yer Alan Türkçe Dersi Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Açısından Değerlendirilmesi*, (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 3.

¹¹ Soner Doğan-Yücel Oktay, "Liselere Geçiş Sınavı (LGS) Hazırlık Sürecinin Değerlendirilmesi", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11/2 (2022), 966.

yılı itibariyle faaliyete geçmiştir. Bu sistemde ise sınava dayalı yerleştirmelerin oranı azaltılarak adrese dayalı yerleştirmenin oranı arttırılmıştır. LGS sınavına Türkiye genelinde girmiş olan öğrencilerin çok az bir kısmı (%10) sınavdan aldıkları puanlara göre yerleşeceği ve ona göre kontenjan verileceği, geri kalan yüzde 90'lık dilimin ise adrese dayalı sistemle yerleşecekleri açıklanmıştır.¹²

I. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın hedefi, 2017-2022 yılları arasında LGS sınavında sorulan DKAB sorularını öğretim programında bulunan kazanımlar açısından değerlendirip soruları ve ilişkili oldukları kazanımları YBT'de analiz etmektir.

II. Araştırma Sorusu ve Araştırma Alt Soruları

Araştırmanın asıl problemi, “Liselere Geçiş Sistemi (LGS) sınavında sorulan DKAB soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde (YBT) bilgi ve BSB açısından hangi basamakta yer almaktadır?” sorusudur. Araştırmanın asıl probleminden hareketle alt problemler şu şekilde sıralanabilir:

1. 2017-2018 LGS soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar YBT' ye göre detaylı incelemeye tabi tutulduğunda nasıl bir sonuç çıkmaktadır?
2. 2018-2019 LGS soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar YBT' ye göre detaylı incelemeye tabi tutulduğunda nasıl bir sonuç çıkmaktadır?
3. 2019-2020 LGS soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar YBT' ye göre detaylı incelemeye tabi tutulduğunda nasıl bir sonuç çıkmaktadır?
4. 2020-2021 LGS soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar YBT' ye göre detaylı incelemeye tabi tutulduğunda nasıl bir sonuç çıkmaktadır?
5. 2021-2022 LGS soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar YBT' ye göre detaylı incelemeye tabi tutulduğunda nasıl bir sonuç çıkmaktadır?
6. 2017-2022 yılları arasında sorulan LGS soruları ve bağdaştırılan kazanımlar YBT'ye göre detaylı incelemeye tabi tutulduğunda nasıl bir sonuç çıkmaktadır?

III. Araştırmanın Önemi

Eğitim kurumlarının amaçlı ve planlı bir şekilde faaliyetlerini sürdürmeleri, önceden hazırlanan planlar, programlar ve etkinliklere bağlıdır. Bu nedenle tüm eğitim kurumlarında

¹² Yasemin Kuzu vd., “TEOG ve LGS Sistemlerinin Öğrenci, Öğretmen, Veli ve Öğretmen Velilerin Görüşleri Açısından İncelenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/1 (2019), 115.

önceden tasarlanmış eğitim programları kullanılır.¹³ Öğretim programları sayesinde öğrencilerden hangi yönde değişim beklendiği açıkça belirtilmiş olur. Öğretim programlarının kendilerine ait olan metod, bakış açısı ve kuralları sayesinde eğitim ve öğretim alanında yapılan faaliyetler daha etkili ve verimli olmaktadır. 2005 yılından itibaren yapılandırmacı anlayışın hakim olduğu eğitim sisteminde öğretim programları da bu anlayıştan yola çıkılarak oluşturulmuş ve öğrenilecek bilgi, tutum, değer ve davranışlar “kazanım” olarak nitelendirilmiştir.¹⁴ Kazanımların doğru belirlenmesi, uygun şekilde öğrencilere kazandırılabilmesi, ölçme ve değerlendirme faaliyetleri açısından yol gösterici olması, uyumlu bir eğitim programının oluşturulabilmesi için gereklidir. Kazanımlar eğitim süreci içerisinde çok önemli bir etkiye sahiptir. 1950’li yıllarda ortaya çıkan taksonomiler kazanımların oluşturulmasında ve değerlendirilmesinde kolaylaştırıcı ve yol gösterici olarak bütün dünyada dikkatleri üzerine çekmiş ve çeşitli eleştiriler olmasına rağmen vazgeçilemez temel bir kaynak haline gelmiştir. Özellikle Bloom’un arkadaşlarıyla beraber hazırladığı bilişsel alan taksonomisi MEB tarafından hazırlanan öğretim programlarına kaynaklık etmiştir.¹⁵

Bu çalışmada da DKAB dersi için önem arz eden öğretim programındaki kazanımlar ve o kazanımları ölçme amacıyla yapılan LGS sınavında yer alan DKAB sorularının ve ilişkili oldukları kazanımların YBT’de incelenmesi hedeflenmiştir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde 2022 yılında Hüseyin Kasım Koca, DKAB 9-12. Sınıf öğretim programındaki kazanımları YBT’de analiz etmiş ve kazanımların her iki boyutta da ilk seviye basamaklarda yoğunlaştığı üst düzey düşünme becerilerinden çok fazla sayıda kazanıma yer verilmediği sonucuna ulaşmıştır. 2021 yılında Mehmet Yıldız ise DKAB öğretim programı’ndaki bilişsel kazanımları YBT’de incelediği makalesinde 4-8. Sınıf kazanımlarını incelemiş ve araştırma sonucunda kazanımları bilgi boyutu açısından incelediğinde kavramsal bilgi, bilişsel süreç açısından incelediğinde ise anlama basamağında daha fazla olduğu neticesine ulaşmıştır. Bu bağlamda DKAB öğretim programındaki kazanımları farklı açılardan inceleyen ve LGS soru ve kazanımlarını farklı derslerde inceleyen çalışmalar mevcuttur. Fakat DKAB LGS sorularını kazanım ve YBT açısından ele alan bir araştırma tespit edilememiş ve bu durumun alanda bir eksiklik olabileceği düşünülmüştür. Bu yüzden çalışmanın alandaki boşluğu dolduracağı ve başka araştırmalara kaynaklık edeceği beklenmektedir.

¹³ Hasan Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2019), 10.

¹⁴ Hasan Güner Berkant (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulama Örneklerine*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2020), 278.

¹⁵ Nilay T. Bümen, Program Geliştirmede Bir Dönüm Noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, *“Eğitim ve Bilim Dergisi”*, 31/142 (2006), 3-4.

IV. Tanımlar

Öğretim: Kişinin davranışlarında farkında olarak ve istenilen yönde değişim gösterdiği bir süreci ifade etmektedir.¹⁶

Öğrenme: Öğrenme, hayatın akışı içerisinde meydana gelen devamlı bir değişiklik sürecidir. Bu süreç tekrarlar ya da çeşitli tecrübeler neticesinde oluşan olumlu-olumsuz yöndeki değişiklikleri gösterir.¹⁷

Öğretim Programı: Eğitimin belirlenen amaçlarına ulaşabilmesi planlı ve sistematik bir süreçle mümkündür. Bu yüzden bir program çerçevesinde yürütülmesi zorunluluktur. En basit ifadeyle Öğretim programı, öğrencilerin neyi, neden, ne kadar ve nasıl öğreneceklerini açıklayan bir araçtır.¹⁸

Ölçme ve Değerlendirme: Belirli öge ya da ögelerin hedeflenen özelliğe ne kadar ulaşıldığını belirleyip, belirlenen sonuçların nicel veya sembolik olarak gösterilmesidir.¹⁹ Değerlendirme ise, ölçme işlemi neticesinde ulaşılan verilerin bir ölçüte dayandırılarak değer yargısına ulaşma işlemidir.²⁰

Kazanım: Eğitim süreci sonunda öğrenciden istenen bilgi, beceri, davranış ve değerlerdir. Programların en önemli ögelerinden olan kazanımlar; programın amaçları ve içeriği, öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Öğrencilerin süreç sonunda başarılı olmaları kazanımlara bağlıdır.²¹

LGS Sınavı: “2017- 2018 eğitim- öğretim yılında kaldırılan TEOG sınavı yerine getirilen Eğitim Bölgesi ve Sınavsız Mahallî Yerleştirme Sistemi’dir. Açılımı Liseye Geçiş Sınavıdır.”²²

Taksonomi: Öğretim faaliyetleri sonucunda öğrencilerden öğrenmelerini istediğimiz hedeflerin sınıflandırması için bir taslaktır.²³

¹⁶ Durmuş Ali Özçelik, *Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Pegem Akademi, 2016), 1.

¹⁷ Hoşcan Ensari, Öğrenen Organizasyon Olarak Okul, “*M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,” 10 (1998), 97.

¹⁸ Serkan Aslan, Nil Didem Şimsek (ed.) *Türkçe Öğretmenin Rehberi: Öğretim Programı*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2021), 4.

¹⁹ Veysel Sönmez - Füsün G. Alacapınar, *Sosyal Bilimlerde Ölçme Aracı Hazırlama*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2016), 7.

²⁰ Ömer Kutlu vd., *Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Pegem Akademi, 2017), 5.

²¹ Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı, MEB, 2018,11.

²² Merve Polat- Elif Bilen, “TEOG ve LGS Merkezî Sınav Fen Sorularının Bilişsel Süreç Boyutunun Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ile Değerlendirilmesi”, *Türkiye Kimya Derneği Dergisi* 7/1 (Mart 2022), 51.

²³ Hasan Sabri Çeliktas, “Bloom Taksonomisinin Gözden Geçirilmesi: Genel Bir Değerlendirme”, *Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi* 4/7 (Nisan 2021), 289.

Bloom Taksonomisi: Benjamin S. Bloom öncülüğünde 1956 yılında bir grup çalışmacı tarafından yapılan bilişsel alandaki ilk sınıflamadır.²⁴

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi: 2001 yılında Bloom'un meslektaşları ve öğrencilerinin yenileyerek geliştirdiği sınıflamadır.²⁵

²⁴ Sedat Yüksel, “Bilişsel Alanın Sınıflamasında (Taksonomi) Yeni Gelişmeler ve Sınıflamalar”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 5/3 (Yaz 2007), 480.

²⁵ Bümen, “Program Geliştirmede Bir Dönüm Noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi”, 4.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlıkta DKAB öğretim programları, ölçme ve değerlendirmenin önemi, Orijinal Bloom Taksonomisi (OBT), Yenilenmiş Bloom Taksonomisi (YBT) ile taksonominin bilgi ve BSB ile bu boyutlarının alt basamakları, LGS sınavının kapsamı ve LGS sınavında DKAB dersi soruları ile alakalı malumata yer verilmiştir.

1.1. DKAB Dersi Öğretim Programları

Genel eğitim ve öğretim kapsamında yer alan her dersin mevcut öğretim programı bulunmaktadır Öğretim programlarının genel amacı öğrenci davranışlarında istenilen yönde değişiklik meydana getirebilmektir. Uygulanan öğretim programların hedeflerine ulaşabilmesi için toplumdaki değişiklikler ve bilimsel gelişmelerin takip edilerek eksik ve aksak yönlerinin düzeltilmesi programların güncel hâle getirilmesi gerekmektedir.²⁶

1982’den bugüne kadar bütün ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarında uygulanmaya başlayan İDKAB öğretim programlarından olan ilköğretim programı 2000 yılına kadar uygulanmıştır. 1997 yılından beri geliştirilen İDKAB öğretim programı TTK Başkanlığı tarafından kabul görmüş ve MEB’in tebliğler dergisinde açıklanmıştır.²⁷ 1982 yılında yayınlanan geleneksel program 2005 yılında tekrar gözden geçirilerek geliştirilmiş ve MEB’in almış olduğu karar ile uygulamaya konulmuş 2005-2006 eğitim-öğretim döneminden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Uygulanan bu program ise 2007 yılına kadar okullarda uygulanmış ve yeniden şekillendirilerek, DÖGM tarafından hazırlanan program 2007–2008 öğretim yılından itibaren tatbik edilmiştir. Bu program ise 2011 yılına kadar uygulanmıştır.²⁸ 2011-2012 eğitim-öğretim yılında yeniden güncellenmiş bir şekilde İDKAB Dersi programı (4-8. Sınıflar) DÖGM tarafından uygulanmaya konulmuştur. Bu program ise TTK tarafından 2018-2019 yılından başlanmak üzere yeniden şekillendirilerek güncel hale getirilmiştir.²⁹

Bu programlardan 2000-2001 eğitim-öğretim yılından beri kullanılmaya başlanılan İDKAB programları yaşam boyu öğrenme ilkesine göre hazırlanmıştır. Bilim ve teknolojiye gelişmeler dikkate alınarak 2005 yılında güncellenen öğretim programı ise yapılandırmacı

²⁶ Recep Almaz, *İlköğretim Okullarındaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Karşılaştırılmalı Bir Değerlendirilmesi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003), 20.

²⁷ Hayati Tetik, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Universal Journal of Theology* 3 / 1 (Mart 2018), 66-67.

²⁸ Hayati Tetik, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Universal Journal of Theology* 3 / 1 (Mart 2018), 66-67.

²⁹ Tetik, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme”, 66-67.

yaklaşım ile hazırlanmıştır. 2010 yılındaki öğretim programı aynı şekilde yapılandırmacı anlayışla tekrar yenilenmiştir.³⁰

2018 DKAB öğretim programının dikkate aldığı temel düşünce ve genel hedefleri incelendiğinde; programın yapılandırmacı yaklaşım temelli bir anlayışla, öğrenci merkezli yeni nesil ve 21. Yüzyıl becerilerini dikkate alan yaklaşımları da esas aldığı görülür. Programda öğrencilerin seviyelerinin dikkate alınarak farklı öğrenme ortamlarının oluşturulmasına öğrencilerin aktif hâle getirilmesine önem verilmiştir. İslam dininin temel kaynaklarına uygun olarak ele alınmış ve İslam felsefe ve kelam düşüncesinde ortaya çıkan yorumsal farklılıklar bilimsel bir yolla ve mezhepler üstü bir anlayışla değerlendirilmiştir. Yaşayan diğer dinler ise bilimsel yolla, dinlerin tamamını kuşatan ve bilimsel bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

2018 yılından itibaren uygulanan DKAB Dersi öğretim programıyla öğrencilerin;

1. Din ve ahlakla ilgili temel kavramları bilmeleri ve içselleştirmeleri,
2. Dinin günlük yaşam, sosyo-kültürel hayat ve medeniyet unsurları üzerindeki tesirini özümsemeleri,
3. Farklı inanç ve yorumları bilmeleri ve anlayışlı olmaları,
4. Yaşam alanındaki dini ve ahlaki yaşamın, yorum, tavır ve tecrübelerin bilincinde olmaları,
5. Ahlaki ilkeleri öğrenmeleri ve benimsemeleri,
6. İslam dininin temel kaynaklarını bilmeleri,
7. Peygamber Efendimizin (s.a.v) hayatını ve örnek ahlakını bilmeleri,
8. İslam dininin temel akaid esaslarını ve adabı muaşeret kurallarını bilmeleri,
9. Bazı surelerin ve duaların içeriğini ana çizgileriyle tanımaları,
10. İnanç ve ibadetlerin davranış biçimlerini güzelleştirmedeki olumlu katkısının bilincinde olmalarını amaçlamaktadır.

1.2. Ölçme ve Değerlendirme

Eğitim sistemi, insanlarda planlanan davranışları oluşturabilmek için hazırlanmış bir süreçtir. Bu sistemin her sistemde olduğu gibi girdileri, çıktıları ve girdi ile çıktılar arasındaki etkileşimi ortaya çıkaran kontrol aşaması vardır. Eğitimin niteliği ve sistemin düzgün bir

³⁰ Mustafa Korkmaz, *Yedinci Sınıf Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*, (Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 23.

şekilde işleyip işlemediği kontrol aşamasında yani ölçme ve değerlendirme sürecinde yapılır. Sistemin belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadığının kontrol edilmesinin yollarından birisi öğrenci başarılarını kontrol etmektir.³¹

İnsanı kendi isteğiyle değiştiren eğitim süreci sonunda, eğitim alan kişilerin durumlarındaki değişimi tespit edebilmek ve süreç içerisinde nelerin eksik kaldığını belirleyip bunları yeniden düzeltmek için mutlaka bir ölçme ve bunun sonucunda da değerlendirme sürecinin olması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Son yıllarda eğitim ve öğretim hayatımızda çok önemli ve etkin bir konumu olan ölçme ve değerlendirme yöntemleri sayesinde eğitim-öğretim sürecinin etkili olarak planlanması, uygulanması ve sürecin etkili, en az hatayla değerlendirilebilmesiyle öğrencilerin başarılarının doğru bir şekilde ortaya çıkarılabildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin başarılarını ölçebilmek, öğrencileri yönlendirebilmek ve eğitim programlarında eksik ve hatalı olan yönlerin belirlenebilmesi için ölçme ve değerlendirme araçlarına başvurulmaktadır.³²

Ölçme ve değerlendirme program geliştirme sürecinin tamamlanmasını sağlayarak yeni gelişmelerin önünü açar. Değerlendirme sürecinde toplanacak veriler, verilerin yorumlanması ve programa nasıl yansıtılacağı mevcut programa göre değişkenlik gösterir. Bu sebeple, değerlendirme aşamasının anlaşılabilmesi noktasında konuya ilişkin temel kavramların bilinmesi önem arz etmektedir.³³

Eğitimde gözlemlenen ve ölçülen davranışlar çoğunlukla; ilgi, başarı, dikkat ve güdülenme düzeyi gibi psikolojik değişkenlerdir. Ölçmenin eğitimde yaygın olarak bilinen tanımı Turgut tarafından yapılan, bir niteliğin incelenip incelemelerden ulaşılan sonucun nicel veya sembolik olarak gösterilmesi şeklindeki tanımdır.³⁴ Bu tarif şöyle bir misalle daha iyi anlaşılabilir. Bir odanın sıcaklığının ölçülerek 25° bulunması örneğinde, ölçülen özellik: havanın sıcaklığı, ölçmenin yapıldığı araç: termometre, ölçme sonucu: 25°'dir. Hava sıcaklığı bir ölçme aracıyla tespit edilmiş, sonuç sayı ve birimle ifade edilmiştir.

Değerlendirme kavramı ise, ölçme işleminde elde edilen sonuçların bir ölçüte (kriter) dayandırılarak karara varma sürecini içerir. Tanımdan anlaşıldığı üzere ölçme, değerlendirme için ön şarttır. Ancak değerlendirme sürecinin ilerleyebilmesi için bir ölçüte de ihtiyaç vardır.³⁵ Ölçüt; değerlendirme sürecinde karar verebilmek için belirlenmiş olan sınır değerlerdir. Amaca göre değişkenlik gösterebilirler. Geçerli, güvenilir ve ölçülen özelliklerle uyumlu ve kullanışlı

³¹ *Pedagojik Formasyon İçin Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2016), 18.

³² Talim Terbiye, "Program Geliştirme ve Ölçme Değerlendirme Birimi" (Erişim 19 Kasım 2022)

³³ Yücel Kayabaşı, "Öğretimin Değerlendirilmesinde Güncel Sorunlar ve Sistemde Yapılması Mümkün Düzeltmeler", *Kastamonu Eğitim Dergisi* 15 / 2 (Ekim 2007), 541.

³⁴ Hakan Atılğan (ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2019), 21.

³⁵ Neşe Güler, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019), 12.

olmasına özen gösterilmelidir. Ölçütler değerlendirme içerisinde sonuçların net ifade edildiği mutlak ve ortalamaların temel esas alındığı bağıl olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Mutlak Ölçüt; genellikle ölçme işleminden önce ve ölçme yapılan gruba bağıl olmadan belirlenen ölçüttür. Örnek olarak; DKAB dersinin geçiş notunun 65 olarak belirlenmesi verilebilir. Bağıl ölçüt ise; ölçme işleminden sonra ve gruba bağıl olarak belirlenen ölçüttür. Burada öğrencilerin birbirlerine göre durumları dikkate alınır. Örneğin: DKAB dersinden geçebilmek için başarı puanının sınıfın genel ortalamasından yüksek puan alması gibi.³⁶

Ölçütü tanımladıktan sonra konumuzla ilgili olan ölçüte bağıl değerlendirme türleri üzerinde durulacaktır. Ölçüte bağıl değerlendirme ikiye ayrılır. Bunlar:

Mutlak Değerlendirme

Değerlendirmenin mutlak ölçüte dayandırılarak yapılmasıdır. Örneğin; Sınavda geçme notunun 65 olarak belirlenmesi ve sınavdan 65 alan öğrencilerin başarılı sayılması, ehliyet alabilmek için yapılan sürücü sınavları mutlak değerlendirmeye örnek olarak verilebilir.³⁷

Bağıl Değerlendirme

Değerlendirmenin bağıl ölçüte dayandırılarak yapılmasıdır. Bir grup içerisindeki öğrencileri karşılaştırmak, sıralamak, eğitim kurumuna yerleştirmek için kullanılır. Öğrencilerin gelişim ve ilerleme gösterdikleri seviye baz alınarak grubun standart sapması, ortalaması, tepe değeri vb. ölçüt olarak kullanılabilir. KPSS, YKS, ALES ve LGS sınavları örnek olarak verilebilir.³⁸

1.3. Orijinal Bloom Taksonomisi (OBT)

Sınıflama sistemi olarak bilinen taksonomiler, öğretim sürecindeki öğelerin arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini sağlar. Öğrenme amaçlarının sınıflandırılması düşüncesi ilk başta Benjamin Bloom ve eğitimci arkadaşları tarafından gündeme getirilmiştir.³⁹ Onlar öğrenme süreçlerinin düşünme ve ifade etmeye dayalı olarak bilişsel, duyu, düşünce ve tutumlara bağıl olarak gelişen duyuşsal ve uygulama ve pratik alana hitap eden devinişsel olarak 3 boyutta ele alınabileceğini öne sürmüşlerdir. Bloom 1956 yılında yazmış olduğu eserinde bir sınıflama oluşturmuştur.⁴⁰

³⁶ Nuri Doğan (ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 11.

³⁷ Bayram Çetin (ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2019), 15.

³⁸ Doğan (ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, 14.

³⁹ Emin Karip (ed.), *Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2015), 27-28.

⁴⁰ Karip (ed.), *Ölçme ve Değerlendirme*, 27-28.

Bloom ve arkadaşlarının geliştirdiği taksonomi, 20. yüzyılda program geliştirmeyi etkisi altına alan önemli 10 kaynak arasında seçilmiş ve 22 dile çevrilmiştir. Taksonomi sayesinde; kazanımların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanda sınıflandırılması, kazanımların davranışa nasıl dönüşeceği, öğrenme ortamlarının hazırlanması ve ölçme-değerlendirme aşamasının etkililiğinin artırılması sistematik bir şekilde sağlanabilir.⁴¹

Bloom taksonomisi incelendiğinde altı basamaktan oluştuğu görülmektedir. Bu basamaklar hiyerarşik bir sıra göstermektedir. Kolaydan zora, basitten karmaşığa ve basit düşünsel yapılardan zor ve üstün düşünsel yapılara göre bir sıralamaya uygun şekilde taksonomi oluşturulmuştur.⁴² Bu basamaklarda ilk üç basamak normal bir seviyede bilinç durumunu ölçerken, son üç seviye üst düzey bilinç seviyelerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Her basamak, kendisinden sonraki basamak için bir ön koşul oluşturmakta ve birbirlerini desteklemektedir. Bu durum taksonomi içerisindeki bütünlüğün sağlaması açısından önem arz etmektedir. Taksonomi incelendiğinde bilgi, anlama, analiz ve sentez basamaklarının üç alt basamağı bulunurken, değerlendirme basamağının iki alt basamağı vardır. Uygulama basamağında ise alt basamak bulunmamaktadır.⁴³

1.4.Yenilenmiş Bloom Taksonomisi

Taksonomi zaman içerisinde aşamalı ve hiyerarşik bir sistem olmasından dolayı eğitim ve bilim çevrelerinin eleştirilerine maruz kalmıştır. Bu eleştiriler ve doğan ihtiyaçlar sonucunda Bloom Taksonomisi öğrencisi Lorin W. Anderson' un öncülüğünde kurulan çalışma grubuyla 21. Yüzyıl öğretmen ve öğrenci ihtiyaçlarına göre yeniden ele alınmıştır.⁴⁴ 1995-2000 yılları arasında yapılan çalışmalar sonucunda taksonomide köklü değişikliklere gidilmese de taksonominin bazı yönlerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Taksonomide ortaya çıkan değişimler üç başlık olarak verilebilir:

1) Terimsel Değişim: Orijinal taksonomide bulunan bilişsel alandaki altı basamak isimden fiile çevrilmiş, en alt basamakta bulunan bilme basamağı hatırlama basamağı olarak değiştirilmiş, kavrama basamağı ve sentez basamağı ise anlama ve yaratma basamakları olarak

⁴¹ Mehmet Gültekin-Durmuş Burak, “4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Bloom ve Revize Bloom Taksonomilerine Göre İncelenmesi,” *Sosyal Bilimler Dergisi* 9/18 (Aralık 2019), 124.

⁴² Serpil Günaydın, “Bloom Dijital Taksonomisine Genel Bir Bakış”, *International Journal of Computers in Education (IJCE)* 1/1 (Haziran 2018), 40.

⁴³ Fahrettin Korkmaz- Serkan Ünsal , “Bloom’un Yenilenmiş Taksonomisine Göre Bir Sınav Analizi”, *Turkish Journal of Education* 5/3 (Haziran 2016), 175.

⁴⁴ Asım Arı, “Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumlar”. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/2 (2013), 262.

değiştirilmiştir. Orijinal taksonomide en üstte olan değerlendirme basamağı ile yaratma basamağı değiştirilerek en üst basamağa yaratma basamağı yerleştirilmiştir.⁴⁵

2) Yapısal Değişim: Alt basamakları da vurgulayabilmek amacıyla tek boyutlu olan taksonomi geliştirilerek bilme ve kişinin bilişsel boyutuna dayalı olarak iki yapı haline getirilmiştir. Bilişsel süreç basamakları arasındaki katı hiyerarşik ilişki daha esnek hâle getirilmiştir.⁴⁶

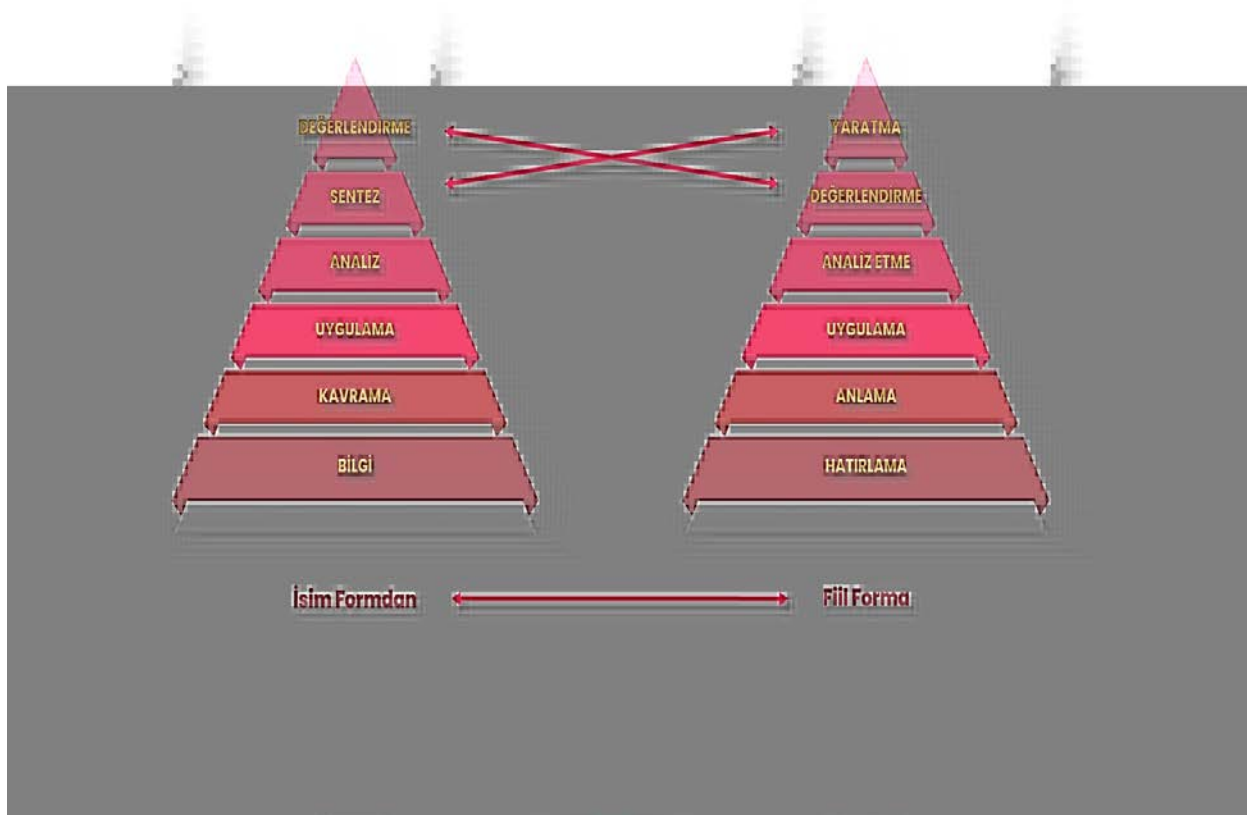
3) Amaçsal Değişim: Orijinal taksonominin planlama ve öğretimde kullanımına ait çok az örnek varken yenilenmiş taksonomide daha çok örneğe yer verilmiştir. Ayrıca orijinal taksonomi daha çok yükseköğretim kurumları dikkate alınarak hazırlanmışken yenilenmiş taksonomi alt öğretim seviyelerini de dikkate alacak şekilde güncelleştirilmiştir.⁴⁷

⁴⁵ Arı, “Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumlar”. 262.

⁴⁶ Arı, “Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumlar”, 262.

⁴⁷ Arı, “Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumlar”, 262.

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ve Bilgi ve BSB şu şekildedir:

1.4.1. Bilgi Birikimi Boyutu:

Taksonomilerin ilk basamağını oluşturan bilgi basamağı dört temel basamaktan meydana gelir. Bu basamaklar; olgusal, kavramsal, işlemsel ve üstbilişsel bilgidir. İlk üç bilgi türü orijinal taksonomide de mevcuttu. Daha sonra üstbiliş ile ilgili yapılmış olan analizler öğrencilerin öğrenmelerinin farkında olmalarının önemini ortaya çıkarmış ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne son basamak olarak eklenmiştir.⁴⁸

1.4.2. Olgusal Bilgi

Öğrencilerin bir dersi, konuyu anlayabilmek ve öğrenebilmek için bilmeleri gereken temel durumları belirtir. Bu durumlar genellikle bazı somut öğelerle ilişkilendirilmiş simgeler

⁴⁸ Özcan Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 131.

ya da simge dizileridir. Olgusal bilgi “terimsel bilgi” ve “özel detaylara dayalı öğelerin bilgisi” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.⁴⁹

Terimler Bilgisi

Bir disipline ait temel kavramların bilgisini kapsar. Bunlara; sözcükler, resimler, sayılar, semboller, işaretler örnek olarak verilebilir. Öğrencilerin bir mevzuyla ilişkin bilgili olabilmesi, o alanda kullanılan dile hâkim olmasına bağlıdır.⁵⁰ Hac ibadeti ile ilgili kavramların bilgisi, kaza ve kader ile ilgili kelimelerin bilgisi, Alevilik ve Bektaşilikle ilgili kavramlar terimler bilgisine işaret etmektedir.

Özel Ayrıntı ve Öğelerin Bilgisi

Disiplin alanında önemli görülen, olaylar, mekanlar, kişiler ve zaman dilimlerinin bilgisidir. Bir olayın gerçekleştiği zamanın bilgisi ya da etkisi bu başlık altında değerlendirilebilir.⁵¹ İslam tarihinde gerçekleşen savaşların (Bedir, Uhud, Hendek v.b) tarihlerini bilmek, Hz. İbrahim’in başından geçen olayların bilgisi ya da Kâbe’nin müslümanlar için önemini bilmek bu başlık altında değerlendirilebilir.

1.4.3. Kavramsal Bilgi

Olgusal bilgiye kıyasla daha ayrıntılı ve düzenlenmiş bilgi biçimleridir. Kategorilerin, prensiplerin ve sınıflamaların bilgisi, çeşitli kuram ve yapıların bilgisi, kavramsal bilgi çerçevesinde değerlendirilir.⁵² Bu bilgi türü, 3 başlık halinde incelenebilir:

Sınıflamalar ve Sınıfların Bilgisi

Farklı kategorilerde kullanılan özel bölümleri, sınıfları, kategorileri ve düzenlemeleri ele alır. Bu bilgi türü olgusal bilgiye nazaran daha genel ve soyuttur.⁵³ Bu nedenle sınıflamalar ve sınıfların bilgisinin öğrenilmesi daha zordur. Zor olmasının nedenleri ise, sadece alan uzmanları tarafından anlaşılabilirlik şeklinde düzenlenmiş yapay sınıflamaları içerisinde bulundurma, öğrencilerin bu sınıfları bilinçli olmadan kullanmaları, sınıflama ve sınıfların bilgisinin öğrencilerin başka olgularla da bağ kurmasını gerektirmesi, sonuncusu ise yapılmış bir sınıflama sisteminin daha geniş bir sınıflama sistemi ile birleşince öğrenme-öğretme

⁴⁹ Lorin W. Anderson- David R. Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, çev. Durmuş Ali Özçelik (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021), 40.

⁵⁰ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 60.

⁵¹ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 61.

⁵² Bümen, “Program Geliştirmede Bir Dönüm Noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi”, 5.

⁵³ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 63.

sürecinin daha soyut bir hâl kazanmasıdır.⁵⁴ Hz. Muhammed'in (s.a.v) peygamberliğinde Mekke ve Medine döneminin bilgisi, O'nun beşeri ve nebevi yönüyle ilgili bilgiler bu başlık altında değerlendirilebilir.

İlkeler ve Genellemelerin Bilgisi

Bir disiplin alanında temel yapı taşı konumunda olan ve bir disipline ait problemlerin çözümünde kullanılan bilgi türüdür.⁵⁵ Örneğin; Zarurat-ı Hamse kuralları misal olarak verilebilir.

Kuram, Model ve Yapıların Bilgisi

Kavramsal bilgi içerisinde en soyut ve kapsamlı bilgi türüdür. Farklı disiplinlerde olay ve olguları anlamlandırabilmek ve açıklayabilmek için kullanılan tasarı ve teori bilgisini içerisine alır. Bu bilgi türü genellemeler arasındaki ilişkilerin en soyut hâllerini içermesi ve kuramların birbiriyle ilişkili olarak ilke ve genellemeleri öne çıkarması sebebiyle ilke ve genellemeler bilgisinden farklıdır.⁵⁶ Örneğin; Kur'an-ı Kerim'de yer alan ana konuların ve Kur'an-ı Kerim'in iç yapısının bilinmesi.

1.4.4. İşlemsel Bilgi

Bir uygulamanın gerçekleştirilirken nasıl ve hangi aşamalarla yapılacağını gösteren bilgi türüdür. Problemin çözümünde izlenen yollar bazen basit bazen de zor bir yapıda olmaktadır. İşlemsel bilgi türü 3 alt basamakta incelenmektedir.⁵⁷

Konuya Özgü Beceri ve Algoritmaların Bilgisi

Bu bilgi türünde izlenecek yol belirli bir sırayla gerçekleşmektedir. Bazen bir sorunu çözmek için yapılacak işlemlerin sırası belli iken bazen buna süreç içerisinde karar verilir. Bu bilgi türünde ulaşılabilecek sonuç bazen belirgin olmayabilir. Ama genellikle sonuçların belli olduğu süreçlerin bilgisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin işlemsel bilgiyi kullanarak ulaşacakları neticeler genellikle olgusal ve kavramsal bilgiden birisidir. Önemli olan

⁵⁴ Elif Bilen, *TEOG ve LGS Fen Bilimleri Test Sorularının 8. Sınıf Öğretim Programlarındaki İlgili Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*, 38.

⁵⁵ Orhan Dalak, *TEOG Sınav Soruları İle 8. Sınıf Öğretim Programlarındaki İlgili Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*, (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 9.

⁵⁶ Vural, *Son 10 Yılda Yapılan Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG ve LGS) Yer Alan Türkçe Dersi Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Açısından Değerlendirilmesi*, 24.

⁵⁷ Ökkeş Hancer, *Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG, LGS) Sorulan Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*, (Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 27.

öğrencilerin kullanması gereken çözüm yolunu bilmesidir.⁵⁸ Namaz kılarken hangi durumların sehiv secdesi gerektirdiğinin bilinmesi ya da hac ibadeti esnasında yasak olan davranışların neticesinin bilinmesi örnek olarak gösterilebilir.

Konuya Özel Teknik ve Yöntemlerin Bilgisi

Bu bilgi türü genellikle, doğrudan gözlemin ya da deneysel yöntemlere bağlı olarak çözülmekte çok büyük oranda görüş ortaklığının, anlaşmanın ve disiplin içerisindeki normların ürünü olan bilgileri içermektedir. Bu bilgi türü alanda uzman kişilerin probleme yaklaşma şekillerini ve düşünme biçimlerini göstermektedir. Bu yüzden sonuç sabit değildir. Birçok faktöre göre değişebilir. Konuya dair işlemleyici bilgi ile arasındaki fark da buradadır.⁵⁹ Örnek olarak; Dini bir konuda hüküm verilirken izlenmesi gereken yolların bilgisi, Fıkhi bir konunun ele alınış şekli verilebilir.

Uygun Yöntemi Uygulama Ölçütlerinin Bilgisi

Öğrencilerin bir disiplin ya da konu hakkında öğrendikleri bilgilerinin ne zaman kullanacaklarını bilmeleridir. Dolayısıyla bu bilgi türü uygun yöntemin ne zaman uygulanacağına dair ölçütlerin bilgisini içermektedir.⁶⁰ Örneğin; Sehiv secdesini gerektiği zamanlarda yapabilme, hac ibadetini doğru bir şekilde yerine getirebilme örnek olarak gösterilebilir.

1.4.5. Üstbilişsel Bilgi

Üstbilişsel bilgi, bilişin bilgisi ve bununla birlikte öğrencilerin kendi öğrenmesinden, neyi nasıl ve ne kadar öğrendiğinden haberdar olmasıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda öğrencilerin kendi öğrenmelerinin ve düşüncelerinin sonuçlarından daha çok sorumlu tutulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kendi öğrenmelerinden haberdar oldukları sürece eğitimsel açıdan daha başarılı hâle gelmektedirler.⁶¹ Üstbilişsel bilgi, üç başlık altında ele alınmıştır.

⁵⁸ Zeki Çakır, *TEOG, LGS VE PISA Fen Bilimleri Sorularının Analizi ve Karşılaştırılması*, (Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 18.

⁵⁹ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 69.

⁶⁰ Zehra Dursun, *Ortaokul Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Yenilenmiş Blom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi*, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 30.

⁶¹ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 73.

Stratejik Bilgi

Stratejik bilgi, öğrencilerin sadece belirli bir alanda ya da disiplinde kullanabilecekleri stratejilerin bilgisini değil genel anlamda öğrenme, akıl yürütme, problem çözme ve yaratıcı düşünme ile alakalı kullanabilecekleri stratejilerin bilgisine sahip olmalarıdır. Öğrencilerin eldeki materyali nasıl ezberleyecekleri, onu nasıl yorumlayabilecekleri, sınıfta öğrendiklerini nasıl kalıcı hâle getireceklerinin bilgisi gibi çeşitli stratejileri içerisine almaktadır.⁶² Örneğin; öğrencilerin ezberledikleri sureleri sık tekrarla daha kalıcı hâle getirebileceklerini bilmeleri, ayet veya hadis ezberlerken anlamından yola çıkarak ezberlemenin daha kolay bir yöntem olduğunun bilgisi sunulabilir.

Bağlamsal ve Koşullarla İlgili Yönler de Dâhil Olmak Üzere Bilişsel Görevler Bilgisi

Öğrenciden, problem karşısında çözüm yollarından birisini tercih etmesi beklenir.⁶³ Öğrencinin problem karşısında tercih edebileceği en iyi çözüm yolunu bulması önemlidir. Örneğin; Sure ezberi yaparken yazarak ya da tekrarlayarak ezberleme yöntemlerinden kendisi için en iyi olan yolu seçebilmesi.

Kendi Kendisi Hakkında Bilgi

Öğrencinin bilgiyi öğrenirken güçlü ve zayıf yanlarının bilincinde olmasıdır. Bu bilgi türünde öğrenciler öğrenirken nasıl motive olabildiklerinin bilgisine de sahiptirler.⁶⁴ Örneğin; Namaz kılmayı arzulayan bir öğrencinin yeteri kadar sure bilmediğinin farkında olması ya da zekât konusuyla alakalı soruları cevaplama noktasında yeterli derecede bilgi sahibi olduğunun farkında olması bu bilgi basamağında örnek olarak gösterilebilir.

⁶² Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 72.

⁶³ Hakan Şevki Ayvaci- Hakan Türkoğlu, “Yeniden Yapılandırılan Bloom Taksonomisine Göre Fen ve Teknoloji Dersi Yazılı Sorularının İncelenmesi”, *Türk Fen Eğitimi Dergisi* 7/1 (Mart 2010), 16.

⁶⁴ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 76.

Aşağıdaki tabloda bilgi birikimi boyutu ve alt basamakları gösterilmiştir.⁶⁵

Tablo 1. *Bilgi Birikimi Boyutundaki Ana ve Alt Gruplar*

ANA VE ALT GRUPLAR	ÖRNEKLER
A. OLGUSAL BİLGİ	
Öğrenme ve konu bölümünü öğrenmiş, o alandaki problemleri halledebilen bir öğrencinin bilmesini gerektiren temel öğeler	
AA. Terimlerin bilgisi	Ahret hayatıyla ilgili kavramların bilgisi
AB. Özel ayrıntı ve öğelerin bilgisi	Hacla ilgili mekânların bilgisi
B. KAVRAMSAL BİLGİ	
Bütün bir yapının parçalarının ve bu parçaları da meydana getiren öğelerin bağlantısını bir araya getiren ilişkiler	
BA. Sınıflamalar ve sınıfların bilgisi	Namaz çeşitlerinin bilgisi
BB. İlkeler ve genellemelerin bilgisi	Zarurat-ı Hamse (Beş Temel İlke)
BC. Kuram, model ve yapıların bilgisi	Kur'an-ı Kerim'in temel konularının bilgisi
C. İŞLEMSEL BİLGİ	
Bir işlemin nasıl yapılacağı, ne şekilde yapılacağı gibi sorular soran ve bu sorulara yöntem, teknik ve algoritmalarla cevap veren bilgidir	
CA. Alana özel beceri ve algoritmaların bilgisi	Namazın nasıl kılınacağını bilgisi
CB. Alana özel teknik ve yöntemlerin bilgisi	Namaz surelerinin tecvit bilgisi
CC. Uygun yöntemlerin hangi durumlarda kullanılacağını belirlenmesine ilişkin ölçütlerin bilgisi	Namazda Tahiyat'ın ne zaman okunacağını bilgisi
D. ÜSTBİLİŞSEL BİLGİ	
Genelde kişinin kendisiyle alakalı olarak bilişinin farkında olması ve bilişiyle ilgili bilgiyi bulundurması	
DA. Stratejik bilgi	Namaz kılma alışkanlığı sayesinde rekâtların karıştırılmayacağını bilgisi
DB. Uygun bağlam ve koşullarla ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, bilişsel görevlerle ilgili bilgi	Namaz surelerini ezberlemek için farklı tekniklerin bilgisi
DC. Kendi kendisi hakkında bilgi	Namaz kılmak için bilgi eksiklerinin olduğunu bilgisi

1.4.6. Bilişsel Süreç Boyutu

BSB yenilenen taksonominin ikinci önemli boyutunu oluşturmaktadır. Bu boyutta altı temel kategori bulunmaktadır. Bu basamakların ilk üçü öğretim programlarında bulunan kazanımlarda daha çok tercih edilirken sonraki üç aşama üst düzey düşünme becerilerini ve daha karmaşık bilgileri içerdiğinden kazanımlarda daha az tercih edilmektedir.⁶⁶ Bu başlık altında bilişsel süreç boyutunda bulunan temel kategoriler ve alt başlıkları incelenecektir.

⁶⁵Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 37.

⁶⁶Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 151.

1.4.6.1. Hatırlama

Uzun süreli hafızadan bilginin geri çağırılma sürecini ifade etmektedir. Bu basamakta hatırlanan bilgi, bilgi birikimi boyutunda yer alan dört bilgi türünü veya bunların bileşimini içerir.⁶⁷ Hatırlama basamağı ikiye ayrılır;

Tanıma

Öğrencinin uzun süreli hafıza bulunan veri ile kendisine sunulan bilgi arasında bağ kurabilme sürecini içermektedir. Öğrenci karşılaştığı bilgi türüne benzer belleğinde bilgi olup olmadığını denetleyerek eşleştirmeye çalışır.⁶⁸ Peygamberimiz döneminde yapılan savaşların tarihlerini tanıyabilme, Hz. Muhammed'in ev halkının isimlerini tanıyabilme bu basamakta örnek verilebilir.

Hatırlama

Öğrencinin uzun süreli belleğindeki bilgileri kısa süreli belleğine geri getirebilmesidir.⁶⁹ Misal olarak; Bedir, Uhud ve Hendek Savaşlarının tarihlerini hatırlama, Hz. Muhammed'in (s.a.v) ev halkının isimlerini hatırlama, ilk müslümanların isimlerini hatırlama verilebilir.

1.4.6.2. Anlama

Öğrencilerin sözlü, yazılı ya da görsel materyallerde verilmek istenilen mesajlardan anlam çıkarabilmeleridir. Öğrenciler yeni öğrendiği bilgiler ile eski öğrenmeleri arasında bağlantı kurabildiklerinde anlama düzeyine erişmiş olurlar.⁷⁰ Bu basamakta öğrencilerin bilgilerini yorumlaması, örneklendirmesi, karşılaştırması, özetlemesi ve sınıflayabilmesi beklenir.

Yorumlama

Öğrencinin bilgilerini farklı şekillerde yorumlayabilmesidir. Kelimeleri görsele çevirme ya da görselleri kelimelere çevirme, grafikleri yazı ile ifade edebilme gibi becerilerdir.⁷¹ Namazın kılınışını gösteren resimlerden hareketle öğrencinin namazın kılınış aşamalarını sözlü olarak ifade edebilmesi örnek olarak verilebilir.

⁶⁷ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 131.

⁶⁸ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 89.

⁶⁹ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 152.

⁷⁰ Anderson-Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 91.

⁷¹ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 132.

Örneklendirme

Öğrencinin bir disipline ait olan konu, ilke ya da kavramla ilgili örnekler verebilmesidir.⁷² Örneğin; istek ve dualarda sıkça yer verilen dini ifadelerle örnek verebilmesi, dinin yasakladığı davranışlara ayet ve hadislerden örnek verebilme gibi.

Sınıflama

Sınıflandırma belirli örnek, ilke ya da kavramların yerleştiği başlıkların fark edilmesiyle başladığından örneklendirme basamağının tamamlayıcısı konumundadır. Örneklendirme belirli ilke, kavramlarla başlarken sınıflama belirli örneklerle başlar. Öğrencilerden genel kavram ya da ilkelerin bilgisi istenir.⁷³ Örnek olarak; Namazları farz, vacip ve nafil olarak sınıflayabilme, varlıkları maddi ve manevi olarak sınıflama verilebilir.

Özetleme

Öğrencinin anlatılan ya da öğrenilen bir konuyu kısaca ifade edebilmesidir. O konunun temasını belirleyebilmesi, ana noktalarının farkında olmasıdır.⁷⁴ Örnek olarak; Hz. Muhammed'in (s.a.v) ilk dönemlerini, çocukluğunda ve gençlik yıllarında yaşamış olduğu olayları veya Hz. Yusuf'un (a.s) hayatını özetleme verilebilir.

Sonuç Çıkarma

Öğrencilerin verilen örneklerden ya da örüntülerden bunların analizini yapabilme veya sonuçlara ulaşabilmesidir.⁷⁵ Örneğin; Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssalardan ilkeler çıkarabilme, Hz. Muhammed'in (s.a.v) hayatındaki örnek olaylardan hareketle günlük hayata dair ilkeler çıkarabilme verilebilir.

Karşılaştırma

Öğrencinin iki ve daha fazla sayıdaki nesne, olay, kavram, ilke ya da durumları farklılıkları ve benzerliklerini dikkate alarak kıyas edebilmesidir. Benzer bir şekilde öğrencinin az bilinen bir olay ile çok bilinen bir olay arasında benzerlik ve farklılıkları ele almasıdır.⁷⁶ Örneğin; Cahiliye dönemi ile günümüzü kıyaslama, din ile ilgili yapılan tanımları karşılaştırma örnek olarak verilebilir.

⁷² Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 153.

⁷³ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 132.

⁷⁴ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 91.

⁷⁵ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 153.

⁷⁶ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 153.

Açıklama

Öğrenci materyalde var olan neden-sonuç bağlantılarının farkına varıp bunları kullanabiliyorsa açıklama basamağı gerçekleşmiş olur.⁷⁷ Örneğin; ahiret hayatının aşamalarını açıklayabilme, Medine'ye hicretin neden ve sonuçlarını açıklayabilme verilebilir.

1.4.6.3. Uygulama

Öğrencinin kazanmış olduğu bilgileri uygun zaman ve yerde uygulayabilmesi, bilgilerinden hareketle bir problem durumunu çözebilmesidir. Uygulama basamağındaki bilgiler işlemsel bilgi boyutuyla yakın ilişki içerisinde.⁷⁸ Uygulama basamağı iki boyutta incelenebilir:

Yapma (İcra)

Bu aşamada öğrenci bildiği bir olayla karşılaştığından dolayı süreci alıştığı yöntemlerle çözebilir. Öğrencinin bildiği bir problem veya durumla karşılaşması ona çözüm bulabilme sürecinde çoğu zaman ipucu sağlar.⁷⁹ Örneğin; namaz kılarken farzlarından birini geciktirmesi sonucunda sehiv secdesi yapmasının farkına varan bir öğrencinin sehiv secdesini yapması.

Yararlanma

Yapma basamağından farklı olarak öğrenci bu aşamada bilmediği bir durumla karşı karşıya olduğundan çözüme hemen karar veremez. Bu noktada yararlanma basamağının anlama ve yaratma basamaklarını içerisinde bulundurduğu söylenebilir. Karşılaşılan sorunun farklı çözüm yolları olabilir. Ya da bulunan çözüm bazı değişikliklere ihtiyaç duyuyor olabilir.⁸⁰ Örneğin; öğrencinin zekât verilecek kişilerin bilgisini araştırırken Kur'an-ı Kerim'den veya hadislerden yararlanması.

1.4.6.4. Çözümleme

Bir konu ya da içerikle ilgili materyalin onu oluşturan parçalara ayrılması ve bu kısımların parça ve bütün ilişkisinin incelenmesidir.⁸¹ Çözümleme basamağı üç alt başlığa ayrılmıştır:

⁷⁷ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 99.

⁷⁸ Ayvaci-Türkdoğan, "Yeniden Yapılandırılan Bloom Taksonomisine Göre Fen ve Teknoloji Dersi Yazılı Sorularının İncelenmesi", 17.

⁷⁹ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 154.

⁸⁰ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 134.

⁸¹ Berkant (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulama Örneklerine*, 184.

Ayrıştırma

Öğrencinin bir konu ya da içeriğe ait materyali parçalarına ayırarak önemli-önemsiz, ilişkili-ilişkisiz, yönlerini ayırarak önemli ya da ilişkili kısımlarını dikkate alabilmesidir.⁸² Karşılaştırma basamağı ile farkı ise ayrıştırmanın yapılırken daha geniş bir kıyaslamaya tabii tutulmasıdır.⁸³ Örneğin; toplum hayatında önemli bir yeri olan tasavvufi hareketleri ayırt edebilme verilebilir.

Örgütleme

Öğrencinin bir konu ya da içeriğe ait materyali oluşturan öğeleri belirleyip daha sonra bu öğelerin bütün yapı ile ilişkisini belirleyebilmesidir. Kendisine sunulan materyale yönelik sistemli ve bütünleştirici bağlantılar kurmasıdır.⁸⁴ Örneğin; ahiret inancı ile insanların davranışları arasında ilişki kurmak, evrende var olan muhteşem uyum ve denge ile Allah'ın (c.c) varlığı ve tekliği arasında ilişki kurmak, insanın bilgisi, tercihi ve mesuliyeti ile kader arasında bağlantı kurmak verilebilir.

İrdeleme

Atfetme ve yükleme olarak da isimlendirebileceğimiz irdeleme, öğrencinin kendisine verilen materyalde ortaya konulan bakış açısı, yaklaşımı ve sonuçta ortaya çıkan değerleri açığa çıkarabilmesidir. Bir konunun ele alınırken ne niyetle, hangi bakış açısıyla yazıldığı, yazarın ne düşünerek yazdığının belirlenebilmesidir. Yorumlamadan farklı olarak basit anlama ve kavramanın ötesine geçebilmeyi gerektirir.⁸⁵ Örneğin; Hz. Muhammed'in (s.a.v) hayatında sahabeleriyle olan ilişkilerinden yola çıkarak olaylara nasıl yaklaştığını belirleyebilme örnek olarak verilebilir.

1.4.6.5. Değerlendirme

Öğrencinin verilen bir materyali belirlenen ölçütlere veya konulan standartlara göre eleştirebilmesidir. Konulan standartlar nicel ya da nitel olarak yapılandırılmış olabilir. Ya da kalite, etkililik, etkinlik gibi belirlenen ölçütlere dayalı olabilir.⁸⁶ Değerlendirme basamağı, “denetleme” ve “eleştirme” olarak iki alt başlığa ayrılmaktadır.

⁸² Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 134.

⁸³ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 104.

⁸⁴ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 155.

⁸⁵ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 107.

⁸⁶ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 135.

Denetleme

Öğrencinin verilen bir materyal ya da ürünü iç tutarlılık ve yanlış bir düşünce ya da görünüş olup olmadığı açısından kontrol etmesidir. Sunulan materyalde çelişen yönlerin olup olmadığının, sonuçların öncüllerle ilişkisinin olup olmadığını belirleyebildiği anda gerçekleşmiş olur.⁸⁷ Toplumsal hayatta nezaket kurallarına uygun davranmanın saygınlığını artıracığını bilme örnek olarak verilebilir.

Eleştirme

Temelinde eleştirel düşünmeyi barındıran eleştirme basamağında öğrenciden bir materyal ya da ürünle ilgili dış ölçüt ya da standartlardan yola çıkarak yargılaması beklenir. Öğrenci ürünün olumlu-olumsuz taraflarını görür.⁸⁸ Örnek olarak; zararlı alışkanlıklara başlama sebeplerini sorgulamak, örnek davranışların ahlak gelişimine olan katkısını değerlendirmek verilebilir.

1.4.6.6. Yaratma

Yaratma öğrencilerin var olan bilgi, şema veya örüntülerden yola çıkarak bunlardan yeni bir yapı meydana getirebilmeleridir. Yani tamamen yeni, özgün, kullanılabilir ve uyumlu bir yapı meydana getirebilmek için bileşenleri bir araya getirebilmektir.⁸⁹ Üç kategoride incelenebilir;

Oluşturma

Öğrencinin bir problem durumunda probleme benzer ve belirlenen ölçütleri karşılayan alternatif yollara ya da denencelere ulaşabilmesini ifade eder. Bu aşamada öğrenci problemi tanımlar, probleme benzer problemlere erişir veya yeni çözümler bulabilmek için bilimsel yöntemlerden faydalanır.⁹⁰ Zararlı alışkanlıklara başlama nedenleriyle ilgili fikirler üretme örnek olarak verilebilir.

Planlama

Öğrencinin problemin ölçütlerine uygun olarak bir çözüm yöntemi planlamasıdır. Bu aşamada öğrenci daha sınırlı hedefler belirleyebilir ya da problemi çözerken yapılacak işlemleri

⁸⁷ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 109.

⁸⁸ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 155.

⁸⁹ Berkant (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulama Örneklerine*, 184.

⁹⁰ Şeker (ed.), *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*, 156.

bölgümlere ayırabilir.⁹¹ Zararlı alışkanlıkları önleyebilmek için yapılacak adımları planlama örnek verilebilir.

Üretme

Öğrencinin bir problemin çözümü için yapmış olduğı planlamayı kullanabilmesidir. Üretme basamağı bilgi boyutundaki bilgi türlerinin bir arada kullanılmasını gerektirebilir.⁹² Zararlı alışkanlıkları önlemek için bir proje yapma örnek olarak gösterilebilir.

Bilişsel Süreç Boyutunu aşağıda verilen tablo ile gösterebiliriz.⁹³

Tablo 2. *Bilişsel Süreç Boyutu*

Ana Gruplar ve Bilişsel Süreçler	Tanımlar	Örnekler
1.Hatırlama	Bilgiyi uzun süreli bellekten aktif hale getirmek.	
1.1.Tanıma		Bedir, Uhud ve Hendek Savaşlarının meydana geldikleri zamanı tanıma
1.2.Hatırlama		Bedir, Uhud ve Hendek Savaşlarının meydana geldikleri zamanı hatırlama
2.Anlama	Söyleme dayalı veya yazılı olarak ya da görsel biçiminde sunulan eğitim sonuçlarından önemli mesajlar elde etmek.	
2.1.Yorumlama		Namazın kılınışını gösteren resimlerden hareketle namazın kılınış aşamalarını sözlü olarak ifade edebilme.
2.2.Örneklendirme		Dilek ve dualarda kullanılan dini ifadelere örnek verebilme.
2.3.Sınıflama		Namazları farz, vacip ve nafil olarak sınıflayabilme.
2.4.Özetleme		Hz. Yusuf'un (a.s) hayatını özetleme.
2.5.Sonuç Çıkarma		Kur'an-ı kerimde anlatılan kıssalardan ilkeler çıkarabilme.
2.6.Karşılaştırma		Cahiliye dönemi ile günümüzü kıyaslama
2.7.Açıklama		Ahiret hayatının aşamalarını açıklayabilme.
3.Uygulama	Herhangi bir problem durumunda gerekli işlemi uygulama veya uygun yöntemlerden faydalanmak.	
3.1.Yapma		Namaz kılarken farzlarından birini geciktirmesi sonucunda sehiv secdesi yapmasının farkına varan bir öğrencinin sehiv secdesini yapması.

⁹¹ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*, 136.

⁹² Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 115.

⁹³ Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 86-88.

Ana Gruplar ve Bilişsel Süreçler	Alternatif İsimler	Tanımlar ve Örnekler
4.Çözümleme	Herhangi bir materyali onu meydana getiren parçalarına ayırma, parçaların birbiriyle ve materyalin tamamıyla nasıl bir ilişkisi olduğunu açığa çıkarma.	
4.1.Ayrıştırma		Kültürümüzde etkin olan tasavvufi yorumları ayırt edebilme.
4.2. Örgütlenme		Evrende var olan düzen ile Allah'ın (c.c) varlığı ve birliği arasında ilişki kurmak.
4.3. İrdeleme		Hız. Muhammed'in (s.a.v) hayatında sahabeleriyle olan ilişkilerinden yola çıkarak olaylara nasıl yaklaştığını belirleyebilme.
5.Değerlendirme	Ölçütler veya standartlardan yola çıkarak yargıya ulaşma.	
5.1.Denetleme		Toplumsal hayatta nezaket kurallarına uygun davranmanın saygınlığını artıracağını bilme.
5.2.Eleştirme		Örnek davranışların ahlak gelişimine olan katkısını değerlendirmek.
6.Yaratma	Var olan elamanları orijinal bir sıra veya yapıya göre bir araya getirerek fonksiyonel bir bütün oluşturmak.	
6.1.Oluşturma		Zararlı alışkanlıklara başlama nedenleriyle ilgili fikirler üretme.
6.2.Planlama		Zararlı alışkanlıkları önleyebilmek için yapılacak adımları planlama.
6.3.Üretme		Zararlı alışkanlıkları önlemek için bir proje yapma.

1.5. Taksonomi Tablosunun Kullanımı

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ile tek boyuttan iki boyuta geçiş yapılmıştır. Bu boyutlar Bilgi ve BSB'dir. Bilgi Birikimi Boyutunda dört bilgi çeşidi yer almaktadır. BSB'de ise altı basamak bulunmaktadır. Bu boyutlar ve basamaklar incelendiğinde alt kategorilere ayrıldığı görülür. İki boyutlu yapının dikey sütunu bilgi boyutu ve içerdiği alt kategorileri, yatay sütunu ise bilişsel süreç boyutunu ve alt basamaklarını içerisine almaktadır.⁹⁴ Kazanımlar sınıflama tablosuna yerleştirilirken, öncelikle kazanımların ad ve fiil kısmı bulunmalıdır. Fiil kısmı kazanımın BSB boyutunu göstermektedir. Kazanımın ad (isim) kısmı ise bilgi boyutunu

⁹⁴Teymur Erol-Hasan Kavruk, "Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne Göre Sınıflandırılması," *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 9/4 (2021), 1424.

göstermektedir. Kazanımlar incelenirken sadece boyutların değil boyutları oluşturan basamakların alt başlıklarının da incelenmesi sınıflama işlemini kolay hâle getirmektedir.⁹⁵

1.6. Liselere Geçiş Sistemi (LGS)

Merkezî olarak yapılan sınavlar, öğrencilerin sekiz yıl süren eğitim hayatlarının sonunda bir üst kademeye geçebilmeleri için yapılmaktadır. Ülkemizin eğitim politikası incelendiğinde 2000 senesinden beri 4 farklı merkezî sınav uyguladığı görülmektedir. Bunların sonuncusu ve hala uygulanan Liselere Geçiş Sistemi (LGS)'dir. LGS sınav sistemi 2018'den beri ülkemizde uygulanmaktadır.⁹⁶

LGS sınavının amacı, belirli bir derecede puanı olan ve yüzdelik dilime giren öğrencileri eğitim kalitesi bakımından yüksek olan okullara yerleştirmelerini sağlayarak iyi bir eğitim almalarını amaçlamaktadır. Diğer öğrencilerin ise Mahalli yerleştirmeye tabii tutularak kendi yörelerine yakın yerlerdeki okullarda eğitim almaları sağlanmaktadır.

1.6.1. Sınavın Kapsamı

Merkezî Sınav hazırlanırken 8. Sınıf öğretim programlarında bulunan kazanımlar dikkate alınmaktadır. Sınav iki oturumda gerçekleştirilmektedir. İlk oturum sabah 09.30'da başlamaktadır. Bu oturumda öğrenciler sözel bölümde sorulan soruları cevaplandırmaktadır. 11.30'daki ikinci oturumda ise öğrenciler sayısal bölümde yer alan sorular cevaplandırılmaktadır. Sınavda sözel bölümde dört dersten toplam 50 soru sorulmakta ve sözel bölüm için tanınan süre 75 dakikadır. Sayısal alandaki iki dersten toplam 40 soru sorulmaktadır. Bu bölümdeki soruları cevaplayabilmek için öğrencilere 2018 yılında 60 dakika olan süre 2019 yılında az görülerek artırılmış ve 80 dakikaya çıkarılmıştır. Sınavda sözel bölümdeki Türkçe ve sayısal bölümdeki alt testlerden 20 soru, sözel bölümdeki her bir dersten ise 10'ar soru sorulduğu görülmektedir.⁹⁷

LGS sınavında sözel bölümde yer alan DKAB testinde çoktan seçmeli 10 tane soru yer almaktadır. 2017-2018 yılında uygulanmış olan LGS DKAB soruları, 2010 yılında uygulanan programın yapısına göre hazırlanmışken 2018-2022 yılları arasında yapılan sınavlarda sorulan sorular 2018 yılındaki programa göre sorulmuştur.

⁹⁵Anderson- Krathwohl (ed.), *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*, 40.

⁹⁶ Cumhur Güngör, "Ortaokul Öğrencilerinin Liselere Giriş Sınavına (LGS) Hazırlık Sürecine İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi", *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi* 12/23 (Yaz,2021), 173.

⁹⁷ Oktay Kızkapan-Oğuzhan Naçaroğlu, "Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Merkezî Sınavlara (Lgs) İlişkin Görüşleri", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 9/2 (Kasım,2019), 703.

1.7.Yapılan Diğer Çalışmalar

DKAB dersi alanında Liselere Geçiş Sınavı (LGS) hakkında yapılmış herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Ama DKAB öğretim programlarını YBT'ye göre inceleyen çalışmalar mevcuttur. Yıldız, yapmış olduğu çalışmasında 2018 yılı (4-8.Sınıflar) DKAB Öğretim Programı'ndaki bilişsel kazanımları Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde incelemiştir. Bu araştırmada veriler, doküman analizi tekniği ile elde edilmiştir.. Araştırmada öğretim programında yer alan 125 kazanım incelenmiş ve bunların 22'sinin duyuşsal alana ait olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel alanda incelenen 103 kazanımın ise bilgi boyutunda sırasıyla kavramsal bilgi (%39,81), olgusal bilgi (%36,89) ve işlemsel bilgi (%22,33) basamaklarında yoğunlaştığı, son basamakta ise sadece bir kazanım olduğu, bilişsel süreç basamakları açısından ise, kazanımların büyük bir kısmının sırasıyla anlama (%43,69) ve hatırlama (%34,95) basamaklarında yoğunlaştığı, yaratma basamağında hiçbir sınıf seviyesinde kazanım bulunmadığı; üst bilişsel basamaklarda ise düşük oranda kazanım bulunduğunu tespit etmiştir.⁹⁸

Koca ise DKAB Ortaöğretim Öğretim Programı'ndaki bilişsel alandaki 79 kazanımı YBT'ye göre incelemiştir. Bilgi boyutu açısından kazanımların ilk iki basamakta yoğunlaştığını tespit etmiştir. Kazanımların sadece %3,79'luk diliminin üstbilişsel bilgi basamağında bulunduğu ve işlemsel bilgi basamağında kazanımın bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.⁹⁹

Gümüş'ün çalışmasında ise, 2010 yılı DKAB öğretim programındaki kazanımlar, program geliştirme ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda programda yer alan toplam 232 kazanım incelenmiş ve önemli sayısal verilere ulaşılmıştır. Bunları ifade edecek olursak %66'sının zihinsel, %27'sinin duygusal, %7'sinin devinişsel olduğu neticesine ulaşmıştır. Bununla birlikte incelenen kazanımların her üçünde de ilk basamaklarda daha çok kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.¹⁰⁰

Çekin ise yapmış olduğu çalışmasında, 2010 yılı öğretim programı DKAB kazanımları ile 2012 yılı öğretim programındaki Temel Dini Bilgiler (TDB) dersi kazanımlarını duyuşsal açıdan incelemiş kazanımların ağırlıklı olarak bilişsel alanla ilgili olduğunu ve DKAB dersi kazanımlarının daha fazla (%67) bilişsel alandaki kazanımlara yer verdiğini tespit etmiştir.¹⁰¹

⁹⁸ Mehmet Yıldız, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (4-8) Öğretim Programı'ndaki Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Haziran,2021), 338.

⁹⁹ Koca, "Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda Bulunan Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne Göre İncelenmesi", 311.

¹⁰⁰ Süleyman Gümüş, "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının (2010) Hedefleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/34 (2018), 617.

¹⁰¹ Çekin, "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı İle Ortaokul Temel Dini Bilgiler Dersi (İslam; I-II) Öğretim Programı Kazanımlarındaki Duyuşsal Hedefler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma", 88.

Tetik ise çalışmasında 2010 yılında uygulanan İDKAB Öğretim Programı ile 2018 yılında uygulanmaya başlanılan DKAB Öğretim Programlarını ünite ve kazanımlar açısından karşılaştırmıştır. Çalışma sonucunda 2018 Programı'nın daha az kazanımdan oluştuğu sonucuna ulaşmıştır.¹⁰²

Dursun, ortaokul seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersinin programında yer verilmiş olan kazanımları ve hedefleri YBT'ye göre incelediği yüksek lisans tezinde, kazanımları hem alan uzmanlarının hem de öğretmenlerin görüşleri bakımından incelemiştir. Araştırma sonucunda kazanımların bilgi boyutu ile bilişsel süreç boyutlarının ilk iki boyutunda daha çok olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kazanımların bilgi ve BSB açısından basamaklara dengeli bir şekilde ayrılmadığı, taksonomiye uygun bir yönelimin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.¹⁰³

Hançer liselere geçiş sisteminde sorulan Sosyal Bilgiler ve İTVA dersinde sorulan soruları YBT'de analiz ettiği yüksek lisans tezinde LGS sorularının kavramsal bilgi, anlama basamağında fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır.¹⁰⁴ Taşıyaran LGS Türkçe sorularını YBT'de incelediği yüksek lisans tezinde ise LGS Türkçe soruları ile öğretim programındaki kazanımların uyumlu olduğu fakat bazı kazanımların daha fazla tercih edildiğini tespit etmiştir.¹⁰⁵ Vural ise yüksek lisans tezinde son on yılda yapılan liselere geçiş sınavlarını değerlendirmiş ve LGS sınavında sorulan Türkçe dersi sorularının kavramsal bilgi-anlama basamağında ağırlıklı olduğunu tespit etmiştir.¹⁰⁶

Bilen, TEOG ve LGS Fen Bilgisi soruları ve kazanımlarını incelediği yüksek lisans tezinde soru ve kazanımların çoğunlukla kavramsal bilgi-anlama basamağında toplandığı sonucuna ulaşmıştır.¹⁰⁷ Akyürek yaptığı akademik çalışmada TEOG ve LGS sorularını YBT'de ve Fen Bilimleri öğretim programında analiz etmiş çalışma sonucunda LGS sınavında sorulan soru ve kazanımların kavramsal bilgi-anlama basamağında yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır.¹⁰⁸ Ekinci ve Bal 2018 LGS sorularını YBT'de analiz ettikleri makalelerinde soruların kavramsal

¹⁰² Hayati Tetik, "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme", *Universal Journal of Theology* 3/1 (2018), 83.

¹⁰³ Dursun, *Ortaokul Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi*, 82.

¹⁰⁴ Ökkeş Hancer, *Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG, LGS) Sorulan Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*, (Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 77.

¹⁰⁵ Melih Taşıyaran, *LGS Türkçe Sorularının Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Bilişsel Alan Sınıflaması Açılarında İncelenmesi*, (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 69.

¹⁰⁶ Vural, *Son 10 Yılda Yapılan Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG ve LGS) Yer Alan Türkçe Dersi Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Açısından Değerlendirilmesi*, 53.

¹⁰⁷ Bilen, *TEOG ve LGS Fen Bilimleri Test Sorularının 8. Sınıf Öğretim Programlarındaki İlgili Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*, 157.

¹⁰⁸ Gülsüm Akyürek, *LGS ve TEOG Sınavlarının Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*, (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 92.

ve işlemsel bilgi düzeyinde BSB açısından ise uygulama ve analiz basamaklarında olduğu sonucuna ulaşmışlardır.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Onur Ekin-Ayten Bal, “2018 Yılı Liseye Geçiş Sınavı (LGS) Matematik Sorularının Öğrenme Alanları ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/3 (2019), 14-15

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, veri toplama araçları ve kaynakları, verilerin analizi ile araştırmanın güvenilirliği ve geçerliği çalışmalarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

2017-2022 yılları arasında yapılan LGS DKAB sorularının ve ilişkili olduğu kazanımların YBT’de analiz edildiği bu akademik çalışmada doküman incelemesine dayalı desen kullanılmıştır. Çeşitli sosyal disiplinler tarafından etkin olarak kullanılan nitel araştırma yönteminin birçok tanımı yapılmıştır. Nitel araştırma, içerisinde gözlem, birebir görüşme ve doküman analizi gibi bazı nitel veri toplama yöntemlerini barındıran, durum ve olayların kendi ortamında objektif ve kapsamlı bir şekilde araştırılmasına olanak sağlayan bir aşamanın takip edildiği araştırma türü olarak tanımlanabilir.¹¹⁰ Nitel araştırmalar, sebep- sonuca dayalı, ne kadar sorusuna bağlı olarak sayısal verilerin cevabını arayan nicel çalışmaların aksine ‘neden’ ve ‘nasıl’ sorularının cevaplarını bulmaya çalışır. Bir sorunun cevabının kısa açıklamalarla verilebilir olduğu durumlardan ziyade uzun açıklamalar gerektirdiği anlarda nitel araştırma yöntemi kullanılır.¹¹¹ Bu araştırma türüne göre insan bilgisini her zaman yapılandırabilecek bir konumdadır. İnsanın çevresi, yaşamı ve kendisi sürekli değiştiğinden elde edilen bilgilerde göreceli ve değişken bir yapıya sahiptir.¹¹² Doküman analizi ise, incelenmesi amaçlanan olgu ve bu olgulara dayanan bilgiler hakkında detaylı ve yazılı verilerin analiz edilmesidir.¹¹³ Bu süreçte öncelikle hangi dokümanların ele alınacağı ve dokümanlar ele alınırken nasıl bir yaklaşım sergileneceği kararlaştırılmalı daha sonra orijinallikleri, güvenilirlik düzeyleri, nasıl yorumlandıkları ve evreni temsil etme derecelerinin ele alınması önemlidir.¹¹⁴

2.2. Veri Kaynakları

Bu çalışmanın veri kaynaklarını 2017 ile 2022 yılları arasında LGS sınavında sorulan DKAB sorularıyla 2010 yılında yayınlanan DKAB programında yer alan ve 2018 yılına ait olan

¹¹⁰Ali Yıldırım- Hasan Şimsek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), 39.

¹¹¹Gülbüz Ocak (ed.), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019), 19.

¹¹²Veysel Sönmez - Füsün G. Alacapınar, *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2019), 73.

¹¹³Necati Cemaloğlu (ed.), *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 130.

¹¹⁴Behçet Oral- Ahmet Çoban (ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 260-261.

yeni öğretim programındaki 8. Sınıf kazanımları oluşturmaktadır. Çalışmada 50 adet DKAB sorusu ve ilişkili olduğu 25 kazanım YBT’de analiz edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

LGS sorularına www.meb.gov.tr adresi üzerinden ulaşılmıştır. DKAB dersi kazanımlarına ise dogm.meb.gov.tr adresindeki öğretim programlarından ulaşılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada 2017-2022 yılları arasında LGS sınavında DKAB dersinde sorulan toplam 50 soru ve ilişkili olduğu 25 kazanım YBT’nin bilgi ve bilişsel süreç basamaklarının özellikleri dikkate alınarak analiz edilmiştir. Sınıflandırma yapılırken sorular iki öğretim üyesi, iki öğretmen ve araştırmacı tarafından incelenmiştir. İnceleme sırasında görüş birliği olan soru ve kazanımlarda o görüş dikkate alınmıştır. Görüş ayrılığı olduğunda ise benzer çalışmalarda dikkate alınarak baskın olan görüş ele alınmıştır.

Çalışmanın güvenilir olabilmesi için görüş birliği olan – olmayan soru ve kazanımlar tespit edilmiştir. Elde edilen verilere dayanarak aşağıdaki formül kullanılarak güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Soru ve kazanımların bilgi boyutunda sınıflandırılmasında güvenilirlik oranı %86 bilişsel süreç boyutunda sınıflandırılmasında ise %90 bulunmuştur. Miles ve Huberman tarafından önerilen anlaşma oranı %80’dir.¹¹⁵ Bundan dolayı yapılan sınıflandırmalar güvenilir kabul edilebilir.

$$Güvenirlik = \frac{Görüş Birliği}{Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı}$$

Farklı yıllarda yapılan soruların analizine dair örnekler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

¹¹⁵ John W.Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, çev. Selçuk Beşir Demir, Mesut Bütün (Ankara: Siyasal Kitapevi,2021), 6/256.

Tablo 3. 2018-2019 DKAB LGS Sorusu ve İlişkilendirildiği Kazanımın YBT 'de Analizine Dair Örnek

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
7. Hz. Muhammed (sav.), Muaz bin Cebel'i Yemen'e vali olarak görevlendirdiğinde "Bir sorunla karşılaştığında nasıl çözersin?" diye sorar. Muaz da: "Öncelikle Allah'ın Kitab'ı ile, eğer onda bulamazsam sizden duyduklarım ve gördüklerimle, şayet onda da bulamazsam kendi görüşlerimle." diye cevap verir. Hz. Muhammed (sav.) onun bu cevabından memnun olur. Bu metin aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi vermektedir? A) Dinin temel gayesi B) Kur'an-ı Kerim'in ana konuları C) Kur'an-ı Kerim'in özellikleri D) İslam dininin temel kaynakları	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı	8.5.1	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı

Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden İslam dininde temel kaynaklarının bilgisi istenmiştir. Bir alana ait temel öğelerin bilgisi olgusal bilgi boyutunda ele alındığından olgusal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Paragraftan yola çıkarak bilgilerini uzun süreli bellekten geri getirmesi hedeflendiğinden hatırlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde aynı şekilde olgusal bilgi- hatırlama basamağında değerlendirilmiştir.

Tablo 4. 2020-2021 DKAB LGS Sorusu ve İlişkilendirildiği Kazanımın YBT'de Analizine Dair Örnek

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
1. • "Mallarını Allah'ın rızasını dileyerek ve içlerinden gelerek harcayanların durumu tatlı bir yamaçta bulunan, üzerine bolca yağmur yağan, bu sebeple ürünü iki misli veren bir bahçe gibidir..." (Bakara suresi, 265. ayet) • "Kim gönül hoşluğu ile helalinden bir sadaka verirse bu sadaka bir hurma bile olsa Allah katında büyüüp çoğalır, sonunda dağ gibi olur." (Hadis-i şerif) Bu ayet ve hadisten ulaşılabilecek ortak sonuç aşağıdakilerden hangisidir? A) Sadaka verilecek malın Allah'ın rızasına uygun şekilde kazanılması gerekir. B) Allah, samimiyetle verilen sadakanın karşılığını fazlasıyla verir. C) Sadaka ibadeti farklı şekillerde yerine getirilebilir. D) Kişinin, sadakasını kendi imkânları ölçüsünde vermesi beklenir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde ayet ve hadislerden yola çıkarak İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemin bilgisi sorgulanmış ve öğrenciden ortak bir sonuç çıkarması istenmiştir. Bu nedenle soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır.

Kazanımın ad ve fiil kısmı incelendiğinde ise kazanımın ana cümlesi ve ayet ve hadislerle dayalı bilgisi olduğundan kavramsal bilgi, fiil kısmında “yorumlar” ifadesinin anlama basamağının alt basamağı olduğundan anlama basamağında ele alınmıştır.

2.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Geçerlik, istenilen şeyin gerçekten ölçülmesi ve elde edilen çalışmanın ne ölçüde doğru sonuç gösterdiği ile ilgilidir. Sosyal bilimlerde yapılan araştırmaların geçerli olduğunu kanıtlayabilmek için inanılabilirlik çeşitli kanıtları bir araya getirmek gerekir.¹¹⁶ Guba ve Lincoln, temel nicel araştırma yöntemlerindeki iç geçerliliği nitel araştırmalardaki inanılabilirliğe, dış geçerlilik kavramını ise aktarılabilirliğe benzetmişlerdir.¹¹⁷ Bir araştırmanın inandırıcı olabilmesi açık, anlaşılır ve tutarlı olması ayrıca başka çalışmalardan da benzer sonuçların elde edilmiş olmasına bağlıdır. Bu durum gözetilerek araştırmada ulaşılan verilerin gerçekliğine, benzer durumlarda elde edilmiş olan sonuçların geçerliğine, uygulanan adımların birbiri ile uyumlu olmasına ve nesnel bir şekilde elde edilmiş ispatlar sunabilmesi gerekir. Yapılan çalışmanın inandırıcılığının artması için; araştırmacı veri kaynakları (dokümanlar, araştırılan ortam, katılımcılar vb.) ile uzun süre etkileşim içerisinde olmalıdır. Böylece araştırma da kendisinden ve öznel düşüncelerinden olabilecek etkiyi fark edebilir. Araştırmacı elde ettiği verileri sürekli sorgulamalı, kıyaslamalı ve yorumlayarak araştırmada fark edilmeyen kısımları ortaya koyabilmelidir (Derinlik odaklı veri toplama).¹¹⁸ Araştırmacı çalışma süresi boyunca nitel araştırma konusunda uzman olanlardan görüş almalı ayrıca araştırmacının elde ettiği verileri meslektaşları ile paylaşması, tartışması, görüş alması araştırmanın inandırıcı olmasına katkı sağlar.¹¹⁹

Güvenirlik ise, bir gözlemcinin zaman içerisinde kendi çalışması veya eş zamanlı olarak başka gözlemcilerle ne kadar tutarlı sınıflama yapabildiğidir.¹²⁰ Bir başka tanımla, çalışmadan elde edilmiş olan sonuçlar farklı bir zaman diliminde başka gözlemciler veya aynı gözlemci tarafından ne kadar aynı kategoriye yerleştirilebildiği ile ilgilidir. Nitel araştırmada güvenilirliği artırmanın yollarından birisi şeffaflıktır. Araştırma stratejisinin, veri toplama ve analiz yöntemlerinin açık ve tafsilatlı bir şekilde tanımlanması araştırmanın güvenilirliğini artıracaktır.¹²¹

¹¹⁶ Mustafa Çelebi (ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021), 187.

¹¹⁷ Ahmet Güler vd., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015), 376.

¹¹⁸ Yıldırım-Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 289-291.

¹¹⁹ Mustafa Çelebi (ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 191.

¹²⁰ Mustafa Çelebi (ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 193.

¹²¹ Ahmet Güler vd., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*, 394-395.

Araştırma sürecinde öncelikle 2010-2018 DKAB ğretim programlarına ve 2017-2022 eğitim-ğretim yıllarında yapılan LGS sınavı DKAB sorularına ulaşılmıştır. Daha sonra Bloom Taksonomisiyle ilgili Benjamin S. Bloom'un editörlüğünü stlendiğ kitabın evrisine ulaşılmış bu kitap temele alınarak taksonomilerle alakalı birçok çalışma incelenmiştir. Gözden geçirilen kaynaklar sayesinde taksonomi derinlemesine irdelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar diğr çalışmalarla karşılaştırılarak yorumlanmış ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma esnasında uzman görüşlerine ve ğretmen görüşlerine başvurularak ortak sonuçlar çalışmaya yansıtılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu başlığında elde edilmiş olan bulgular bilimsel yöntem kullanılarak yorumlanmış ve detaylıca açıklanmıştır. Bulguların sunumunda ilk önce 2017-2022 LGS sınavında sorulan DKAB soruları yıllara göre ele alınacaktır. Ele alınırken soruların hangi kazanımlarla ilgili olduğu ve sorulan sorularla ilişkili olduğu kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde (YBT) hangi basamakta yer aldığı analizler sonucu ortaya konulacaktır.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları

Çalışmanın bu başlığı altında 2017-2018 LGS DKAB soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar ele alınarak YBT 'de değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucu ulaşılan bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. 2017-2018 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
1. Halil Bey hacca gitmeyi çok istiyordu. Gerekli birikimini yaptı, tüm hazırlıklarını tamamladı ve hac başvurusunda bulundu. Bir aksilik çıkmadan hac görevini yerine getirebilmek için dua etti. Nihayet hac zamanı yaklaştı. Fakat elinde olmayan sağlık sorunları onun hacca gitmesine engel oldu. Halil Bey bu duruma çok üzülmesine rağmen bunda da bir hayır olduğunu düşünerek umutlarını bir sonraki yıla sakladı. Bu metinden hareketle Halil Bey ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir? A) İbadet etmeye önem vermektedir. B) Gücünün sınırlarının bilincindedir. C) Tevekkül sahibi bir insandır. D) Hatalarını kadere yüklemektedir.	Olgusal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.1.7	Duyuşsal Alan

1.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrencinin tevekkül kavramını bilip bilmediğinin sorgulandığı görülür. Bir alana ait kelime bilgisi olgusal bilgi basamağında olduğundan soru olgusal bilgi basamağında değerlendirilmiştir. Soru kökü incelendiğinde ise, “ulaşılamaz” ifadesi görülür. Öğrenciden paragrafla ilişkili ve ilişkisiz olan bilgileri ayırt etmesi istendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ise duyuşsal alanla alakalı olduğu tespit edilmiştir.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
2. "Allah yolunda mallarını harcayanların örneği, yedi başak bitiren bir dane gibidir ki, her başakta yüz dane vardır. Allah dilediğine kat kat fazlasını verir..." (Bakara suresi, 261. ayet) Bu ayette vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir? A) Yapılan iyilikler fazlasıyla karşılık bulacaktır. B) İnsan maddi ve manevi yönden başkalarına ihtiyaç duyar. C) Yardımlar, insanlar incitilmeden yapılmalıdır. D) Yardımlaşma insan ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlar.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.2	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

2.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde İslam'ın paylaşmaya verdiği önemle ilgili bir paragraf görülür. Öğrenciden paylaşma ve yardımlaşmanın kişiye ve içinde yaşadığı topluma karşı faydalarının bilinmesi istediğinden soru kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Öğrencinin vurgulanan düşünceyi bulabilmesi için verilen bilgilerden bir genellemeye ulaşması yani sonuç çıkarması istenmiştir. Bu yüzden soru anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım ad kısmı incelendiğinde kavramsal bilgi fiil kısmında "yorumlar" fiiliyle öğrenciden kendi cümleleriyle ifade etmesi beklendiğinden anlama basamağında olduğu görülmüştür.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.3	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

3.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Hz. Muhammed'in (s.a.v) kişilik özelliklerinden bahsedilmiş ve bunların hangi yönüyle daha çok ilişkisinin bulunduğu bilgisi istenmiştir. Burada öğrenciden tek düze bir bilgiden ziyade kişilik özellikleri ve bunlar arasındaki bağlantının da bilgisi istendiğinden kavramsal bilgi, ayrıca verilen özelliklerinden

yola çıkarak ana düşünce istendiğinden anlama basamağındadır. Kazanım ise, Hz. Muhammed'in hayatında öne çıkan örnek davranışların bilgisi olduğundan kavramsal bilgi, “çıkarmalarda bulunur” fiiliyle değerleri verilen olaylardan hareketle bulması istendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
4. Bir din görevlisi, kötü alışkanlıkları bulunan çevresindeki gençlerle ilgilenerek onların bağımlılıktan kurtulmalarına yardımcı olmuştur. Bağımlılık düzeyi yüksek olanları tedaviye yönlendirmiştir. Okulu bırakmış olanlardan bazılarının ise eğitim hayatına dönmelerini sağlamıştır. Aileleriyle problem yaşayan gençlerin velileri ile iletişime geçerek bu süreçte çocuklarına destek olmalarını istemiştir. Ayrıca gençleri sosyal aktivitelere yönlendirerek topluma kazandırılmalarında etkili olmuştur. Din görevlisinin bu davranışı, aşağıdaki hadislerden hangisinin mesajına örnek oluşturmaktadır? A) Hiçbir baba evladına güzel ahlaktan daha üstün bir miras bırakmamıştır. B) Ana babanın çocuklara olan vazifeleri onlara yüzmeyi, ok atmayı öğretmeleri ve helâl yiyecekler temin etmeleridir. C) Sizden biriniz bir kötülük gördüğünde onu eliyle düzeltsin, buna gücü yetmiyorsa diliyle düzeltsin. D) Allah'a ve ahiret gününe inanan kişi, akrabaları ile ilişkisini sürdürsün.	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı	8.5.5	Kavramsal Bilgi Yaratma Basamağı

4.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden kötülüğü önlemek ve iyiliği emretmenin bilgisi istenerek buna uygun olan örneği bulması istenmiştir. Bu yüzden soru olgusal bilgi anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde ise ad kısmında kötü alışkanlık ve davranışların neler olduğu ile birlikte bunlar için çözüm önerilerini de içerisine aldığından kavramsal bilgi, “çözüm önerilerinde bulunur” fiili ise yaratma basamağının alt başlığı olan oluşturma içerisinde ele alınarak yaratma basamağında olduğu saptanmıştır.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
5. I. İbadetin nasıl yapılacağı II. Nesnelerin sertliği veya yumuşaklığı III. Ahiret hayatının nasıl olacağı IV. Bütünün parçasından büyük olduğu Bu bilgilerden hangilerine <u>sadece</u> vahiy yoluyla ulaşılabilir? A) I ve III. B) I ve IV. C) II ve III. D) II ve IV.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.4.4	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

5.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Kur'an'a göre bilgi edinme yollarından vahiyle edinebileceğimiz bilgilerin bilinip bilinmediğinin sorgulandığı görülür. Bundan dolayı soru kavramsal bilgi boyutunda ele alınmıştır. Soru kökü incelendiğinde ise bilgi edinme yollarından sadece vahiyle ilgili olanların bilgisi beklendiğinden anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde ad kısmında Kur'an'a göre bilgi edinme yolları görülür. Sınıflama bilgisi olduğundan kavramsal bilgi, fiil kısmında bulunan “açıklar” ifadesi ise açıklama basamağıyla ilişkilendirilerek kazanım anlama basamağında ele alınmıştır.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
6. Haccın farzlarından biri de iki parça kumaştan oluşan ve hacıların örtündükleri ihramdır. Anladığım kadarıyla her insanın kökeninin aynı olduğu gerçeğinin hatırlanması ve herkesin eşit olduğunun zihinde tutulması için giyiliyor. Belki de böylece insanlığın eşitlik konusundaki ulaşılmaz düşü gerçekleşiyor. Bana göre bu, ihramın en önemli anlamıdır. Bu metinde ihramın hangi yönü vurgulanmaktadır? A) İnsanlara sabrı öğretmesi B) İnsanları hayra yönlendirmesi C) Allah'a teslimiyetin bir sembolü olması D) Ayrıştırıcı durumları ortadan kaldırması	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.9	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

6.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde haccın farzlarından birisi olan ihramın neyi sembol ettiğinin bilgisi istenmiştir. Bu yüzden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımda ise, hac ibadetinin birey ve topluma etkisinin açıklanması istendiğinden kavramsal bilgi- anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
7. Din, insanlık tarihi boyunca daima var olmuş bir olgudur. Kutsal kitaplar, bilimsel araştırmalar ve arkeolojik kazılar tarihin her döneminde dinin var olduğunu ortaya koymuştur. İnsanın yeme, içme, dinlenme, eğlenme gibi bedensel ihtiyaçları olduğu kadar sevmeye, sevilme, güvenme, sığınma ve inanma gibi ruhsal ihtiyaçları da vardır. İnsan kendinden güçlü, yüce bir varlığa inanma ve ona sığınma ihtiyacı içinde yaratılmıştır. Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur? A) Din, evrensel midir? B) Dinin emirleri nelerdir? C) Din, insan için bir ihtiyaç mıdır? D) Dinin tarihî bir olgu olduğunun delilleri nelerdir?	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.6.2	Duyuşsal Alan

7.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde din kavramının evrenselliğinin bilgisi öğrencilere sorulmuş ve paragrafta değinilmeyen soru öğrencilerden istenmiştir. Bu yüzden soru kavramsal bilgi- anlama basamağındadır. Kazanımın ise duyuşsal boyutta olduğu belirlenmiştir.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
8. Geçirdiği kaza sonucu hastaneye kaldırılıp yoğun bakıma alınan ve Rus olduğu tahmin edilen felçli gence, Gülsüm Kabadayı adlı bir vatandaş sahip çıktı. Bu sahipsiz gencin ölümüne kadar geçen yaklaşık on yıllık sürede bakımını üstlendi. Gülsüm Kabadayı, çıktığı bir televizyon programında Rus muhabirin: "Bu gencin bakımı için gerekli gücü nereden alıyorsunuz?" sorusuna: "Allah'ımdan, devletimden, doktorlarımdan ve tüm Türk annelerinden." diyerek cevap verdi. Bu parçadan aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılamaz? A) Yardımlaşma, fedakârlık içeren bir davranıştır. B) Allah inancı, iyilik duygusunu güçlendirir. C) İyilik yapmak için zengin olmak gerekir. D) İnsanlar başkalarının yardımına ihtiyaç duyar.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.2	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

8.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde yardımlaşmanın önemini anlatıldığı ve öğrenciden yardımlaşmanın bireysel ve toplumsal faydalarının bilinmesi istendiğinden kavramsal bilgi olarak değerlendirilmiştir. Öğrenciden paragrafta uygun olmayan düşünceye ulaşması istendiğinden anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanımın ad kısmı incelendiğinde paylaşma ve yardımlaşmanın önemini bilgisi görülür. Bu yüzden kavramsal bilgi boyutunda

ele alınmıştır. Kazanımın fiil boyutunda ise “yorumlar” fiili görülür. Anlama basamağının bir alt basamağı yorumlama olduğundan kazanım anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
9. • “... İnsanlardan kimi var ki bilgisi, yol göstereni ve aydınlatıcı bir kitabı olmadan Allah hakkında tartışır durur.” (Lokman suresi, 20. ayet) • “... Onların içinde bir de ümmiler var ki Kitab’ı bilmezler, bütün bildikleri birtakım kuruntulardır. Onlar sadece zanda bulunurlar.” (Bakara suresi, 78. ayet) Aşağıdakilerden hangisi bu ayetlerde eleştirilen davranışlardan <u>değildir</u>? A) Bilgi sahibi olmadan hüküm vermek B) Allah hakkında bilgisizce konuşmak C) Delile dayanmadan bir düşünceyi ileri sürmek D) Kendi fikirlerini önemsiz görmek	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.4.3	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

9.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciye iki farklı ayet verilerek doğru bilgiye ulaşmanın öneminin bilgisi sorgulanmıştır. Bu yüzden soru kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Ayetlerden yola çıkarak eleştirilmeyen düşünceyi istediğinden anlama basamağında olduğu tespit edilmiştir. Kazanım bilgi boyutu açısından kavramsal bilgi, örnekler verir fiili anlama basamağının alt basamağı olduğundan anlama basamağında ele alınmıştır.

2017-2018 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
10. Güçlü kimse, güreşte rakibini yenen değil öfkелendiği zaman kendine hâkim olabilen kimsedir. Bu hadiste öfke ile ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) Kontrol altına alınması gerektiği B) İnsanın doğasında olduğu C) İlişkileri olumsuz etkilediği D) Sağlığa zarar verdiği	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.4	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

10.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Hz. Muhammed’e ait bir hadis verildiği ve hadisten çıkan sonucun istendiği görülmektedir. Bu yüzden olgusal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ad kısmı kişi bilgisiyle beraber ahlaki özelliklerinin de bilgisini içerdiğinden kavramsal bilgi fiil kısmında “örnekler verir” ifadesi olduğundan anlama basamağında ele alınmıştır.

Aşağıda yer alan Tablo 6’da 2017-2018 LGS sorularının bilgi ve BSB açısından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 6. 2017-2018 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	-	2	-	1	-	-	3	30,00
Kavramsal Bilgi	-	7	-	-	-	-	7	70,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	-	9	-	1	-	-	10	100,00
%	-	90,00	-	10,00	-	-	100,00	

Tablo 6’a göre 2017-2018 LGS sorularının %30’unu olgusal bilgi basamağı oluşturmaktadır. Toplam 3 soru sorulan olgusal bilgi boyutunda soruların iki tanesi anlama basamağında bir tanesi ise çözümleme basamağında yer almaktadır. %70’ ini oluşturan kavramsal bilgi boyutunda ise bütün soruların anlama basamağında olduğu tespit edilmiştir. Son iki basamakta ise soru tespit edilememiştir.

Aşağıda yer alan Tablo 7’de 2017-2018 LGS sorularının ilişkili olduğu kazanımların YBT’de dağılımı ele alınmıştır.

Tablo 7. 2017-2018 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	-
Kavramsal Bilgi	-	6	-	1	-	1	8	80,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	-	6	-	1	-	1	8	80,00
%	-	60,00	-	10,00	-	10,00	80,00	

2010 yılı DKAB öğretim programı incelendiğinde 8. Sınıf düzeyinde toplam 6 ünite ve 44 kazanım bulunduğu tespit edilmiştir. 2017-2018 yılı LGS soruları incelendiğinde ise 8'i farklı olmak üzere 10 kazanımdan soru sorulmuştur. Tablo da ise kazanım farklı sorularda sorulduğundan dolayı ayrı olarak değerlendirilmiştir. 2 kazanım ise duyuşsal alanla ilgili olduğundan tabloda yer verilmemiştir. Tablo 11'de 2017-2018 LGS sorularının ilişkili olduğu kazanımların YBT'de nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmiştir. Kazanımların %80' inin kavramsal bilgi boyutunda olduğu 6 tanesinin anlama basamağında 1 kazanımın çözümleme basamağında 1 kazanımın ise yaratma basamağında yer aldığı tespit edilmiştir. Olgusal bilgi, ve üst düzey bilgi boyutunda ise kazanım tespit edilememiştir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları

Çalışmanın bu başlığı altında 2018-2019 LGS DKAB soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar ele alınarak YBT 'de değerlendirilmiştir. Ortaya konulan sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 8. 2018-2019 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Oldukları Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
1. Bir adam, Hz. Muhammed'e (sav.) gelerek hasta olduğunu söyler ve ondan iyileşmesi için dua etmesini ister. Bunun üzerine Hz. Muhammed (sav.) "Bana gelmeden önce bir hekime gittin mi?" diye sorar. Adam gitmediğini söyleyince o da öncelikle hekime gitmesi gerektiğini ifade eder. Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) Sağlık, insana verilen en büyük nimetlerdendir. B) Hastalıkların şifasını veren Allah'tır. C) İnsan, hasta olmadan gerekli tedbirleri almalıdır. D) İnsan, hastalık durumunda tedavi olmalıdır.	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.3	Olgusal Bilgi Çözümleme Basamağı

1.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden kaza ve kadere dayalı olarak ortaya çıkmış olan hastalık-sağlık kavramlarının bilgisi istenmiştir. Kelime bilgisi olgusal bilgi basamağında ele alındığından soru olgusal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Soru kökünde ise öğrenciden vurgulanan düşünceyi bulması yani bir sonuca ulaşması istendiğinden anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ad kısmında kaza ve kader ile ilgili kelimelerin bilgisi görülür dolayısı ile olgusal bilgidir. Fiil kısmında ise “analiz eder” ifadesi görülmektedir. Kavramlar arasında bütünlüğü görme yani örgütleme istendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
2. • "Bizim gözetimimiz altında ve öğrettiğimiz şekilde gemiyi yap. Haktan sapanlar için bana başvuruda bulunmal.." (Hûd suresi, 37. ayet) • "İkiniz birlikte Firavun'a gidin. Çünkü o, sınırı çok aştı. Yine de ona söyleyeceklerinizi yumuşak bir üslupla söyleyin. Belki öğüt alır yahut korkar." (Tâ-Hâ suresi, 43-44. ayetler) Aşağıdakilerden hangisi bu ayetlerde konu edilen peygamberlerden biri değildir? A) Hz. Harun B) Hz. Şuayb C) Hz. Musa D) Hz. Nuh	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı	8.1.5 8.5.4	8.1.5.Olgusal Bilgi 8.1.5. Hatırlama Basamağı 8.5.4. Olgusal Bilgi 8.5.4. Anlama Basamağı

2.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Kur'an- Kerim kıssalarından peygamber hayatlarına dair bilginin sorulduğu görülür. Bir alana ait kişi bilgisi olgusal bilgi basamağında ele alındığından soru olgusal bilgi boyutundadır. Öğrenciden mevcut bilgisini uzun süreli

bellekten geri getirmesi beklendiğinden hatırlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımlar incelendiğinde ise iki kazanımda kişi bilgisi içerdiğinden olgusal bilgi, BSB’ de ise 8.1.5 numaralı kazanımın fiil kısmında “tanır” ifadesi olduğundan hatırlama basamağında, 8.5.4. numaralı kazanım ise fiil kısmında “özetler” ifadesi olduğundan anlama basamağında olduğu tespit edilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
3. Hz. Ömer, Hayber’de çok güzel bir hurma bahçesi satın aldı. Daha sonra Hz. Muhammed’in (sav.) yanına gitti ve “Ey Allah’ın Resûlü! Ben bu malımla Allah’ın rızasını kazanmak istiyorum. Onu nasıl değerlendireceğim?” diye sordu. Bunun üzerine Hz. Muhammed (sav.) “Dilersen aslını vakfet, mahsulünü de sadaka olarak dağıt.” buyurdu. Hz. Ömer de bahçesini; satılmaması, hibe edilmemesi ve miras bırakılmaması şartıyla fakirlere, kölelere, Allah yolundakilere ve yolculara bağışladı. H. Ömer’in bu davranışı yardımlaşma ile ilgili aşağıdaki kavramların hangisi kapsamında değerlendirilir? A) Sadaka-i câriye B) Sadaka-i fıtır C) Zekât D) Öşür	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı	8.2.3	Duyuşsal Alan

3.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrencinin “Sadaka-i Cariye” kavramını bilip bilmediğinin sorgulandığı görülür. Bir alana ait kavram bilgisi olgusal bilgi boyutunda ele alındığından soru olgusal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Öğrenciden var olan bilgisini uzun süreli belleğinden geri getirmesi beklendiğinden bilişsel süreç açısından hatırlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ise duyuşsal alanla alakalı olduğu bulunmuştur.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
4. I. Yolda oynayan çocuklara rastladığında onlara hâl hatır sorması II. Hacerü'l-Esved’in yerine konması hususunda onun hakem olmasından herkesin memnun olması III. Medine’ye hicret edeceği gün, kendisine bırakılan emanetleri sahiplerine teslim etmek üzere Hz. Ali’yi görevlendirmesi IV. Hayatının son on yılını Medine’de geçirmesi Numaralanmış ifadelerden hangileri Hz. Muhammed’in (sav.) güvenilir olduğuna örnek oluşturur? A) I ve III. B) I ve IV. C) II ve III. D) II ve IV.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.4.1	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

4.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden Hz. Muhammed’in (s.a.v) hayatında güvenilir olduğuna dair örnek olayların bilgisi sorgulanmıştır. Sadece kişi bilgisi değil hayatıyla ilgili detaylı bilgi de ele alındığından kavramsal bilgi basamağındadır. Bilişsel süreç açısından ise öncüller ile güvenilir oluşu arasında bağlantı kurulması beklendiğinden anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde ad boyutunda Peygamberimizin (s.a.v) doğru ve güvenilir bir insan oluşu ile peygamberlerin özellikleri ifadesi görülür. Bu sebeple kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Fiil kısmında ise “ilişki kurar” ifadesi olduğundan bir alanda ilişkili olan öğelerin bağlantısı yani ilişkisi istendiğinden (örgütlenme) çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
5. Hz. Muhammed (sav.), Müslümanlarla beraber umre yapmak için Mekke yakınında Hudeybiye’de konakladı. Durumu haber alan Mekkeli müşrikler Müslümanları şehre sokma kararı aldılar. Bunun üzerine Hz. Muhammed (sav.), kendileri ile konuşmak üzere Hz. Ömer’i elçi olarak göndermek istedi. Fakat o “Ya Resûlallah! Eğer Mekkeliler bana zarar vermek isterlerse orada bana sahip çıkacak yeterince akrabam yok.” diyerek bu görevden affını istedi. Hz. Muhammed (sav.) de Hz. Ömer’in bu isteğini haklı buldu ve Mekke’de akrabaları güçlü olan Hz. Osman’ı elçi olarak gönderdi. Bu metinden Hz. Muhammed (sav.) ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılabilir</u>? A) İnsanların görüşlerine değer verdiğine B) Akraba ziyaretini önemseydiğine C) Temkinli ve tedbirli davrandığına D) Anlayışlı ve uzlaşmacı bir tavır sergilediğine	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.4.3 8.4.6	8.4.3. Kavramsal Bilgi 8.4.3. Anlama Basamağı 8.4.6. Kavramsal Bilgi 8.4.6. Anlama Basamağı

5.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Hz. Muhammed (s.a.v)’in hayatına ait bir olay örnek verilerek öğrenciden Hz. Muhammed’in (s.a.v) kişilik özelliklerini irdelemesi istenmiştir. Bundan dolayı soru kavramsal bilgi-çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanımlar incelendiğinde ise, 8.4.3. numaralı kazanımda Hz. Muhammed’in (s.a.v) hayatıyla kendi hayatı arasında bağ kurması istenmiştir. Dolayısı ile kavramsal bilgi-anlama basamağındadır. 8.4.6. numaralı kazanımda ise Hz. Muhammed (s.a.v)’in insanlara olan olumlu yaklaşımının bilgisi istendiğinden kavramsal bilgi “örnekle açıklar” fiil kökü sebebiyle de anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
6. İslam dini; can, mal, nesil, akıl ve dinin korunmasını temel haklar olarak kabul eder. Aşağıdaki ayetlerin hangisi bu haklardan birinin korunması ile ilgili <u>değildir</u>? A) "Ne Güneş Ay'a yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yürümektedir." (Yâsin suresi, 40. ayet) B) "Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret dışında mallarınızı haksızlıkla yemeyin..." (Nisâ suresi, 29. ayet) C) "(Resûl'üm!) Şüphesiz ki Kitab'ı sana hak olarak indirdik. O hâlde sen de dini Allah'a has kılarak ihlas ile kulluk et." (Zümer suresi, 2. ayet) D) "... Kim bir kimseyi haksız yere öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir insan hayatını kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur..." (Mâide suresi, 32. ayet)	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

6.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde “Zarurat-ı Hamse” dediğimiz beş temel ilkenin bilgisi öğrenciden istenmiştir. Bu sebeple soru kavramsal bilgi olarak değerlendirilmiştir. Ayetlerden yola çıkarak öğrenciden bilgilerini açığa çıkarması ve şıklarla bağlantı kurulması istendiğinden bilişsel süreç açısından anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım ise, ad kısmı incelendiğinde kavramsal bilgi, fiil kısmına bakıldığında “analiz eder” ifadesi görülür. İlkeler arasındaki bütünlüğü ele alma yani örgütleme hedeflendiğinden soru çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
7. Hz. Muhammed (sav.), Muaz bin Cebel'i Yemen'e vali olarak görevlendirdiğinde "Bir sorunla karşılaştığında nasıl çözersin?" diye sorar. Muaz da: "Öncelikle Allah'ın Kitab'ı ile, eğer onda bulamazsam sizden duyduklarım ve gördüklerimle, şayet onda da bulamazsam kendi görüşlerimle." diye cevap verir. Hz. Muhammed (sav.) onun bu cevabından memnun olur. Bu metin aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi vermektedir? A) Dinin temel gayesi B) Kur'an-ı Kerim'in ana konuları C) Kur'an-ı Kerim'in özellikleri D) İslam dininin temel kaynakları	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı	8.5.1	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı

7.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden İslam dininde temel kaynaklarının bilgisi istenmiştir. Bir alana ait temel öğelerin bilgisi olgusal bilgi boyutunda ele alındığından olgusal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Paragraftan yola çıkarak bilgilerini uzun süreli bellekten geri getirmesi hedeflendiğinden hatırlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde aynı şekilde olgusal bilgi- hatırlama basamağında değerlendirilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
8. Zekât vermek için Allah ve Resûl'ü tarafından belirlenen mali yeterlilik ve zenginlik ölçüsüne sahip olmak gerekir. Bir Müslüman'ın kendisi ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin yeme, içme, barınma, giyinme, sağlık, eğitim ve ulaşım gibi giderleri için ayırdığı mallar, asli ihtiyaçlar kapsamına girer. Bu mallardan zekât verilmesi gerekmez. Bu metinde zekât ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine değinilmemiştir? A) Temel ihtiyaç kapsamı dışında kalan fazla maldan verileceğine B) Varlıklı insanların yerine getirmesi gereken bir ibadet olduğuna C) Yılda bir defa verilmesi gerektiğine D) Kur'an ve sünnet ile belirlendiğine	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.2.2	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı

8.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden zekât ibadetiyle ilgili fıkhi bilgileri istediği görülür. Bu yüzden soru kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrenciden paragraftan yola çıkarak ilişkili ve ilişkisiz kısımları ayırtması istendiğinden çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde zekât ve sadaka ibadetinin kavram olarak bilgisi istendiğinden olgusal bilgi, açıklaması istendiğinden anlama basamağında ele alınmıştır.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
9. Hz. Muhammed (sav.), Hz. Ali'yi bir bölgeye görev için gönderdiğinde ondan, davalı ve davacının her ikisini de dinledikten sonra hüküm vermesini istemiştir. Bu metinde Hz. Muhammed'in (sav.) hangi yönü vurgulanmaktadır? A) Hakkı gözetmedeki hassasiyeti B) Merhametli ve affedici oluşu C) Davasındaki cesaret ve kararlılığı D) İstişareye önem vermesi	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.4.5	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

9.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden Hz. Muhammed'in (s.a.v) adaleti hakkında bilgi sahibi olmasının istendiği görülür. Soruda Hz. Muhammed'in (s.a.v) kişilik özelliklerinin bilgisi istendiğinden kavramsal bilgi boyutunda vurgulanan özelliğini istendiğinden anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde Hz. Muhammed'in (s.a.v) adaletinin bilgisi ve bu konudaki örnekler istendiğinden kazanım kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2018-2019 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
10. Hz. Muhammed (sav.), katı kalpli olmaktan şikâyet eden birine, ihtiyaç sahiplerine ikramda bulunmasını ve yetimlere şefkatli davranmasını tavsiye etmiştir. Bu metinde sadaka ile ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) Malı bereketlendirir. B) Allah rızasını kazandırır. C) Merhamet duygusunu güçlendirir. D) Birlik ve beraberliği artırır.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.3	Duyuşsal Alan

10.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde sadakanın bireysel ve toplumsal faydasının bilgisi istenerek öğrenciden paragrafta asıl düşüncüyü bulması beklendiğinden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanımın ise duyuşsal alanda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9’da 2018-2019 LGS sorularının bilgi ve BSB açısından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 9. 2018-2019 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	3	1	-	-	-	-	4	40,00
Kavramsal Bilgi	-	4	-	2	-	-	6	60,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	3	5	-	2	-	-	10	100,00
%	30,00	50,00	-	20,00	-	-	100,00	

Tabloya göre 2018-2019 LGS sorularının %40’ını olgusal bilgi basamağı oluşturmaktadır. Toplam dört soru sorulan olgusal bilgi boyutunda üç soru hatırlama basamağında bir soru ise anlama basamağında yer almaktadır. %60’ını oluşturan kavramsal bilgi boyutunda ise anlama basamağında dört soru, çözümleme basamağında ise iki sorunun yer aldığı tespit edilmiştir. Son iki basamakta ise soru tespit edilememiştir.

Tablo 10’da 2018-2019 LGS sorularının ilişkili olduğu kazanımların YBT’de dağılımı ele alınmıştır.

Tablo 10. 2018-2019 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	2	2	-	1	-	-	5	50,00
Kavramsal Bilgi	-	3	-	2	-	-	5	50,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	2	5	-	3	-	-	10	100,00
%	20,00	50,00	-	30,00	-	-	100,00	

2018 DKAB öğretim programı incelendiğinde toplam 5 ünite ve 28 kazanım olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanımlardan 2018-2019 LGS sınavında 10’u farklı kazanım olmak üzere 12 kazanımla ilgili soru sorulmuştur. 8.2.3 nolu kazanım hem ikinci hem de onuncu soruda ölçülmüş ve duyuşsal alanla ilgili olduğu tespit edilmiştir. İkinci ve beşinci sorunun ise iki kazanımı ölçtüğü tespit edilen diğer bulgular arasındadır. 12 kazanımın iki tanesi duyuşsal alanla ilgili olduğundan tabloda yer verilmemiştir. Tablo 14 incelendiğinde, kazanımların 5 tanesi olgusal bilgi boyutunda olup 2 tanesi hatırlama basamağında, 2 tanesi anlama basamağında, 1’i ise çözümleme basamaklarındadır. Kazanımların 5’i ise kavramsal bilgi boyutunda olup 3’ü anlama basamağında 2’si ise çözümleme basamaklarında olduğu bulunmuştur.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları

Çalışmanın bu başlığı altında 2019-2020 LGS DKAB soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar ele alınarak YBT ‘de değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 11. 2019-2020 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Oldukları Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
1. Toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için uyması gereken yasalara toplumsal yasalar denir. Sevgi, kardeşlik, doğruluk, adalet, kul hakkı gibi ilkeler toplumsal yasaların temelini oluşturur. Toplumsal barış ve uyum bu ilkelere olan bağlılıkla sağlanır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de "... Şüphesiz ki bir topluluk kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez..." (Ra'd suresi, 11. ayet) buyrulmaktadır. Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir? A) Toplumsal yasalar Allah'ın birliğinin delillerindendir. B) Toplamların huzuru, toplumsal yasalara uyup uymamalarına göre değişiklik gösterir. C) Allah her topluma durumlarını düzeltmek için peygamberler göndermiştir. D) Toplumsal yasaların iyi anlaşılması için Kur'an geçmiş toplumların hayatlarından örnekler verir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.1	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı

1.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden “Sünnetullah” dediğimiz evrensel yasaların bölümü olan toplumsal yasaların bilgisi istenmiş ve verilen bilgilerden hareketle sonuç çıkarması istendiğinden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ise ad kısmında ayet ve hadislerle dayalı olarak kader ve kaza inancının bilgisi görülür. Bu yüzden olgusal bilgi olarak değerlendirilmiştir. Fiil kısmında belirlenen “açıklar” ifadesi ise anlama basamağının alt basamağı olduğundan kazanım anlama basamağında ele alınmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
2. Kendimi bildim bileli yazıyorum. Bazen bir satır, bazen sayfalarca. Bunun bana hediye edilmiş bir yetenek olduğunu biliyorum. Arkadaşlarım sinemaya, tiyatroya giderken ben masamda oturup yazmayı tercih ediyorum. Saatlerce uykusuz kalsam da yazdıklarımın beğenilmesi tüm yorgunluğumu alıyor. Bazen kendi kendime soruyorum. Kelimelerim olmazsa ben kimim? Bu metin, kader ile ilgili aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilişkilendirilemez? A) Emek C) Cüzi irade B) Külli irade D) Sağlık	Olgusal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.1.3	Olgusal Bilgi Çözümleme Basamağı

2.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde kader ile ilgili kavramların tanımlarına yönelik bir soru sorulduğu görülür. Bu sebeple soru olgusal bilgi boyutunda ele alınmıştır. Öğrencilerin paragrafta verilen bilgileri var olan bilgileriyle eşleştirmesi ve kavramlarla paragrafı analiz etmesi istendiğinden çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanım ise

temel kavramların bilgisi istendiğinden olgusal bilgi, “analiz eder” ifadesiyle kavramların konuya dair bütünlüğünün göz önüne alınması amaçlandığından çözümleme basamağında ele alınmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
3. Hz. Muhammed (sav.) döneminde zekât, görevliler tarafından toplanır ve ihtiyaç sahiplerine ulaştırılırdı. Hz. Muhammed (sav.) giyim kuşam ürünlerinin bol olduğu Yemen’e zekât için gönderdiği görevliye, arpa ve buğday gibi toprak ürünlerinin zekâtını elbise olarak almasını söylemişti. Çünkü bu uygulamanın hem zekâtın ulaştırılacağı insanlar hem de zekât verecek olan Yemen halkı için uygun olacağını düşünmüştü. Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabılır? A) Zekâtta insanların durum ve ihtiyaçları gözlemlenmelidir. B) Zekât verilecek malın üzerinden bir yıl geçmelidir. C) Toprak ürünlerinin zekâtı hasat döneminde verilmelidir. D) Zekât verirken gizliliğe özen gösterilmelidir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.2	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı

3.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde zekât ibadetinin fıkhi açıdan bilgisi istenmekte ve verilen paragraftan hareketle bir sonuca ulaşması istendiğinden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde öğrenciden anlam çıkarması istendiğinden kazanım olgusal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
4. Bir sahabe elinde bir miktar altın ile Hz. Muhammed’e (sav.) gelerek bundan başka malı olmadığını, onu da sadaka olarak vermek istediğini söyledi. Fakat Hz. Muhammed (sav.) onun bu isteğini kabul etmedi. Sahabe ısrarcı davranınca, “Biriniz sahip olduğu her şeyi getirip ‘Bu benim sadakamdır.’ diyor, sonra da oturup insanlara avuç açıyor. Sadakanın en hayırlısı ihtiyaç fazlası maldan verilir.” buyurdu. Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) Zekâtın hangi mallardan verilmesi gerektiği Hz. Muhammed (sav.) tarafından belirlenmiştir. B) Kişinin kendisinin ve ailesinin geçimini sağlaması, sadaka vermesinden önceliklidir. C) İslam, sadaka beklemek yerine çalışarak kazanmayı teşvik eder. D) Sadaka, insanın Allah’a kulluk etmesinin bir göstergesidir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.2	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı

4.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden sadakayı kimlerin verebileceğine dair bilgi ve bu bilgiden hareketle paragrafta vurgulanan düşüncüyü bulması istenmiştir. Bu yüzden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ad kısmında ibadetlerin ayet ve hadislerle dayalı bilgisi istendiğinden olgusal bilgi, fiil kısmında

var olan “açıklar” fiilinin ise anlama basamağının alt başlıkları içerisinde olduğundan kazanım anlama basamağında ele alınmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
5. Ordu'nun bir ilçesinde yaşamakta olan zihinsel engelli Salih, her gün evinin yakınındaki kara yolunun kenarına çıkmakta, gelip geçenlere el sallayarak selam vermektedir. İlçe halkının sevgisini kazanan Salih'in her sabah gittiği bu mekân, zamanla “Salih'in Yeri” olarak anılmaya başlanmıştır. Ancak ilçede yapılan kara yolu çalışmasında Salih'in Yeri yıkılmıştır. Bu durum Salih'i çok üzmüştür. Bunu duyan ilçe kaymakamı, Salih için kara yolu kenarına üstü kapalı başka bir yer yaptırmış ve onun tekrar yola çıkıp insanlara el sallayarak mutlu olmasını sağlamıştır. Kaymakamın bu davranışı aşağıdaki hadislerden hangisi ile ilişkilendirilemez? A) Sizin en hayırlınız insanlara faydalı olanınızdır. B) Her iyilik bir sadakadır. C) Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa misafirine ikram etsin. D) Allah her işte güzel davranmayı emretmiştir.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.2.3	Duyuşsal Alan

5.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden sadaka ibadetinin bireysel ve toplumsal yönüne dair bilgi istenmiş ve paragraftan yola çıkarak sadaka ile ilgisi olmayan şıkkın bulunması istenmiştir. Bu yüzden soru kavramsal bilgi-çözümleme basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ise duyuşsal alanla alakalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
6. Hz. Muhammed (sav.), sorumluluklarını terk ederek kendisini sadece ibadete veren Osman bin Mazun'a şöyle demiştir: "Ailenin senin üzerinde hakkı vardır. Misafirin senin üzerinde hakkı vardır. Senin kendi üzerinde hakkın vardır." Bu metinden çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir? A) Konuklara gereken ilgi gösterilmelidir. B) Aile fertlerinin ihtiyaçları karşılanmalıdır. C) İbadetler noksansız ve zamanında yapılmalıdır. D) Dinin yaşanmasında denge gözetilmelidir.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.3.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

6.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde “Zarurat-ı Hamse” dediğimiz beş temel ilkedен birisi olan dinin korunması ile ilgili bir paragraf verildiği ve bu paragraftan öğrenciden en kapsamlı ifadeyi bulması beklendiğinden soru kavramsal bilgi-çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanım analiz edilirken ad kısmından hareketle ilke ve genellemeler içerisinde değerlendirdiğimiz Zarurat-ı Hamse ilkelerinin bilgisi olduğundan kavramsal bilgi, “analiz eder” fiilinden hareketle bir yapıda yer alan kavram bütünlüğü hedeflendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
7. Geleneksel Türk motiflerine bakıldığında İslam dinine ait figürlere sıkça rastlanmaktadır. Bunun en güzel örnekleri halı, kilim ve duvar süslemelerinde görülmektedir. Bu eserlerde camiyi sembolize eden kubbe ve mihrap figürlerine, ahireti sembolize eden anahtar ve kapı figürlerine sıkça yer verilmektedir. Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir? A) Dinin kültür üzerinde etkisi vardır. B) Din, kendinden önceki güzel gelenekleri devam ettirir. C) Türklerin İslam öncesindeki kültürleri, İslam'ı kabul etmelerinde etkili olmuştur. D) İslam sanatı, tevhid anlayışı çerçevesinde şekillenir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

7.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde dinin topluma etkisinin sorgulandığı görülür. Bu yüzden kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Öğrenciden parçaya yönelik anlam çıkarması istendiğinden anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde isim kısmında bulunan din, birey ve toplum ilişkisinin bilgisi kavramsal bilgi, fiil kısmında bulunan “yorumlar” ifadesi ise öğrencinin kendi cümleleriyle anlam çıkarmasını ifade ettiğinden anlama basamağında ele alınmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
8. Münire Teyze torununa bir miktar parası olduğunu ve bunu kendisine sürekli sevap kazandıracak bir hayır için harcamak istediğini söyledi. O da Afrika’da su ihtiyacı olan insanlar için bir su kuyusu açtırmanın bu amaç için uygun olacağını ifade etti. Bu teklifi beğenen Münire Teyze, bir su kuyusu açtırarak insanların ihtiyaçlarını gidermekten çok mutlu oldu. Torununun iyiliğe aracılık ederek sevap kazanacak olması ise onu ayrıca sevindirdi. Bu metinden aşağıdaki sonuçların hangisine ulaşılabilir? A) İslam ihtiyaç sahiplerine yardım etmeyi teşvik eder. B) Sadaka-i cariye toplumsal faydaları vardır. C) Allah, yardım edilen kişinin onurunu korumasını ister. D) İnsanları hayra yönlendirmek Allah’ın rızasını kazandırır.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.2.3	Duyuşsal Alan

8. Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde “Sadaka-i Cariye” kavramının bilgisi ile bu ibadetin bireysel ve toplumsal faydasının sorgulandığı görülür. Bir alana ait temel kelimelerin bilgisiyle beraber bireysel ve toplumsal faydalarının da bilgisi olduğundan soru bilgi boyutu yönünden kavramsal bilgi boyutunda ele alınmıştır. BSB açısından ise öğrenciden paragrafı bir bütün olarak anlayıp daha sonra şıklara göre ayrıştırması istendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ise duyuşsal alan ile alakalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
9. Hz. Musa ve inananları Firavun'un eziyetlerinden dolayı Mısır'dan gizlice çıkarken takip edildiklerini fark eder. Hz. Musa'ya inananlar telaşlanır. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilmektedir: "İki topluluk birbirini görünce Musa'nın halkı 'İşte yakalandık!' dediler. Musa, 'Hayır! Eminim ki Rabb'im benimledir, bana bir çıkış yolu gösterecektir.' dedi." (Şu'arâ suresi, 61-62. ayetler) Bu metinden Hz. Musa ile ilgili aşağıdaki-lerin hangisine ulaşılabilir? A) Sihirbazların hilelerini boşa çıkarmıştır. B) Allah'a olan teslimiyeti ile inananlara örnek olmuştur. C) Kardeşi Hz. Harun ile desteklenmiştir. D) Firavun'a karşı galip gelmiştir.	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.5	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı

9. Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Hz. Musa'nın (a.s.) hayatı hakkında öğrencilerin bilgisinin sorgulandığı görülür. Bir alanla ilgili önemli olan kişilerin bilgisi olgusal bilgi içerisinde değerlendirildiğinden soru bilgi boyutunda olgusal bilgi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrenciden paragrafta bağlı kalarak bir sonuca ulaşması beklendiğinden bilişsel süreç açısından anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde “Hz. Musa'nın (a.s.) hayatının genel hatları” ile tanınmasının beklendiği görülür. Tanıma hatırlama basamağının içerisinde değerlendirildiğinde kazanım olgusal bilgi-hatırlama basamağında ele alınmıştır.

2019-2020 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
10. İslam insana, sahip olduğu imkânlardan, Allah'ın hoşnutluğunu kazandıracak hayır yollarına harcama yapmasını emretmektedir. İslam medeniyetinde -böyle bir niyete dayanması şartıyla- ülkenin savunulması, hac hizmetleri, yoksulların desteklenmesi; okul, cami, yol, köprü, çeşme, bakımevleri gibi toplumsal hizmet ve hayır kurumlarının kurulması hatta tabiatın korunup geliştirilmesine kadar her türlü çaba Allah yolunda harcama sayılmıştır. Bu metinden İslam ile ilgili aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz? A) Medeniyetin gelişmesine katkı sağlar. B) İnsandan çevresine duyarlı olmasını ister. C) İnsanı iyiye ve güzele yönlendirir. D) Yardımlaşmada akrabalara öncelik vermemi öğretir.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.2.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

10. Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemin sorgulandığı görülür. Öğrenciden paragrafta göre şıkları analiz etmesi beklendiğinden soru kavramsal bilgi-çözümleme basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ad ve fiil kısmı incelendiğinde ise İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemin ayet ve hadislerle dayalı bilgisi olduğundan kavramsal bilgi, kazanımın fiil kısmı incelendiğinde anlama basamağının bir alt başlığı olduğundan anlama basamağında ele alınmıştır.

Tablo 12'de 2019-2020 LGS sorularının bilgi ve BSB açısından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 12. 2019-2020 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	-	1	-	1	-	-	2	20,00
Kavramsal Bilgi	-	4	-	4	-	-	8	80,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	-
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	-	5	-	5	-	-	10	100,00
%		50,00		50,00		-	100,00	

Tablo 12' ye göre 2019-2020 LGS sorularının %20'sini olgusal bilgi basamağı oluşturmaktadır. Toplam iki soru sorulan olgusal bilgi boyutunda 1 soru anlama basamağında 1 soru ise çözümleme basamağında yer almaktadır. %80'ini oluşturan kavramsal bilgi boyutunda ise 4 soru anlama basamağında 4 soru çözümleme basamağında tespit edilmiştir. Son iki basamakta ise soru tespit edilememiştir.

Tablo 13'de 2019-2020 LGS sorularının ilişkili olduğu kazanımların YBT'de dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 13. 2019-2020 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	1	3	-	1	-	-	5	50,00
Kavramsal Bilgi	-	2	-	1	-	-	3	30,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	1	5	-	2	-	-	8	80,00
%	10,00	50,00	-	20,00	-	-	80,00	

2018 DKAB öğretim programı incelendiğinde toplam 28 kazanım olduğu tespit edilmiştir. Sınavda kazanımların toplam 6'sı farklı olmak üzere 10 tanesinden soru sorulduğu tespit edilmiştir. 2019-2020 LGS sınavında 8.2.2 numaralı kazanım hem üçüncü soruda hem de dördüncü soruda ölçülmüştür. Ayrı sorularda ölçüldüğünden tabloda ayrı olarak değerlendirilmiştir. Kazanımların iki tanesi duyuşsal alanla ilgili olduğundan tabloda yer verilmemiştir. Tablo incelendiğinde ise, 1 kazanım hatırlama, 3 kazanım anlama ve 1 kazanım çözümleme basamaklarında olmak üzere toplam 5 kazanım olgusal bilgi boyutundadır. Kavramsal bilgi boyutunda ise 2 soru anlama basamağında 1 sorunun ise çözümleme basamağında sorulduğu ulaşılan diğer sonuçlar arasındadır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumları

Araştırmanın bu başlığı altında 2020-2021 LGS DKAB soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar ele alınarak YBT ‘de değerlendirilmiştir. Ulaşılan bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 14. 2020-2021 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
1. • "Mallarını Allah'ın rızasını dileyerek ve içlerinden gelerek harcayanların durumu tatlı bir yamaçta bulunan, üzerine bolca yağmur yağan, bu sebeple ürünü iki misli veren bir bahçe gibidir..." (Bakara suresi, 265. ayet) • "Kim gönül hoşluğu ile helalinden bir sadaka verirse bu sadaka bir hurma bile olsa Allah katında büyüüp çoğalır, sonunda dağ gibi olur." (Hadis-i şerif) Bu ayet ve hadisten ulaşılabilecek ortak sonuç aşağıdakilerden hangisidir? A) Sadaka verilecek malın Allah'ın rızasına uygun şekilde kazanılması gerekir. B) Allah, samimiyetle verilen sadakanın karşılığını fazlasıyla verir. C) Sadaka ibadeti farklı şekillerde yerine getirilebilir. D) Kişinin, sadakasını kendi imkânları ölçüsünde vermesi beklenir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

1.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde ayet ve hadislerden yola çıkarak İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemin bilgisi sorgulanmış ve öğrenciden ortak bir sonuç çıkarması istenmiştir. Bu nedenle soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanımın ad ve fiil kısmı incelendiğinde kazanımın ad boyutu kavramsal bilgi, fiil kısmında “yorumlar” ifadesinin anlama basamağının alt başlığı olması nedeniyle de anlama basamağında ele alınmıştır.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
2. İnsanın cinsiyeti, fiziki şekli ve ten rengi Allah'ın iradesinin bir sonucu olup insanın iradesine bağlı değildir. Ancak söz ve davranışlar insanın iradesinin bir sonucudur ve insan bunlardan hesaba çekilecektir. Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) İnsanı diğer varlıklardan ayıran özellik, akıl ve iradedir. B) İnsan, evrensel yasalara uyarak kâinatın düzenini koruyabilir. C) İnsanın özgürlüğü ile sorumluluğu arasında doğrudan bir ilişki vardır. D) İnsan hem maddi hem de manevi yönü olan bir varlıktır.	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

2.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde irade kavramının bilgisinin sorgulandığı görülür. Bir alana ait temel kelimeler olgusal bilgi boyutunda ele alındığından soru olgusal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Bilişsel süreç açısından değerlendirildiğinde ise verilen bir paragraftan anlam çıkarması istendiğinden anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım bilgi boyutunda incelendiğinde ögeler arası ilişki olduğundan kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Bilişsel süreç açısından “ilişki kurar” ifadesi kavramların birbiri ve konu ile birlikte analizini içerdiğinden çözümleme basamağında ele alınmıştır.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
3. Bir aile ihtiyaç sahiplerine dağıtmak amacıyla erzak kolileri hazırladı. Kolilerin dağıtımı esnasında çekilen videoları da sosyal medyada paylaştı. Yardım alan ihtiyaç sahibi kişilerden biri kendi görüntüsünün paylaşılmış olmasından dolayı mahcubiyet hissedip üzüldü. Bu mahcubiyetin oluşması, aşağıdaki ayetlerden hangisinin dikkate alınmadığını göstermektedir? A) “Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardıklarımızdan Allah yolunda harcayın. İçinize sinerek almayacağınız şeyleri hayır olarak vermeye kalkışmayın...” (Bakara suresi, 267. ayet) B) “... Sadakaları gizleyerek fakirlere verirsiniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızın bir kısmına da kefarettir...” (Bakara suresi, 271. ayet) C) “Sadakalar, kendilerini Allah yoluna adan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir...” (Bakara suresi, 273. ayet) D) “Eğer borçlu darlık içindeyse, ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilerseniz, borcu sadaka olarak bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır.” (Bakara suresi, 280. ayet)	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

3.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde sadaka verilirken dikkat edilmesi gereken davranışların sorgulandığı görülür. Bu yüzden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ad kısmında birçok temel değeri ve ibadetleri bulundurduğundan kavramsal bilgi, fiil kısmında bulunan “yorumlar” ifadesi ise kavrama basamağının alt başlığı olduğundan kavrama basamağında ele alınmıştır.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
4. Bu uyarıların <u>asıl</u> amacı aşağıdakilerden hangisidir? A) Dine zarar verecek davranışlardan insanları uzak tutmak B) Ziyaret mekânlarının bakım ve düzenini sağlamak C) Dinin, maddi menfaat aracı olarak kullanılmasına engel olmak D) Sağlık ve temizlik kurallarına dikkat çekmek	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

4.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde “Zarurat-ı Hamse” dediğimiz beş temel ilkedен dinin korunması ilkesinin sorgulandığı ve öğrenciden verilen bilgilerin asıl amacının belirlenmesi istendiğinden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ad kısmında beş temel ilkenin bilgisi istendiğinden kavramsal bilgi, fiil kısmı incelendiğinde ise “analiz eder” fiiliyle kavramların konuya dair bütünlüğünün göz önüne alınması amaçlandığından çözümleme basamağında ele alınmıştır.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
5. Hz. Ayşe bir kadının kendisine gönderdiği hediye kabul etmemişti. Bu durumu öğrenen Hz. Muhammed (sav) bunun sebebini sordu. Hz. Ayşe “Gönderen ihtiyaç sahibi biriydi.” diye cevap verdi. Hz. Muhammed (sav) “Sen hediye kabul et ama sonra daha değerli bir hediye ile karşılık vererek ona yardımda bulun.” buyurdu. Bu metinden Hz. Muhammed (sav) ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>ulaş</u>ılmaz? A) İnce düşünceli davranıştır. B) İnsanların sıkıntılarını önemsemıştır. C) İyiye ve güzele yönlendirmiştir. D) Rızkın, emek harcanarak kazanılmasını istemiştir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.4.6	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

5.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Hz. Muhammed’in (s.a.v.) insanlara verdiği değerin sorgulandığı görülür. Kişi bilgisiyle beraber ahlaki özelliklerinin de bilgisi istendiğinden soru kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Soru kökü incelendiğinde ise ulaşılamayan ifade öğrenciden istenmiş yani verilen bir parçadan öğrencinin anlam çıkarması beklendiğinden anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde Peygamberimizin (s.a.v) ahlaki özelliği kazanımın ad kısmını oluşturur bu yönüyle kazanım

olgusal bilgi, BSB açısından ise ‘örneklerle açıklar’ fiili görülür örnekleme anlama basamağının alt basamağı içerisinde olduğundan anlama basamağında ele alınmıştır.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
6. Ben işimi çok seven bir öğretmenim. Çocukken ileride öğretmen olup olamayacağımı merak eder ve “Keşke bunu bilebilsem.” derdim. Böylece çalışıp çabalamama gerek kalmayacağını düşünürdüm. Fakat gözden kaçırdığım nokta şuydu: Ben çabalama saydım, emek vermeseydim, Allah’ın bana verdiği yetenekleri keşfedip kullanmasaydım bugün nasıl öğretmen olabilirdim? Anladım ki - - - - Bu metindeki anlam akışına göre boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir? A) Allah’tan gelen her şeye sabretmek gerekir. B) rızık belirlidir, insana düşense onu helal şekilde kazanmaktır. C) geleceğini, insanın kendi tercih ve çabaları belirler. D) insan, geçmişinden ders çıkararak geleceğini yönlendirir.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.1.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

6.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden ilim, irade, sorumluluk ve kader arasındaki ilişkinin sorgulanması istenmiş ve bu bilgiden hareketle paragrafı tamamlaması beklenmiştir. Bu sebeple soru kavramsal bilgi-çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde bir parçadaki temel öğeler arasındaki ilişkiler kavramsal bilgide ele alındığından kazanımın kavramsal bilgi boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fiil kısmında “ilişki kurar” ifadesiyle bir parçanın bütünüyle ve parçaların birbiriyle nasıl bir ilişkisinin olduğunu belirtmek hedeflendiğinden kazanım çözümleme basamağındadır.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
7. Bir sahabe Hz. Muhammed’e (sav) “Kalbim katılaştı; üzülemiyorum, ağlayamıyorum.” der. Bunun üzerine Hz. Muhammed (sav) de “Yetimin sofrasına otur, muhtaçların yanında ol, onların ihtiyaçlarını gider. Kalbinde yumuşama göreceksin.” buyurur. Bu metinden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir? A) İyilik, yapana da fayda sağlar. B) İnsanın en güzel özelliklerinden biri sabırdır. C) Kişinin, ailesine karşı sorumlulukları vardır. D) İyiliğe daha güzeli ile karşılık verilmelidir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.3	Duyuşsal Alan

7.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde infak ve sadakanın bireysel faydalarının sorgulandığı ve metinden hareketle ulaşılacak yargının ne olduğu öğrenciden beklenmiştir. İnfak ve sadakanın bireysel faydaları ilke ve genellemeler bilgisinde ele alındığından kavramsal bilgi, verilen bir materyalden anlam çıkarma anlama basamağında değerlendirildiğinden

bilişsel süreç boyutunda anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde duyuşsal alanda olduğu tespit edilmiştir.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
8. Bir kişi Hz. Muhammed'e (sav) gelerek kendilerine namaz kıldırın kişinin namazı çok uzun tutması sebebiyle cemaatle namaz kılmaktan uzaklaştığını belirtti. Bunun üzerine Hz. Muhammed (sav), "Biriniz namaz kıldırıldığında gereğinden fazla uzatmasın. Çünkü cemaatin içinde zayıf, yaşlı, acil işi olanlar bulunabilir. Kendi başınıza namaz kıldığınızda ise dilediğiniz kadar uzatabilirsiniz." diyerek Müslümanları uyardı. Bu metinden Hz. Muhammed (sav) ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz? A) Toplumun sorunları ile yakından ilgilenmiştir. B) Kişisel tercihlerin topluma dayatılmasını engellemek istemiştir. C) Yanlış tutumları, kişileri hedef göstermeden düzeltmeye çalışmıştır. D) Hasta ve yaşlıların namazlarını evde kılmalarına izin vermiştir.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.4.6	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

8.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kişilik özelliklerinin bilgisinin sorgulandığı ve öğrenciden paragraftan yola çıkarak Hz. Muhammed'in (s.a.v) olaylara bakış açısını ve niyetinin bulunmasının beklendiği görülür. Kişi bilgisinin detaylı olması sebebiyle kavramsal bilgi, verilen bir materyalden bakış açısı, niyet bulma istendiğinden çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanım ad kısmı itibariyle kavramsal bilgi, fiil kısmında yer alan 'örneklerle açıklar' ifadesiyle de anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
9. İslam dininde "zarûrât-ı hamse" denilen beş temel ilke vardır. Bunlar can, mal, akıl, nesil ve dinin korunmasıdır. İslam'da bütün dinî hükümler bu ilkeleri korumaya yöneliktir. Eğer bu ilkeler yitirilirse hayatın düzeni yok olur, kötülükler topluma yayılır. Bu huzursuzluk ve kargaşa hem dünya hem de ahiret mutluluğunun kaybedilmesi ile sonuçlanır. Buna göre zarûrât-ı hamsenin genel amacı aşağıdakilerden hangisidir? A) Yaşam hakkını garanti altına almak B) İnsanın huzur ve güvenliğini temin etmek C) Haksız kazanç elde edilmesinin önüne geçmek D) İnsanı batıl inanç ve düşüncelerden korumak	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

9.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde "Zarurat-ı Hamse"nin genel amacı sorgulanmıştır. Öğrenciden bir yapıyı oluşturan ilkelerin bilgisi beklendiğinden kavramsal bilgi, genel bir yargıya ulaşması yani genellemesi diğer bir deyişle özetlemesi beklendiğinden bilişsel süreç açısından anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım ise, ad kısmı

incelendiğinde kavramsal bilgi, fiil kısmına bakıldığında “analiz eder” ifadesi görülür. İlkeler arasındaki bütünlüğü ele alma yani örgütleme hedeflendiğinden soru çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2020-2021 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
10. Hz. Yusuf'un kıssasının yer aldığı Yûsuf suresi, Kureyşlilerin Hz. Muhammed'i (sav) öldürmeyi, sürgün etmeyi veya hapsedmeyi planladığı bir dönemde indirilmiştir. Buna dikkat çeken bazı âlimler bu surenin, Hz. Muhammed (sav) ve ona inananlar için bir müjde ve teselli barındırdığını ifade etmiştir. Bu metinde Hz. Yusuf ile ilgili aşağıdaki-lerden hangisi vurgulanmaktadır? A) Yaşadıkları, kendinden sonrakiler için umut olmuştur. B) Aldığı tedbirlerle halkını refaha kavuşturmuştur. C) Hoşgörü ve merhametiyle ailesinin birliğini sağlamıştır. D) Olayları doğru yorumlamasıyla ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuştur.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.3	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

10.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde Kur'an-ı Kerim'de kıssasına yer verilen Hz. Yusuf ile ilgili verilen bilgi ve paragrafta vurgulanan düşüncenin öğrenciden beklendiği görülür. Soru bilgi boyutu açısından kavramsal bilgi, vurgulanan düşünceyi istediğinden anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ad kısmında “Hz. Yusuf'un (a.s.) örnek hayatı” ifadesi kavramsal bilgi, fiil kısmında yer alan “ilkeler çıkarır” fiili ise sonuç çıkarma olduğundan anlama basamağında değerlendirilmiştir.

Tablo 15’de 2020-2021 LGS sorularının bilgi ve BSB açısından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 15. 2020-2021 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	-	1	-	-	-	-	1	10,00
Kavramsal Bilgi	-	7	-	2	-	-	9	90,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	-	8	-	2	-	-	10	100,00
%	-	80,00	-	20,00	-	-	100,00	

Tabloya göre 2020-2021 LGS sorularının %10'unu olgusal bilgi basamağı oluşturmaktadır. Toplam bir soru sorulan olgusal bilgi boyutunda soru anlama basamağında yer almaktadır. %90'ını oluşturan kavramsal bilgi boyutunda ise soruların 7'si anlama basamağında soruların 2'si ise çözümleme basamağında tespit edilmiştir. Son iki basamakta ise soru tespit edilememiştir.

Tablo 16'da 2020-2021 DKAB LGS sorularının ilişkili olduğu kazanımlar bilgi ve BSB açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 16. 2020-2021 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama	Basamağı	Anlama	Basamağı	Uygulama	Basamağı	Çözümleme	Basamağı	Değerlendirme	Basamağı	Yaratma	Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Kavramsal Bilgi	-	-	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	9	90,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	-	-	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	9	90,00
%	-	-	50,00	-	-	40,00	-	-	-	-	-	-	90,00	

2018 DKAB öğretim programı incelendiğinde toplam 28 kazanım olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanımlardan 2020-2021 LGS sınavında 6'sı farklı kazanım olmak üzere toplam 10 tanesinden soru sorulduğu tespit edilen diğer bulgular arasındadır. Kazanımların bir tanesi duyuşsal alanla ilgili olduğundan tabloda yer verilmemiştir. 8.1.2., 8.2.1., ve 8.3.2 numaralı kazanımların iki soruda ölçüldüğü tespit edilmiştir. Kazanımlar ayrı sorularda ele alındığından tabloda da ayrı olarak gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde ise, kazanımların tamamının kavramsal bilgi basamağına ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumları

Araştırmanın bu başlığı altında 2021-2022 LGS DKAB soruları ve ilişkili olduğu kazanımlar ele alınarak YBT 'de değerlendirilmiştir. Ulaşılan bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 17. 2021-2022 DKAB LGS Sorularının ve İlişkili Olduğu Kazanımların YBT'de Değerlendirilmesi

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
1. Sahabeden Ebu'l-Yeser, kendisine borcu olan kişiden borcunu talep eder. Bu kişi çok zor durumda olduğunu, bundan dolayı da borcunu ödeyemeyeceğini ifade eder. Karşısındaki durumunu anlayan Ebu'l-Yeser, Hz. Muhammed'in (sav): "Bir kimse sıkıntı içinde olan borçluya süre verir veya borcunu bağışlarsa Allah, kıyamet gününde o kişiyi kendi gölgesinde gölgelendirir," dediğini hatırlar. Bunun üzerine de borçlu kişiye imkân bulduğunda borcunu ödeyebileceğini, bulamadığında ise kendisine hakkını helal edeceğini söyler. Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir? A) Hz. Muhammed (sav), sözleri ve davranışlarıyla insanlara örnek oluşturur. B) İslam, kazancın emek sarf edilerek sağlanmasını öğretir. C) İslam, borcun kayıt altına alınmasını ister. D) Hz. Muhammed (sav) yardımların gizli yapılmasını tavsiye eder.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.4.8	Duyuşsal Alan

1.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden Hz. Muhammed'in hadisleri ve uygulamaları ile insanları iyiye ve güzele yönlendirdiğinin bilgisi ve paragraftan ulaşılabilecek düşünce istenmiştir. İki şey arasında bağ kurması beklendiğinden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde duyuşsal alanda olduğu tespit edilmiştir.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
2. İbn-i Sina, öğrenciliğinin bir döneminde matematiğin üstesinden gelemeyeceğini düşünür. Ancak yaşadığı bir olay, bu konudaki fikrinin değişmesine yol açar. Bir gün kuyudan su çekerken kovanın bağlı olduğu ipin, kuyunun ağzındaki taşın üzerinde derin bir iz bıraktığını görür. Bunun üzerine kendi kendine: "İp bile üstünden gide gele taşı aşındırıyorsa ben neden matematiğin üstesinden gelemeyeyim ki?" diye düşünür. Bu tecrübe, onun kendine olan güvenini artırır ve onu matematiğe daha çok yöneltir. Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) İnsan, seçiminin ve eylemlerinin sonuçlarından sorumludur. B) Fizik kanunları, yeni keşiflere öncülük eder. C) Başarının yolu, sürekli ve azimli çalışmaktan geçer. D) Her insan, ilgi ve yeteneğine göre kendini geliştirir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

2.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde insanın iradesinin bilgisi ve verilen paragrafta vurgulanan düşünceye ulaşması öğrenciden beklenir. Bir alana ait temel kavramların bilgisi ve arasındaki ilişki kavramsal bilgi, verilen bir materyalden anlam çıkarma ise anlama

basamağında ele alınmıştır. Kazanım bilgi boyutunda ögeler arası ilişki olduğundan kavramsal bilgi boyutunda değerlendirilmiştir. Bilişsel süreç açısından “ilişki kurar” ifadesi kavramların birbiri ve konu ile birlikte analizini içerdiğinden çözümleme basamağında ele alınmıştır.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
3. Mantıksal temeli bulunmayan, gerçekliği zayıf inaniş ve uygulamalar olarak bilinen hurafele- re hemen her toplumda rastlamak mümkündür. Bu türden inanışların temel nedeni bilgi eksikliğidir. Ayrıca karşılaşılan sorunların akla uygun usullerle çözülmesi yerine bir takım hayali yollara başvurulması hurafeler için uygun bir ortam hazırlamaktadır. Bu metinden hurafelerle ilgili aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz? A) Tek bir grup veya millete özgü değildir. B) Sözlü kültür aracılığıyla aktarılır. C) Araştırma ve sorgulama ile engellenebilir. D) Ortaya çıkmasında farklı etkenler söz konusudur.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.3.2	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı

3.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde dinin korunması için gerekli ve elzem kavramlardan birisi olan “hurafe” kavramının sorgulandığı ve verilen bilgilerden hareketle ulaşılamayan düşüncenin bulunmasının öğrenciden beklendiği görülür. Hurafe kavramının kavramsal tanımıyla birlikte belli başlı yönlerinin de bilgisi istendiğinden kavramsal bilgi verilen bir metinle ilişkili-ilişkisiz yönlerinin bilgisi istendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde ad kısmından hareketle ilke ve genellemeler içerisinde değerlendirdiğimiz “zarurat-ı hamse” ilkelerinin bilgisi olduğundan kavramsal bilgi, “analiz eder” fiilinden hareketle bir yapıda yer alan kavram bütünlüğü hedeflendiğinden çözümleme basamağında değerlendirilmiştir.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
4. Zekât, hayatın pek çok alanını ilgilendiren bir ibadettir; insanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı geliştirir, farklı kesimler arasındaki eşitsizlikleri azaltır. Böylece zekât, barış ve huzurun tesisine katkıda bulunur. Bu metinden zekâtla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir? A) Toplumsal birlik ve beraberliği güçlendirir. B) Miktarı, kişinin zenginlik ölçüsüne göre değişir. C) Kimlere verileceği ayetlerle belirlenmiştir. D) Malı temizler ve bereketlendirir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.2.3	Duyuşsal Alan

4.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde zekâtın toplumsal faydalarının bilgisinin ve paragraftan ulaşılabilecek sonucun öğrenciden beklendiği görülür. Zekât ibadeti sadece kelime anlamı olarak istenmemiş daha detaylı bir bilgi olarak öğrenciden istenmiştir. Bu yüzden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde duyuşsal alanla alakalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
5. "...Fecirde beyaz iplik siyah iplikten ayırt edinceye kadar yiyin, için. Sonra orucunuzu geceye kadar sürdürün..." (Bakara suresi, 187. ayet) ayeti indirildikten sonra yeni Müslüman olmuş bir sahabe eline biri siyah, diğeri beyaz iki ip alır. Bunları birbirinden ayırt edebileceği zaman gelince oruca başlar. Daha sonra bu durumu Hz. Muhammed'e (sav) anlattığında o, tebessüm ederek ayette kastedilenin gündüzün beyazlığı ve gecenin siyahlığı olduğunu açıklar. Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşamaz? A) Oruç ibadetinin belirli bir zamanı vardır. B) Hz. Muhammed'in (sav) açıklaması ayetin anlaşılmasını kolaylaştırmıştır. C) Ayette mecazi bir anlatıma yer verilmiştir. D) Hz. Muhammed (sav) ibadetlerde aşırılıktan kaçınılmasını öğütlemiştir.	Olgusal Bilgi Anlama Basamağı	8.5.1	Olgusal Bilgi Hatırlama Basamağı

5.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde İslam dininde temel kaynaklardan birisi olan hadislerin bilgisi ve paragraftan ulaşılabilecek sonucun öğrenciden beklendiği görülür. İslam dininde temel kaynaklar olgusal bilginin bir alt başlığı olan özel ayrıntı ve öğeler bilgisi içerisinde değerlendirilmiş bu yüzden soru bilgi boyutunda olgusal bilgi olarak açıklanmıştır. Bilişsel süreç açısından ise verilen bir metinden sonuca ulaşması beklendiğinden anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanımın ise ad kısmı olgusal bilgi, fiil kısmında bulunan "tanır" fiili ise hatırlama basamağının alt başlığı olan tanıma başlığı içerisinde değerlendirildiğinden hatırlama basamağında ele alınmıştır.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
6. Din, insanın kendisini aşarak özünü aramasını ve o öze ulaşmak için çabalamasını ister. Dinin ilke ve yönlendirmeleri kişinin hem bireysel farkındalığını artırır hem de sosyal sorumluluklarını yerine getirmesine yardımcı olur. Bu bakımdan din, insanın, hayatını anlamlandırmasına ve çevresiyle güzel ilişkiler kurmasına katkıda bulunur. Bu metinde din ile ilgili asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir? A) Her toplumda varlık gösteren bir olgudur. B) İnsana bir takım sorumluluklar yükler. C) Duygu ve davranış yönünden insanı geliştirir. D) Yardımlaşmayı ve toplum bilincini güçlendirir.	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

6.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden paragrafta geçen asıl düşüncüyü bulması beklenmiştir. Ayrıca soruda bir yapının temel ögeleri arasındaki ilişkiler ele alındığından soru kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde ad kısmında bulunan din, birey ve toplum arasındaki bağlantı kavramsal bilgi, fiil kısmında bulunan “yorumlar” ifadesi ise anlama basamağının bir alt başlığı olduğundan anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
7. “Allah’tan başka ilah yoktur. O, sonsuz hayat sahibidir; her şeyi koruyup gözetendir. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerdeki ve yerdekilerin hepsi O’nundur. İzni olmadan O’nun katında kim şefaate edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. O’nun bildirdiklerinin dışında, insanlar O’nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O’nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O yücedir, büyüktür.” (Bakara suresi, 255. ayet) Bu ayetten, I. Allah, yeryüzünün sorumluluğunu insana yüklemiştir. II. Allah, iradesi ile evreni kuşatmıştır. III. Allah, yarattıklarını himaye etmektedir. IV. Allah, her varlığı bir amaç doğrultusunda yaratmıştır. yargılarından hangileri çıkarılabilir? A) I ve II B) II ve III C) I ve IV D) III ve IV	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.6	İşlemsel Bilgi Hatırlama Basamağı

7.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden Ayet el- Kürsi ile ilgili anlam bilgisi ve anlamından çıkarılabilecek sonuçların bilgisi istenmiştir. Bu yüzden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde “Ayet el- Kürsi’yi okur” kısmı ad kısmı olarak ele alındığından soru bilgi boyutunda işlemsel bilgi, “anlamını söyler” kısmı fiil kısmı olarak ele alınmış ve öğrencinin elde etmiş olduğu bilgisini uzun süreli bellekten getirmesi hedeflendiğinden hatırlama basamağında değerlendirilmiştir.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
8. "Kim, güzel bir işe öncülük eder, öncülük ettiği bu iş de kendisinden sonra sürdürülürse o işi yapanlar gibi sevap alır. Üstelik onların sevaplarından da bir şey eksilmez. Kim de kötü bir davranışı başlatır ve bu iş kendisinden sonra devam ettirilirse onu yapanlar gibi günah alır. Onların günahlarından da bir şey eksilmez." Bu hadisten aşağıdaki yargıların hangisine ulaşamaz? A) Kişinin davranışlarının sonuçları hayatıyla sınırlı değildir. B) Her davranışın Allah katında bir karşılığı vardır. C) İyilik ve kötülük, başladığı dönemle sınırlı kalmaz. D) Yapılan iyilikler, günahların bağışlanması-na vesile olur.	Kavramsal Bilgi Çözümleme Basamağı	8.2.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

8.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde iyilik başlığı adı altında paylaşma ve yardımlaşma kavramlarının bilgisinin ve metinden çıkarılamayacak yargının öğrenciden beklendiği görülür. Öğrencilerden istenilen bilgiler ilke ve genellemeler başlığında değerlendirilmiş ayrıca ilişkili-ilişkisiz yönlerinin ayırt edilmesi istendiğinden soru kavramsal bilgi-çözümleme basamağında ele alınmıştır. Kazanımın ad kısmı incelendiğinde kavramsal bilgi, fiil kısmı incelendiğinde “yorumlar” ifadesinin anlama basamağının alt başlığı olması nedeniyle de anlama basamağında ele alınmıştır.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
9. Din, toplumların barış ve huzur içinde yaşamalarını temin etmek üzere çeşitli ilke ve düzenlemeler getirmiştir. Bu doğrultuda adaletli davranma, yardımlaşma, dayanışma, akraba ve komşularla iyi ilişkiler içinde olma gibi tavsiyelerde bulunmuştur. Bu metinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır? A) İnsanlar arası ilişkiler B) Temel hak ve özgürlükler C) Dünya ve ahiret dengesi D) İnanç ve ibadet ilişkisi	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.3.1	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı

9.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde öğrenciden din ve toplum ilişkisi bağlamındaki ilişkiye dair bilgi istenmiş ve paragrafta vurgulanan düşünceyi bulması beklenmiştir. Bir yapının temel öğeleri arasındaki ilişkiler ele alındığından soru kavramsal bilgi-anlama basamağında değerlendirilmiştir. Kazanım incelendiğinde ad kısmında geçen din toplum ilişkisine dair bilgi kavramsal bilgi, fiil kısmında bulunan “yorumlar” ifadesi ise anlama basamağının alt başlığı olduğundan anlama basamağında değerlendirilmiştir.

2021-2022 LGS Soruları	Sorunun Taksonomisi	Kazanım Kodu	Kazanım Taksonomisi
10. Araştırmalara göre doğal afetlerin nedenlerinden biri de insan kaynaklı ihmallerdir. Doksanlı yıllarda Bangladeş'te yaşanan ve ülkenin büyük bir kısmını sular altında bırakan yıkıcı seller bunun örneklerindendir. Yağmur sularının akıp gitmesini sağlayan kanalizasyon sisteminin plastik poşetlerle tıkanmasının bu olaya sebep olduğu anlaşılmıştır. Aşağıdaki ayetlerden hangisi bu metinde anlatılanlarla ilişkilendirilemez? A) "Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir..." (Şûrâ suresi, 30. ayet) B) "Allah göğü yükseltti ve dengeyi koydu. Sakın dengeyi bozmayın." (Rahmân suresi, 7-8. ayetler) C) "Elbette göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Mü'min suresi, 57. ayet) D) "İnsanların kendi yaptıklarından dolayı karada ve denizde düzen bozuldu..." (Rûm suresi, 41. ayet)	Kavramsal Bilgi Anlama Basamağı	8.1.4	Kavramsal Bilgi Değerlendirme Basamağı

10.Soru ve Kazanım Analizi: Soru incelendiğinde toplumda var olan yanlış kader inançlarıyla toplumsal sorumluluğun göz ardı edilmesine dair bilgilerin sorgulandığı ve ilişkilendirilemeyecek olan ayetin bulunması öğrenciden istenmiştir. Temel öğeler arasında bulunan ilişkilerin bilgisi öğrenciden istendiğinden soru kavramsal bilgi-anlama basamağında ele alınmıştır. Kazanım incelendiğinde ad kısmındaki ifade kavramsal bilgi olarak değerlendirilmiştir. Fiil kısmında bulunan "sorgular" ifadesi ise değerlendirme basamağının bir alt başlığı olan eleştirme başlığı içerisinde ele alınarak değerlendirme basamağında olduğu neticesine ulaşılmıştır.

Tablo 18'de 2021-2022 LGS sorularının bilgi ve BSB açısından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 18. 2021-2022 DKAB LGS Sorularının Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	-	1	-	-	-	-	1	10,00
Kavramsal Bilgi	-	7	-	2	-	-	9	90,00
İşlemsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	-	8	-	2	-	-	10	100,00
%	-	80,00	-	20,00	-	-	100,00	

Tablo 18'e göre 2021-2022 LGS sorularının %10'unu olgusal bilgi basamağı oluşturmaktadır. Toplam 1 soru sorulan olgusal bilgi boyutunda soru anlama basamağında yer almaktadır. %90'ını oluşturan kavramsal bilgi boyutunda ise soruların 7'si anlama basamağında 2'si çözümleme basamağında yer almaktadır. Son iki basamakta ise soru tespit edilememiştir.

Tablo 19'da 2021-2022 LGS sorularının ilişkili olduğu kazanımların bilgi boyutu ve bilişsel süreç basamakları açısından dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 19. 2021-2022 DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi ve BSB Açısından Değerlendirilmesi

	Hatırlama Basamağı	Anlama Basamağı	Uygulama Basamağı	Çözümleme Basamağı	Değerlendirme Basamağı	Yaratma Basamağı	Toplam	%
Olgusal Bilgi	1	-	-	-	-	-	1	10,00
Kavramsal Bilgi	-	3	-	2	1	-	6	60,00
İşlemsel Bilgi	1	-	-	-	-	-	1	10,00
Üstbilişsel Bilgi	-	-	-	-	-	-	-	0
Toplam	2	3	-	2	1	-	8	80,00
%	20,00	30,00	-	20,00	10,00	-	80,00	

2018 DKAB öğretim programı incelendiğinde toplam 28 kazanım olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanımlardan 2021-2022 LGS sınavında 8'i farklı kazanım olmak üzere 10 tanesinden soru sorulduğu tespit edilen diğer bulgular arasındadır. 8.3.1. numaralı kazanım hem altıncı hem de dokuzuncu soruda ölçülmüştür. Farklı sorularda ölçüldüğünden tabloda ayrı olarak değerlendirilmiştir. Kazanımların iki tanesi duyuşsal alanla ilgili olduğundan tabloda yer verilmemiştir. Kazanımların 1'i olgusal bilgi-hatırlama basamağında tespit edilirken toplam 6 kazanım olan kavramsal bilgi boyutunda 3'ü anlama basamağı, 2'si çözümleme basamağı, 1'i ise değerlendirme basamağında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşlemsel bilgi boyutunda ise bir sorunun hatırlama basamağında olduğu tespit edilmiştir. Üstbilişsel bilgide ise soru tespit edilememiştir.

3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumları

Araştırmanın bu başlığı altında 2017-2022 LGS DKAB soruları ile ilişkilendirilen kazanımlar ayrı ayrı YBT'de bilgi ve BSB açısından değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 20. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının Bilgi Boyutu Açısından Değerlendirilmesi

LGS Soruları	BİLGİ BOYUTU																			
	Olgusal Bilgi					Kavramsal Bilgi					İşlemsel Bilgi					Üstbilisel Bilgi				
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	X	X						X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2		X	X	X		X				X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3		X				X		X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	X						X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5					X	X	X	X	X		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6						X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7		X				X		X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8						X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9			X			X	X		X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	X						X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 20 incelendiğinde DKAB sorularının bilgi boyutuna göre dağılımları olgusal bilgi boyutunda toplam 11 soru, kavramsal bilgi boyutunda ise 39 soru sorulmuştur. İşlemsel bilgi ve üstbilişsel bilgi boyutlarında ise soru sorulmadığı tespit edilmiştir. Olgusal bilgi boyutunun yıllara göre dağılımı ise 2017-2018 yılları arasında 3 soru, 2018-2019 yılları arasında 4 soru, 2019-2020 yılları arasında 2 soru, 2020-2021 yılları arasında 1 soru, 2021-2022 yılları arasında ise 1 soru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Olgusal bilgi boyutunda en fazla soru 2018-2019 yılında yapılan sınavda en az soru ise 2020-2021 ile 2021-2022 yılları arasında yapılan sınavlarda sorulduğu tespit edilen diğer bulgular arasındadır. Kavramsal bilgi boyutu incelendiğinde 2017-2018 yılları arasında 7 soru, 2018-2019 yılları arasında 6 soru, 2019-2020 yılları arasında 8 soru, 2020-2021 yılları arasında 9 soru, 2021-2022 yılları arasında ise 9 soru olarak tespit edilmiştir. Kavramsal bilginin en çok sorgulandığı yıl 2020-2021 ile 2021-2022 yılları arasında yapılan sınavlar olmuştur. En az sorgulandığı yıl ise 2018-2019 yılında yapılan LGS sınavının olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda 2017-2022 eğitim-öğretim yılları içerisinde sorulan LGS soruları bilişsel süreç açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 21. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının BSB Açısından Değerlendirilmesi

LGS Soruları	Bilişsel Süreç Basamakları																														
	Hatırlama					Anlama					Uygulama					Çözümleme					Değerlendirme				Yaratma						
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	
1							X	X	X	X						X															
2		X	X			X			X	X								X													
3		X				X		X	X	X										X											
4						X	X	X	X	X																					
5	X								X	X							X	X													
6						X	X											X	X												
7		X				X		X	X	X								X	X	X											
8						X											X	X	X	X											
9						X	X	X	X	X							X	X	X	X											
10						X	X		X	X								X													

Tablo 21 incelendiğinde 2017-2022 yılları arasında yapılan LGS sınavında sorulan 50 DKAB dersi sorusu bilişsel süreç basamakları açısından ele alınmıştır. Hatırlama basamağında 5 soru, anlama basamağında 33 soru, çözümleme basamağında ise 12 soru tespit edilmiştir. Uygulama ve üst düzey zihin becerilerini ölçen son iki basamaktan soru sorulmamıştır. Hatırlama basamağında en çok soru üç soru ile 2018-2019 döneminde yapılmış olan LGS sınavında sorulmuş, 2020-2021 ile 2021-2022 yılları arasında ise soru sorulmadığı tespit edilmiştir. Diğer yıllarda 1 soru sorulduğu tespit edilen bulgular arasındadır. Anlama basamağında ise en çok 2017-2018 ile 2021-2022 yılları arasında soru sorulmuştur. En az ise beş soru ile 2019-2020 yılları arasında soru sorulmuştur. Çözümleme basamağında ise en fazla 2019-2020 eğitim-öğretim dönemlerinde sorular sorulduğu tespit edilmiştir. En az ise 2017-2018 yılında bir soru sorulmuştur.

Tablo 22’de 2017-2022 yılları arasında yapılan LGS DKAB sorularının ilişkilendirildiği kazanımlar bilgi boyutu açısından değerlendirilmiştir. (Tablolar değerlendirilirken kazanımlar aynı kazanım olduğu için bir kere yazılmıştır. Farklı kazanımlar zaten tabloda ayrı ayrı gösterilmiştir.)

Tablo 22. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların Bilgi Boyutunda Değerlendirilmesi

LGS Soruları	BİLGİ BOYUTU																								
	Duyusal Alan					Olgusal Bilgi					Kavramsal Bilgi					İşlemsel Bilgi					Üstbilisel Bilgi				
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	1.7				4.8		1.3	1.1						2.1		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2							1.5	1.3				2.2		1.2	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
							5.4																		
3		2.3						2.2				3.3		2.1	3.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4					2.3			2.2				5.5	4.1	3.2		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5			2.3							5.1		4.4	4.3	4.6		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
												4.6													
6												2.9	3.2	3.2	1.2	3.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	6.2			2.3			5.1						3.1			-	-	-	-	1.6	-	-	-	-	-
8			2.3				2.2					2.2		4.6	2.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9								1.5				4.3	4.5	3.2	3.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10		2.3										3.4		2.1	3.3	1.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 22’de 2017-2022 yılları arasında yapılan LGS sınav sorularının ilişkilendirildiği kazanımlar bilgi boyutu açısından ele alınmıştır. Kazanımlar farklı olmak üzere olgusal bilgi boyutunda 6 kazanım, kavramsal bilgi boyutunda 18 kazanım, işlemsel bilgi boyutunda ise 1 kazanım tespit edilmiştir. Kazanımların 4 tanesinin ise duyuşsal alanla ilgili olduğu tespit edilen diğer bulgulardandır. 2017-2022 yılları arasında yapılan sınavlarda toplam 25 kazanımdan soru sorulduğu tespit edilmiştir. Olgusal bilgiyi ölçen kazanımlardan en çok (5 kazanım) 2018-2019 yılında, en az (1 kazanım) ise 2021-2022 yılları arasında soru sorulduğu tespit edilmiştir. 2017-2018 ile 2020-2021 yılında ise olgusal bilgiyi ölçen kazanım olmadığı tespit edilmiştir. Kavramsal bilgiyi ölçen kazanımların en çok (7 Kazanım) 2017-2018 yılında ölçüldüğü tespit edilmiştir. Kavramsal bilgide en az 2019-2020 yılında yapılan sınavda 3 soru sorulmuştur. İşlemsel bilgiyi ölçen tek kazanımın ise 2021-2022 yılında yapılan LGS sınavında olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda 2017-2022 eğitim-öğretim yılları içerisinde yapılan LGS sınavlarının ilişkilendirildiği kazanımlar bilişsel süreç basamakları açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 23. 2017-2022 Yıllarında DKAB LGS Sorularının İlişkili Olduğu Kazanımların BSB Açısından Değerlendirilmesi

LGS Soruları	Bilişsel Süreç Basamakları																																					
	Hatırlama					Anlama					Uygulama					Çözümleme					Değerlendirme					Yaratma												
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022								
1								1.1	2.1				1.3																									
2	1.5					2.2		5.4															1.3	1.2		1.2												
3								2.2		2.1				3.3															3.2									
4								2.2		4.1													3.2		5.5													
5	5.1							4.4		4.3 4.6		4.6																										
6						2.9		3.1													3.2		3.2		1.2													
7	5.1					1.6		3.1																														
8						2.2		2.2		4.6													2.1															
9	1.5					4.3		4.5		3.1													3.2															
10						3.4				2.1		3.3		3.1													1.4											

Tabloda 2017-2022 yılları arasında yapılan LGS sınavının DKAB dersi sorularının ilişkilendirildiği kazanımlar bilişsel süreç açısından ele alınmıştır. Tabloya göre kazanımlar farklı olmak üzere hatırlama basamağında 3 kazanım, anlama basamağında 16 kazanım, çözümleme basamağında ise 5 kazanım tespit edilmiştir. Son iki basamakta ise 1 kazanım olduğu ulaşılan diğer sonuçlardandır. Uygulama basamağında ise kazanım tespit edilememiştir. Hatırlama basamağında 2018-2019 ve 2021-2022 yıllarında 2 kazanımdan, 2019-2020 yılında 1 kazanımdan soru sorulmuştur. 2017-2018 ile 2020-2021 yıllarında yapılan sınavlarda ise hatırlama basamağında kazanım ele alınmamıştır. Anlama basamağında ise en çok 2017-2018 yılında 6 kazanımdan soru sorulmuştur. En az ise 3 kazanımla 2021-2022 yılında yapılan LGS sınavında soru sorulduğu tespit edilen diğer bulgular arasındadır. Çözümleme basamağında en çok 2020-2021 yılında 4 kazanımdan soru sorulmuştur. En az (1 soru) ise 2017-2018 yılında yapılan sınavda sorulduğu tespit edilen diğer bulgular arasındadır. 2021-2022 yılında değerlendirme basamağından 1 soru sorulmuştur. 2017-2018 yılında ise yaratma basamağından 1 soru sorulduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma, 2017-2022 yılları arasında gerçekleştirilen LGS sınavında sorulan DKAB dersi sorularının ve ilişkili oldukları kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisinde (YBT) nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Öncelikle sorular öğretim programındaki kazanımlarla eşleştirilmiş daha sonra sorular ve ilişkili oldukları kazanımlar YBT’de bilgi ve bilişsel süreç açısından analiz edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgulara ve değerlendirmelere dayalı tartışma aşağıda sunulmuştur.

2017-2022 yılları arasında yapılan LGS sınavında sorulan DKAB dersi sorularının 2017-2018 yılında yapılan sınav için 2010 yılında yayınlanan öğretim programındaki kazanımlar ile 2018-2022 yılları arasında yapılan sınav için ise 2018 yılında yayınlanan kazanımlarla uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Sınavlarda kazanım dışı soru sorulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bilen’in TEOG ve LGS fen bilimleri dersi sorularının ilişkili oldukları kazanımları yenilenmiş bloom taksonomisine göre incelediği çalışması ele alındığında soruların tamamının öğretim programda yer alan kazanımlardan sorulduğu sonucuna ulaştığı görülür.¹²² Can ise, LGS Fen bilimleri dersi sorularını ders öğretmen görüşlerine göre analiz ettiği çalışmasında öğretmenlere LGS sınavında Fen Bilimleri soruları ile öğretim programı arasındaki uyuma dair düşünceleri sorulmuş ve öğretmenlerin birçoğunun LGS Fen Bilimleri sorularının öğretim programında yer alan kazanımlarla örtüştüğü şeklinde görüş belirttikleri sonucuna ulaşmıştır. Böylelikle sınav ile kazanımlar ve öğretim programı arasında sağlam bir uyumdan bahsetmek mümkündür.¹²³ MEB’in yayınlamış olduğu ortaöğretime geçiş yönergesi incelendiğinde, ikinci bölüm 5. Maddenin 2. Bendinde; Sınav soruları, 8’inci sınıf derslerinden öğretim programlarında karar verilen kazanımlar dikkate alınarak hazırlanır.¹²⁴ İfadesinin yer aldığı görülür. Bu durum çalışmamızda ve diğer çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla örtüşmektedir. Soruların öğretim programında yer alan kazanımlardan sorulması öğrencilerin başarılarına dolayısıyla değerlendirme sürecine olumlu katkılar sağlayacağını söylenebilir.

2010 yılı DKAB öğretim programı incelendiğinde 8. Sınıf düzeyinde toplam 6 ünite ve 44 kazanım bulunduğu saptanmıştır. 2017-2018 yılı LGS soruları incelendiğinde 2’si duyuşsal 8’i bilişsel olmak üzere toplam 10 kazanım ile ilgili soru sorulduğu tespit edilmiştir. 2018 DKAB öğretim programı incelendiğinde toplam 5 ünite ve 28 kazanım olduğu ulaşılan diğer

¹²² Elif Bilen, *TEOG ve LGS Fen Bilimleri Test Sorularının 8. Sınıf Öğretim Programlarındaki İlgili Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi* (Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 157.

¹²³ Erkan Can, *Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Fen Bilimleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi’ne ve Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi: 2019-2020 Yılı Örneği* (Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 129.

¹²⁴ Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı” (Erişim 13 Kasım 2022).

sonuçlar arasındadır. Bu kazanımlardan 2018-2019 yılında 2'si duyuşsal 10'u bilişsel olmak üzere 12 kazanım, 2019-2020 yılında 2'si duyuşsal 8'i bilişsel olmak üzere 10 kazanım, 2020-2021 yılında 1'i duyuşsal 9'u bilişsel olmak üzere 10 kazanım, 2021-2022 yılında ise 2'si duyuşsal 8'i bilişsel olmak üzere 10 kazanımdan soru sorulduğu tespit edilmiştir. 2017-2022 yılları arasında yapılan LGS Sınavlarında bilişsel kazanımların 25 tanesi farklı olmak üzere toplamda 43 kazanımdan soru sorulduğu tespit edilmiştir. Yapılan sınavlarda bütün kazanımların ölçülmediği bazı kazanımlardan ise birkaç soru sorulduğu saptanmıştır. 2017-2018 yılları arasında yapılan sınavda aynı kazanımdan iki soru sorulduğu tespit edilmiştir. (2 ve 8. Soru) 2020-2021 yılında yapılan sınavda ise 1 ve 3. Soru, 2 ve 6. soru ile 5 ve 8. Sorunun aynı kazanımlardan sorulduğu tespit edilmiştir. Bazı soruların ise iki kazanımı ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır. 2018-2019 LGS sınavında sorulan 2. Soruda hem Hz. Musa (a.s)'ın hem de Hz. Nuh (a.s)'ın hayatlarının sorgulandığı görülür. Kaya tarafından 2019 Lise Giriş Sınavı üzerinde yapılan incelemede LGS Türkçe sorularının programındaki kazanımları yeterli oranda ölçmediği sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁵ Aydın ise yapmış olduğu çalışmasında 2018 yılında sorulan LGS Türkçe sorularının öğretim programına göre değerlendirdiğinde LGS sorularının bütün kazanımları ölçecek nitelikte olmadığı ve bazı alanlarda hiç soru sorulmadığı sonucuna ulaşmıştır.¹²⁶ Benzer sonuçlardan bir diğeri ise LGS'de sorulan Fen Bilimleri dersi soruları ile öğretim programının uyumunun incelendiği çalışmada ortaya koyulmuştur. Kaya çalışmasının sonucunda incelediği LGS sorularının tüm kazanımlarından sorulmadığı ya da bir sorunun çok sayıda kazanım ile ilgili olduğu, sonucuna ulaşmıştır.¹²⁷ Calp ve Alpkaya'nın LGS Türkçe dersi sorularının kazanımlarına uygunluğunu kapsayan çalışmalarında soruların öğretim programında yer alan kazanımların hepsinden sorulmadığı ve kapsayıcılığın orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.¹²⁸ Kapsam geçerliliği, bir konunun ele alınan verilerinin tamamını barındıran ve örneklemin tamamını içerisine alan ve ölçen bir ölçme aracı için tam anlamıyla gerçekleşmiş demektir.¹²⁹ Bu sebeple ulaşılan verilerden hareketle öğretim programındaki kazanımların genelinden soru sorulmaması bazı kazanımlardan iki soru olması veya her sene aynı kazanımlardan sorunun sorulması LGS sınavının kapsam geçerliliğinin

¹²⁵ Doğukan Kaya, *2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı İle 2019 Lise Giriş Sınavı Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*, (Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 141.

¹²⁶ İbrahim Aydın, *Liselere Geçiş Sınavı'nda (LGS) Yer Alan Türkçe Sorularının Türkçe Dersi Öğretimi Programı ve Pısa Okuma Becerileri Yeterlikleri Bağlamında İncelenmesi*, (Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 68.

¹²⁷ Sevilay Kaya, *Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Fen Bilimleri Testi Sorularının Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Kazanımlarıyla Örtüşme Düzeyinin Belirlenmesi*, (Bartın: Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 43.

¹²⁸ Mehrali Calp - Cansu Alpkaya, "LGS Türkçe Sorularının Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğu Üzerine Bir Çalışma", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9/2 , 651.

¹²⁹ Hakan Atılğan (ed.), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2019), 74.

düşük olmasına neden olduğu söylenebilir. Ayrıca sorular hazırlanırken ölçme kuralları gereği sorunun ölçülmek istenilen tek bir davranışla ilgili olması gerekir.¹³⁰ Bu durum araştırmamızda birkaç sorunun iki kazanımla ilişkili olduğu sonucuyla kıyaslanırsa soruların bu ölçme kuralına uygun olmadığı söylenebilir.

2017-2022 yılları arasında LGS imtihanında DKAB dersinde sorulan sorular Yenilenmiş Bloom Taksonomisi (YBT)'de bilgi ve BSB açısından incelendiğinde yapılan sınavlarda toplam 50 soru sorulmuş ve sorular bilgi boyutu açısından incelendiğinde olgusal bilgi boyutunda 11 soru, kavramsal bilgi boyutunda ise 39 soru olduğu saptanmıştır. Son iki basamakta ise soru tespit edilememiştir. Soruların bilgi boyutu açısından homojen olmadığı ve kavramsal bilgi boyutunda yığıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bilişsel süreç açısından incelendiğinde ise soruların genellikle alt düzey düşünme becerilerinden biri olan hatırlama basamağında 5 soru ve anlama basamağında 33 soru dolayısıyla soruların genellikle anlama basamağında yığıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama basamağında ise soru sorulmadığı belirlenmiştir. Üst düzey düşünme becerilerinden analiz basamağında 12 soru tespit edilirken diğer basamaklarında soru tespit edilememiştir.

Araştırmamızdan elde ettiğimiz bu sonuç Hançer'in, LGS Sosyal Bilgiler dersi ve İTVA sorularını YBT'ne göre analiz ettiği araştırmasında elde ettiği sonuçlar ile örtüşmektedir. Hançer toplamda 40 sınav sorusunu YBT açısından incelemiştir. İncelemeler sonucunda LGS İTVA sorularının YBT'de kavramsal bilgi-anlama basamağında daha çok olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca uygulama basamağında hiç soru sorulmadığı ve soruların bilgi ve BSB basamaklarına uyumlu bir dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Taşıyaran ise LGS Türkçe Sorularını YBT'de analiz ettiği çalışmasında toplam 20 Türkçe sorusunu incelemiş ve soruların bilişsel süreç basamakları açısından % 65'inin anlama basamağında sorulduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca LGS sınavında uygulama, değerlendirme ve yaratma basamaklarına denk gelebilecek bir sorunun bulunmadığı sonucuna da ulaşmıştır.¹³¹ Benzer bir sonuç da Koman'ın Fen bilimleri dersinde sorulan LGS sorularını YBT'de incelediği çalışmasında ortaya koyulmuştur. Koman çalışmasında 2018 yılında sorulan LGS Fen Bilimleri sorularının kavramsal bilgide yoğunlaştığı, 2021 yılında yapılan LGS sınavında üstbilişsel bilgiden hiç soru sorulmadığı, bilişsel süreç açısından incelediğinde ise soruların genellikle ilk üç basamakta yoğunlaşmış olduğu, üst düzey düşünme biçimi olan yaratma basamağında ise

¹³⁰ Murat Bektaş - Aslı Akdeniz Kudubeş, "Bir Ölçme ve Değerlendirme Aracı Olarak: Yazılı Sınavlar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7/4, 332.

¹³¹ Melih Taşıyaran, *LGS Türkçe Sorularının Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Bilişsel Alan Sınıflaması Açısından İncelenmesi*, (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 40-43.

hiç soru sorulmadığı sonucuna ulaşmıştır.¹³² Taksonomi, eğitim-öğretim süreci sonunda öğrencilerden beklenen sonuçların sınıflandırılmasına imkan veren özel bir yaklaşımdır. Taksonomiler incelendiğinde kademeli olarak, somuttan soyuta, basitten karmaşığa doğru bir sıra izlediği görülür. Her bir basamakta bir sonraki basamak için ön koşuldur.¹³³ Bununla birlikte çoktan seçmeli testlerin ölçme aracı olarak kullanılmasının dezavantajlarından biri de ileri düzey davranışları ölçmede yetersiz kalması olduğu da göz önünde bulundurularak yaratma basamağında soru hazırlamanın zor olacağı söylenebilir. Bunun yerine analiz ve değerlendirme basamaklarında soru sayısının artırılabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durumun hem taksonominin özellikleri hem de öğretim ilkeleri dikkate alınarak her bilgi boyutundan ve basamaktan sorunun sorulduğunda LGS sınavının geçerlik ve güvenirliğini artıracığı söylenebilir.

2017-2022 yılları arasında yapılan LGS sınavında DKAB dersinde sorular öğretim programındaki kazanımlarla eşleştirilmiş ve soruların öğretim programlarında yer alan 25 kazanımdan sorulduğu saptanmıştır. Kazanımlar bilgi boyutu açısından analiz edildiğinde, olgusal bilgi boyutunda 6 kazanım, kavramsal bilgi boyutunda 18 kazanım, işlemsel bilgi boyutunda ise 1 kazanım tespit edilmiştir. Kazanımların kavramsal bilgi boyutunda ağırlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üstbilişsel bilgi boyutunda ise herhangi bir kazanım tespit edilememiştir. 4 kazanımın ise duyuşsal alanla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kazanımlar BSB açısından incelendiğinde ise, hatırlama basamağında 3 kazanım, anlama basamağında 16 kazanım, çözümleme basamağında ise 5 kazanım saptanmıştır. Son iki basamakta ise 1 kazanım olduğu ulaşılan diğer sonuçlar arasındadır. Uygulama basamağında ise kazanım tespit edilememiştir. Kazanımların genellikle alt düzey düşünme becerilerini ölçtüğü ve üst düzey düşünme becerilerinden ise az sayıda kazanıma yer verildiği ve kazanımların bilgi ve BSB açısından eşit bir oran göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında yer alan konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde benzer neticelere ulaşıldığı görülür. Yıldız, ortaokul DKAB Dersi Öğretim Programında bulunan bilişsel kazanımları YBT’de incelediği çalışmasında 8.sınıflara ait olan 28 kazanımı incelemiş 3 kazanımın duyuşsal alana ait olduğu sonucuna ulaşmıştır. 25 kazanımı ise bilişsel süreç açısından incelemiştir. Yapılan incelemeye göre kazanımların bilgi boyutu açısından çoğunun kavramsal bilgi (%56) basamağında bulunduğu, son basamakta ise kazanım olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Kazanımları bilişsel süreç açısından analiz ettiğinde ise, büyük çoğunluğunun %44 ile anlama basamağında olduğu, üçüncü ve altıncı basamaklarda

¹³² İsmail Koman, *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sınav Soruları ve LGS Fen Bilimleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*, (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 63.

¹³³ Bümen, “Program Geliştirmede Bir Dönüm Noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi”, 4.

kazanım olmadığı, dördüncü ve beşinci basamaklarda ise az sayıda kazanım olduğu sonucuna ulaşmıştır.¹³⁴ Koca ise Ortaöğretim DKAB Kazanımlarını YBT’de analiz etmiş ve DKAB dersi öğretim programındaki kazanımların her iki boyut itibarıyla ilk seviye basamaklarda toplandığı; üst düzey basamaklarda ise kazanım sayısının az sayıda kaldığı sonucuna ulaşmıştır.¹³⁵ Gümüş tarafından yazılan makalede, 2010 yılı DKAB öğretim programındaki kazanımlar, program geliştirme ilkeleri açısından analiz edilmiştir. Programda yer alan toplam 232 kazanım incelenmiş ve %66’sının bilişsel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kazanımların genellikle ilk basamaklarda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kazanımların yapısının genel hedef ve temel becerileri kazandırmaya uygun olmadığı bu durumun ise programın vizyonu ile uyumlu olmadığını tespit etmiştir. Bazı kazanımların sahip olması gereken özelliklerden uzak olduğu bu durumun ise yapılandırmacılık ilkesinin yaparak yaşayarak öğrenme ilkesiyle çeliştiğini ifade etmiştir.¹³⁶ Çekin ise, yapmış olduğu çalışmada 2010 yılı öğretim programı DKAB kazanımları ile 2012 yılı öğretim programındaki Temel Dini Bilgiler (TDB) dersi kazanımlarını duyuşsal açıdan incelemiş kazanımların ağırlıklı olarak bilişsel alanla ilgili olduğunu ve DKAB dersi kazanımlarının daha fazla (%67) bilişsel alandaki kazanımlara yer verdiğini tespit etmiştir.¹³⁷ Tetik ise çalışmada 2010-2018 DKAB Öğretim Programlarını ünite ve kazanımlar açısından kıyaslamıştır. Çalışma sonucunda 2018 Programı’nın 2010 Programı’na göre sadeleştirildiği ve kazanım açısından daha az sayıda kazanıma sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır, ayrıca 2018 DKAB Programı’nda mevcut olan bazı kazanımların öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı neticesine de ulaşmıştır.¹³⁸ Konuyla alakalı bir çalışma yapan Dursun, Kur’an-ı Kerim dersinde mevcut olan kazanımları Yenilenmiş Bloom taksonomisinde incelemiş ve Kur’an-ı Kerim dersi kazanımlarının oluşturulmasında bilgi boyutu bağlamında olgusal ve kavramsal basamaklar, BSB boyutunda ise ilk iki basamağın ön planda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla kazanımların basamaklara eşit bir biçimde paylaştırılmadığı, taksonomi açısından bir yönelimin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.¹³⁹ DKAB dersi öğretim programının hedeflerine bakıldığında öğrencilerin dini terimleri öğrenen, yorumlayabilen ve bu kavramları araştırıp, sorgulayan, bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenir. Bu sebeple

¹³⁴ Mehmet Yıldız, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (4-8) Öğretim Programı’ndaki Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi”, *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Haziran,2021), 338.

¹³⁵ Hüseyin Kasım Koca, “Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda Bulunan Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi’ne Göre İncelenmesi”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, 22/1, 311.

¹³⁶ Süleyman Gümüş, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının (2010) Hedefleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/34 (2018), 617.

¹³⁷ Çekin, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı İle Ortaokul Temel Dini Bilgiler Dersi (İslam; I-II) Öğretim Programı Kazanımlarındaki Duyuşsal Hedefler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, 55-97.

¹³⁸ Hayati Tetik, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Universal Journal of Theology* 3/1 (2018), 64-86

¹³⁹ Zehra Dursun, *Ortaokul Seçmeli Kur’an-ı Kerim Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Yenilenmiş Blom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi*, 82.

öğrencilere daha üst düzey boyutlarda ve basamaklarda soru hazırlanması ve sorulması gerektiği ortadadır. Bu kazanımlara yer verilmesi gerektiği ve kazanımların olabildiğince bilgi ve BSB boyutlarına homojen bir şekilde dağıtılması gerektiği söylenebilir.

Yaptığımız araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunmak mümkündür.

1. Yapılan analizde DKAB LGS sorularının bütün kazanımları kapsamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili olarak LGS sınavında DKAB dersi sorularının sayısı artırılarak kazanımlar arasında denge gözetilebilir.
2. DKAB LGS soruları bilgi boyutu bakımından kavramsal bilgi, BSB açısından ise anlama basamağında yoğunlaşmış ve taksonomide denge gözetilmemiştir. Bu sebeple sorular taksonomiye dengeli bir şekilde dağıtılabilir ve öğrencilere uygulama ve analiz basamaklarında da sorular sorulabilir.
3. Kazanımlar incelendiğinde taksonomiye homojen bir şekilde dağıtılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla ilgili olarak kazanımların taksonomiye uygun olarak yeniden değerlendirilmesi ve daha üst düzeydeki basamaklardan kazanım sayılarının artırılması düşünülebilir.
4. LGS sınavının DKAB dersi kazanımlarını ne kadar ölçebildiğine yönelik öğretmen görüşlerine başvuran çalışmalar yapılabilir.
5. Seçmeli derslerin ders içerikleri, kazanımları ve uygulanmakta olan program güncellenebilir ve bu derslerle ilgili çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyürek, Gülsüm. *LGS ve TEOG Sınavlarının Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Almaz, Recep. *İlköğretim Okullarındaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarının Karşılaştırılmalı Bir Değerlendirilmesi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Anderson, Lorin W.- Krathwohl, David R. (ed.). *Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme İle İlgili Bir Sınıflama*. çev. Durmuş Ali Özçelik. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021.
- Arı, Asım. “Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumlar”. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/2 (2013), 259-290.
- Aslan, Serkan-Şimşek, Nil Didem (ed.). *Türkçe Öğretmenin Rehberi: Öğretim Programı*. Ankara: Anı Yayınları, 2021.
- Atılğan, Hakan (ed.). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2019.
- Aydın, İbrahim. *Liselere Geçiş Sınavı'nda (LGS) Yer Alan Türkçe Sorularının Türkçe Dersi Öğretimi Programı ve Pısa Okuma Becerileri Yeterlikleri Bağlamında İncelenmesi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Ayvacı, Hakan Şevki- Türkdoğan, Hakan. “Yeniden Yapılandırılan Bloom Taksonomisine Göre Fen ve Teknoloji Dersi Yazılı Sorularının İncelenmesi”. *Türk Fen Eğitimi Dergisi* 7/1 (Mart 2010), 13-25.
- Başol, Gülşah. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019.
- Bektaş, Murat - Akdeniz Kudubeş, Aslı. “Bir Ölçme ve Değerlendirme Aracı Olarak: Yazılı Sınavlar”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7/4 (2014), 330-336.
- Berkant, Hasan Güner (ed.). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulama Örneklerine*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2020.
- Bilen, Elif. *TEOG ve LGS Fen Bilimleri Test Sorularının 8. Sınıf Öğretim Programlarındaki İlgili Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Bümen, Nilay T. “Program Geliştirmede Bir Dönüm Noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi”. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 31/142 (2006), 3-14.
- Calp, Mehrali-Alpkaya, Cansu. “LGS Türkçe Sorularının Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğu Üzerine Bir Çalışma”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 9/2 (Eylül 2021), 632-654.
- Can, Erkan. *Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Fen Bilimleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne ve Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi: 2019-2020 Yılı Örneği*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Cemaloğlu, Necati (ed.). *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.

- Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. çev. Selçuk Beşir Demir, Mesut Bütün. Ankara: Siyasal Kitapevi, 3. Baskı, 2021.
- Çakır, Zeki. *TEOG, LGS VE PISA Fen Bilimleri Sorularının Analizi ve Karşılaştırılması*. Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Çekin, Abdulkadir. “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı İle Ortaokul Temel Dini Bilgiler Dersi (İslam; I-II) Öğretim Programı Kazanımlarındaki Duyuşsal Hedefler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6, 55-97.
- Çelebi, Mustafa (ed.). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021.
- Çelenk, Süleyman (ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021.
- Çeliktaş, Hasan Sabri. “Bloom Taksonomisinin Gözden Geçirilmesi: Genel Bir Değerlendirme”. *Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi* 4/7 (Nisan 2021), 288-297.
- Çetin, Bayram (ed.). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2019.
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı, MEB, 2010.
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı, MEB, 2018.
- Dalak, Orhan. *TEOG Sınav Soruları İle 8. Sınıf Öğretim Programlarındaki İlgili Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Doğan, Nuri (ed.). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Doğan, Soner-Oktay, Yücel. “Liselere Geçiş Sınavı (LGS) Hazırlık Sürecinin Değerlendirilmesi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 11/2 (2022), 963-992.
- Dursun, Zehra. *Ortaokul Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Ekinci, Onur-Bal, Ayten. “2018 Yılı Liseye Geçiş Sınavı (LGS) Matematik Sorularının Öğrenme Alanları ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/3 (2019), 9-18.
- Ensari, Hoşcan. “Öğrenen Organizasyon Olarak Okul”. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (1998), 97-111.
- Erol, Teymur-Kavruk, Hasan. “Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne Göre Sınıflandırılması.” *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 9/4 (2021), 1421-1442.
- Güler, Ahmet vd. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Güler, Neşe. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019.
- Gültekin, Mehmet-Burak, Durmuş. “4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Bloom ve Revize Bloom Taksonomilerine Göre İncelenmesi”. *Sosyal Bilimler Dergisi* 9/18 (Aralık 2019), 121-140.

- Gümüş, Süleyman. “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının (2010) Hedefleri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/34 (2018). 597-618.
- Günaydın, Serpil. “Bloom Dijital Taksonomisine Genel Bir Bakış”. *International Journal of Computers in Education (IJCE)* 1/1 (Haziran 2018), 39-48.
- Güngör, Cumhur. “Ortaokul Öğrencilerinin Liselere Giriş Sınavına (LGS) Hazırlık Sürecine İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi”. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi* 12/23 (Yaz 2021), 171-200.
- Güven, Semra-Özerbaş, Mehmet Akif (ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021.
- Hancer, Ökkeş. *Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG, LGS) Sorulan Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi*. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Kara, Perihan. *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin Mevzuat ve Program Gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Karip, Emin (ed.). *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2015.
- Kayabaşı, Yücel. “Öğretimin Değerlendirilmesinde Güncel Sorunlar ve Sistemde Yapılması Mümkün Düzeltmeler”. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 15 / 2 (Ekim 2007), 537-548.
- Kaya, Doğukan. *2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı İle 2019 Lise Giriş Sınavı Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Kaya, Sevilay. *Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Fen Bilimleri Testi Sorularının Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Kazanımlarıyla Örtüşme Düzeyinin Belirlenmesi*. Bartın: Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Kızıkan, Oktay-Naçaroglu, Oğuzhan. “Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Merkezî Sınavlara (LGS) İlişkin Görüşleri”. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 9/2 (Kasım 2019), 701-719.
- Koca, Hüseyin Kasım. “Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda Bulunan Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisi’ne Göre İncelenmesi”. *Dini Araştırmalar Dergisi* 22/1 (Yaz 2022), 293-313.
- Koman, İsmail. *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Sınav Soruları ve LGS Fen Bilimleri Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Korkmaz, Fahrettin- Ünsal, Serkan. “Bloom’un Yenilenmiş Taksonomisine Göre Bir Sınav Analizi”. *Turkish Journal of Education* 5/3 (Haziran 2016), 170-183.
- Korkmaz, Mustafa. *Yedinci Sınıf Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Kutlu, Ömer vd. *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi, 2017.

- Kuzu, Yasemin vd. “TEOG ve LGS Sistemlerinin Öğrenci, Öğretmen, Veli ve Öğretmen Velilerin Görüşleri Açısından İncelenmesi”. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/1 (2019), 112-130.
- Millî Eğitim Temel Kanunu. Kanun No. 1739. Resmi Gazete 14574 (24 Haziran 1973). Erişim 12 Kasım 2022.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), “T.C. Millî Eğitim Bakanlığı” (Erişim 13 Kasım 2022).
- Ocak, Gürbüz (ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Ocak, Gürbüz (ed.). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 201.
- Oral, Behçet- Çoban, Ahmet (ed.). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Önlen Maksut vd. “2005-2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5, 6 ve 7. Sınıf Kazanımlarının Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Karşılaştırmalı Analizi”. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 5/1 (2020), 1-13.
- Özçelik, Durmuş Ali. *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi, 2016.
- Pedagogik Formasyon İçin Ölçme ve Değerlendirme*, Ankara: Anı Yayıncılık, 3. Baskı, 2016.
- Polat, Merve - Bilen, Elif. “TEOG ve LGS Merkezî Sınav Fen Sorularının Bilişsel Süreç Boyutunun Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ile Değerlendirilmesi”. *Türkiye Kimya Derneği Dergisi* 7/1 (Mart 2022), 45-72.
- Saracaloğlu, Asuman Seda-Küçükoğlu, Adnan (ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019.
- Sarpkaya Ruhi (ed.). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2021.
- Sönmez, Veysel- Alacapınar, Füsun G. *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2019
- Sönmez, Veysel- Alacapınar, Füsun G. *Sosyal Bilimlerde Ölçme Aracı Hazırlama*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2016.
- Şeker, Hasan (ed.). *Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2019.
- Talim Terbiye Kurulu, “Program Geliştirme ve Ölçme Değerlendirme Birimi” (Erişim 19 Kasım 2022)
- Taşıyaran, Melih. *LGS Türkçe Sorularının Öğretim Programı, Ders Kitabı ve Bilişsel Alan Sınıflaması Açılarında İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- T.C Millî Eğitim Bakanlığı, 2018 Liselere Geçiş Sistemi (LGS) Merkezî Sınavla Yerleşen Öğrencilerin Performansı, *Eğitim ve Analiz Raporları Değerlendirme Serisi* 3 (Aralık 2018).
- Tekindal, Satılmış (ed.). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Tetik, Hayati. “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Universal Journal of Theology* 3/1 (Mart 2018), 64-86.

- Vural, Cansu. *Son 10 Yılda Yapılan Liselere Giriş Sınavlarında (SBS, TEOG ve LGS) Yer Alan Türkçe Dersi Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Açısından Değerlendirilmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Yıldırım, Ali- Şimsek Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Yıldız, Mehmet. “Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi (4-8) Öğretim Programı’ndaki Bilişsel Kazanımların Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (Haziran 2021), 307-342.
- Yüksel, Sedat. “Bilişsel Alanın Sınıflamasında (Taksonomi) Yeni Gelişmeler ve Sınıflamalar”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 5/3 (Yaz 2007), 479-509.

ÖZGEÇMİŞ

Rumeysa Zeynep TEL AKSAKAL, ... yılında’da doğdu. İlkokul ve ortaokulu’unda okudu. Lisesi’nden 2014 yılında mezun oldu. Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde lisans eğitimini tamamladı. 2019’da Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı’nda lisansüstü eğitime başladı. Öğretmenlik görevine 2020 yılında Ortaokulu’nda başladı. Hâlen Erzurum’un Çat ilçesinde görevine devam etmektedir. Evlidir.

